MURASAKİ
SHİKİBU

MURASAKİ SHİKİBU'NUN GÜNLÜĞÜ

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

JAPONCA ASLINDAN ÇEVİREN: ESİN ESEN

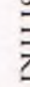
TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

HASAN
ÂLİ
YÜCEL

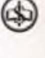
KLASİKLER
DİZİSİ

CV

MURASAKİ
SHİKİBU

MURASAKİ SHİKİBU'NUN
GÜNLÜĞÜ

Genel Yayın: 1677

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

MURASAKİ SHİKİBU
MURASAKİ SHİKİBU'NUN GÜNLÜĞÜ

ÖZGÜN ADI
MURASAKİ SHİKİBU NİKKİ

JAPONCA ASLINDAN ÇEVİREN
ESİN ESEN

EDİTÖR
ALİ ALKAN İNAL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

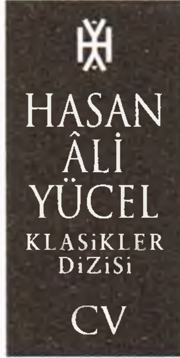
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASKI MART 2009, İSTANBUL

ISBN 978-9944-88-601-7 (CİLTLİ)
ISBN 978-9944-88-600-0 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
KİTAP MATBAACILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
(0212) 482 99 10
DAVUTPAŞA CADDESİ NO: 123 KAT: 1
TOPKAPI İSTANBUL

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, NO: 144/4 BEYOĞLU 34430 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

MURASAKİ SHİKİBU

MURASAKİ SHİKİBU'NUN GÜNLÜĞÜ

JAPONCA ASLINDAN ÇEVİREN:
ESİN ESEN

DOÇ.DR. AYŞE NUR TEKMEN'İN SUNUŞUYLA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

謝辞

本書「紫式部日記」は今から約1000年もの昔、紫式部によって書かれました。そして長い月日の後、遠くて近い国、ここトルコで読まれることとなりました。トルコ語訳の実現は、もちろん私一人の力では到底完成することはなかったでしょう。本書出版にあたり、以下の方々からご指導、そしてご鞭撻いただいたきました。ここに厚く御礼申し上げます。ボアズイチ大学・歴史学科教授セルチュク・エセンベル氏, アンカラ大学・言語歴史地理学部日本語日本文学科長・助教授アイシェ・ヌール・テキメン氏,在トルコ共和国日本国大使館 大石絢子氏,アンカラ大学・言語歴史地理学部日本語日本文学科教員杉山剛氏, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarıハサンアリユジェル・クラシック編集・編集長 アルカン・イナル氏, イスタンブール大学・イタリア語イタリア文学科教員メリエム・ミネ・チリンギルオール氏, ボアズイチ大学・観光学科教員 ジュネイト・アルグン・ゲンチ氏, また、在トルコ共和国日本国大使館、本書の出版社であるTürkiye İş Bankası Kültür Yayınlarıの方々にも、心温かいご協力をいただきました。心より感謝いたします。

目で見ればとても遠く、しかし、心の中ではいつでも近くにある国、日本にいる以下の皆様！皆様のおかげでこの本は歴史の空間を乗り越え、そしてついに現代の私たちの世界において現実のものとなりました。本当に、本当にありがとうございます。

紫式部日記絵巻物の画像の出版を許可していただいた五島美術館および福島修氏。

また、トルコ人にとってはなじみのない平安時代の生活を理解するために、貴重な画像を提供していただいた風俗博物館と井筒輿兵衛氏。

風俗博物館 林家氏、国文学研究資料館 戸田加代子氏,杉山弘禧氏。皆様のご協力に厚く御礼申し上げます。

Teşekkür

Bu kitap Murasaki Shikibu'nun onu fırçasıyla sözcüklere dökmesinden yaklaşık bin yıl sonra Türk okuyucusuna ulaşıyor. Geçen bin yılda Japon edebiyatını, kültürünü varlığıyla dönüştürüp bugüne gelen satırlar, şimdi yazarının onu oluşturduğu yerden mesafe olarak çok uzak, ama kalben yakın bir coğrafyasındaki insanlara aşikâr oluyor. Edebiyat yolculuğuna, değiştirmeye burada devam ediyor. Bunu olası kılan herkese en içten sevgi ve şükranlarımla.

Bu kitabın gerçek olmasını sağlayan sayın hocam Prof.Dr. Selçuk Esenbel'e; şükran duygumu ifade edebilmek için hiçbir sözcüğün yeterli olmayacağı, kitabın her aşamasında, her ayrıntısında bana yol gösteren, destek veren, sevgili hocam Doç.Dr. Ayşe Nur Tekmen'e; görsellerin teminindeki yardımları, nezaketi ve desteği için Japon Büyük Elçiliğinden, sayın Ayako Ōishi Hanım'a; tüm yardımları için sayın hocam Dr. Tsuyoshi Sugiyama'ya; çalışmamızın her aşamasındaki nezaketi, yardımları ve her ayrıntıya gösterdiği özeni için editörüm sayın Alkan İnal'a; Japonca yazı fontlarından sayfa düzenine kadar her ayrıntı için emek ve zaman harcayan İş Kültür Yayınları ekibine, kitabın tüm aşamalarındaki yardımları ve destekleri için arkadaşlarım Meryem Mine Çilingiroğlu ve Cüneyt Argun Genç'e; güzel enerjileriyle her zaman yanımda olan anneme, Kaan'a ve Ahmet'ime.

Ayrıca, 13. yüzyıla ait "Murasaki Shikibu'nun Günlüğü Resim Ruloları" görselleri için cömert yardımlarından dolayı Gotō Müzesi'ne ve Osamu Fukushima'ya; Murasaki Shikibu'nun yaşadığı çağı anlamamızı sağlayan görsellerin teminindeki cömert yardımlarıyla Fuzoku Müzesi'ne ve Yohei H. İzutsu'ya en içten teşekkürlerimizle. Son olarak tüm yardımları için Fuzoku Müzesi'nden Midori Hayashiya'ya, NIJL Milli Japon Edebiyatı Enstitüsü'nden Kayoko Toda'ya ve Sayın Hiroyoshi Sugiyama'ya teşekkürlerimizi sunarız.

Dünyanın mesafe olarak uzak, kalp olarak çok yakın bir yerinde bu kişiler bu kitabı gerçek kılıyorlar, bu kitabın sözcüklerin dışında da tarihe dokunmasını sağlıyorlar. Ne harika!!! Teşekkür ederim. Teşekkür ederim!

İçindekiler

Sunuş

Murasaki Shikibu, Japonya'nın Heian dönemi edebiyatının önemli isimlerinden biridir. Shikibu'nun günlüğünü Türkçe'ye kazandıran çevirmen "Giriş" bölümünde bu dönemin yapısal özelliği, kadının rolü ve dönemin yazın hayatı üzerine ayrıntılı bilgi verdiği için burada tekrar etmeyeceğim.

Türkçe'ye kazandırılan Japon edebi eserlerinin diğer ülkelerdekilerle karşılaştırıldığında çok az olduğu görülür. Bu eserlerin içinde Japonca'dan Türkçe'ye çevrilmiş eserlerin sayısı daha da azdır. İki dil, bir başka deyişle iki kültür arasına aracı bir dilin/kültürün girmesi zaman zaman eserin algılanışında farklılaşmalara neden olabilmekte ya da eserdeki üslubu etkileyebilmektedir. Elinizdeki çeviri, eserin Japonca anlatılış biçiminin Türkçe'ye yansıması, yani Japon toplumundaki algılayış biçiminin, kültürel olguların Türkçe kodlamasıdır.

Nobel ödüllü Japon yazar Kawabata Yasunari, "Karlar Ülkesi" adlı eserinde Japon geleneksel üslubunu kullanmaya özen göstermiş, hatta *haiku* şiirinin özelliği olan, duyguların algılanmasını dinleyiciye bırakan, eksik anlatıyı düz metne uyarlamıştır. Kawabata, ödül konuşmasında ülkesi Japonya'yı ve ülkesindeki köklü edebiyat anlayışını anlatır. Bu konuşmada Heian dönemi edebiyatının Japon edebiyatının temelini oluşturduğunu ve Murasaki Shikibu'nun da dahil olduğu Heian dönemi kadın yazarlarının etkisinin günümüz edebi eserlerinde de hissedilebileceğini belirtir. Bu, Japon edebiyatını, buna bağıntılı olarak sosyo-

kültürel yapısını, dünya görüşünü anlamak klasik Japon edebiyatını anlamaktan geçer anlamına gelmektedir. Bu açıdan baktığımızda günlüğün o dili, kültürü tanıyan bir kişi tarafından, yazıldığı dilden doğrudan Türkçe'ye çevrilmiş olması önemli bir özelliktir.

Çevirmenin Türkçe'ye hâkim oluşu eserin akıcılığından hiçbir şey kaybetmemesini sağlamış. Bu kitabın okuyucularına sadece iyi okumalar değil, iyi seyirler de dilerim.

Doç.Dr. Ayşe Nur Tekmen

Murasaki Shikibu ve Heian Dönemi

Esin Esen

Heian dönemi 784-1192 yılları arasında yer alır. Dört yüz seneden fazla bir süreyi kapsayan bu dönem, gerek Japon tarihi içinde gerek Japon edebiyat tarihi içinde önemli politik ve kültürel değişikliklerin olduğu, her konuda Japonlaşmanın ön plana çıkarak kendinden sonraki çağları etkilediği bir dönüm noktasıdır. Heian sözcüğü, Japonca, "barış ve huzur" anlamına gelmektedir. Gerçekten, bu iki sözcük dönemin genel yapısını betimlemektedir.

Tarih

Heian döneminin başlangıcı iki aşamada gerçekleşmiştir. 784 yılında başkent İmparator Kammu'nun emriyle Nara'dan Nagaoka-kyō'ya taşınmıştır. Ancak bu sırada olan bazı politik karışıklıklar ve o dönemde uğursuz kabul edilen bazı olaylar sebebiyle başkent on yıl içinde tekrar yer değiştirerek bu sefer Heian-kyō'ya aktarılmıştır. Başkentin Nara'dan taşınma sebebi, *Shoku Nihongi*'de ulaşım yolları üzerinde bir kent kurma isteği olarak açıklansa da, başka bir açıdan bakıldığında, imparatorun giderek güç kazanan Budizm karşısında politik gücünü sağlamak için yönetimi Budizmin merkezi olan Nara'dan uzaklaştırması olarak görülebilir.

Şehrin genel yapısı, önceki başkent Nara'ya benziyordu ve Çin başkentinin mimari yapısı örnek alınarak kurulmuştu. Heian-kyō 1868 yılında, Meiji döneminde başkentin Edo'ya

taşınmasına kadar yaklaşık bin yıl boyunca Japonya'nın başkenti olmuştur.

Japonya tarih dönemine Çin üzerinden gelen yazıyla girmiştir. Yazının yanı sıra gelen Budizmin de etkisiyle, Japon yönetim sistemi başlangıç dönemlerinde Çin T'ang Hanedanlığının (618-907) yönetim sisteminden doğrudan etkilenerek oluşturulmuştur. Örneğin *ritsuryō* sistemi olarak adlandırılan kanunlarla; yönetim, toprak yönetimi, eyaletler, mülk edinme, sınıf sistemleri, ceza sistemleri ve medeni kanunlar belirlenmiştir. Heian döneminde *ritsuryō* sistemi korunmakla birlikte, zaman içerisinde uygulamada giderek Japonya'ya özgü bir biçim kazanmıştır.

Heian döneminde, özellikle Rahip Kūkai'in etkisiyle, Budizm de, diğer kurumlar gibi Japonya'ya özgü bir forma bürünmüş; Tendai, Shingon gibi farklı kollardan gelişmeye devam etmiştir. O dönemde, henüz adı konmamış olsa da geçmiş dönemlerden beri Japon yaşamında önemli bir yeri olan, imparator soyunu tanrılara bağlayan Shintō dini de Budizmin diğer kollarıyla birlikte Japon toplum yaşamında varlığını sürdürmüştür.

Döneminin başlangıcından yüz yıl kadar sonra, 894 yılında, Çin'le politik ilişkiler kesilmiştir. Bunda, son dönemlerini yaşayan Çin T'ang Hanedanlığında olan sorunların da etkisi vardır. Japonya'nın dış etkilerden kendini soyutlayıp içine kapandığı ilk dönem olan bu tarihten itibaren, o zamana kadar Çin'den birebir ithal edilen pek çok öğe, hızlı bir şekilde özümsenerek, Japonya'ya özgü formuna bürünmüştür.

Heian döneminde ön plana çıkan bir başka yapı ise Fujiwara sülalesinin yönetimdeki gücüdür. Her ne kadar Fujiwara'ların evlilik politikalarıyla yönetimde yer almaya başlaması bu dönemden iki yüz yıl kadar önce başlamış olsa da, Fujiwara'ların en güçlü olduğu zaman, 900'lü yıllardan itibarendir. Genel politikaları, Fujiwara'lı kızların çocuk yaştaki imparatorlarla evlenmesi sonucu, Fujiwara erkeklerinin naip görevine gelerek ülkeyi idare etmesi üzerine kuruludur. Murasaki Shikibu'nun Günlüğü'nde Naip Hazretleri olarak bahsedilen kişi de, bu sülalenin en önemli

isimlerinden olan Fujiwara Michinaga'dır. Hem Fujiwara egemenliğine hem de Heian döneminin altın çağma damgasını vuran kişidir. Fujiwara'ların Japon yönetimindeki gücü Heian dönemi ile birlikte sona ermiştir.

Yönetim ve Sosyal Yapı

Toplum, en üstte imparatorun yer aldığı hiyerarşik bir yapıdan oluşmaktaydı. Bunun altında danışma meclislerinde yer alan güçlü aileler bulunmaktaydı. Sekiz bakan vardı. Ülke altmış altı eyaletten oluşuyordu. Eyaletlere başkentçe vali atanıyordu. Başkentten uzaklaştıkça, eyaletlerin yönetiminde merkez etkisi azalıyor ve bir çeşit özerklik görülüyordu. Yönetim çoğunlukla sarayın ve başkentin yönetimiyle ilgiliydi.

Soylu bir aileden gelmek hiyerarşik yapının üstlerinde yer almak için yeterliydi. Ancak soylular da kendi içlerinde sınıflara ayrılıyordu: Yüksek saray soyluları ve alt düzey soylular. Kendi içinde üst ve ast olarak ayrılan on saray kademesi mevcuttu. İlk üç kademe yüksek soylu sınıfıydı. Bu sınıf pek çok ayrıcalığa sahipti. Bu kademenin altında olanlarsa, örneğin imparatorun huzurunda bulunmak gibi pek çok önemli ayrıcalıktan yoksundular. Bir kişinin kademesi, hükümetteki görevi ve zenginliğiyle belirlenirdi. Bu kademelere girebilmek içinse kişinin ait olduğu sülale çok önemliydi. Yüksek soylular, imparator ailesinin ast dalları arasından ya da ünlü sülalelerin bireyleri arasından seçilirdi. 4. ve 5. kademelerdekiler ise Yamato bölgesindeki daha önemsiz sülalelerden olurdu. Daha alt kademeler, özellikle eyaletlerdeki daha küçük sülalelerden gelirdi. İlk beş kademenin üyelerine rütbelerine göre arazi verilirdi. Çocuklarını üniversiteye gönderme hakkına sahiptiler. İlk üç kademedekilerse torunlarını da üniversiteye gönderebilirlerdi. Bu çocuklar uygun yaşa geldiklerinde doğrudan bu kademe sistemine dahil edilirlerdi. Bu kademelerdeki kişilerin tören kıyafetleri giymesine izin verilirdi. Kanunlar ve imparatorluk emirleriyle, her kademeden soyluların nasıl yaşayacağı evinin kapısının yüksekliği, arabasının tipi ya da

yelpazesine kadar belirlenmişti. Soyluların emrinde çok sayıda kişi bulunurdu ve kademelerine göre bunların masraflarının bir kısmı devlet bütçesinden karşılanırdı. (Moris 1964) Ancak, soyluların, soylu olmayan kişilerle doğrudan ilişkisi hoş karşılanmazdı ve sınırlıydı. Soylu bir kadının nedimeliğini, kendisinden daha düşük seviyede olan soylu ailelerin kızları yapardı.

Din adamları eğer soylu bir aileden gelmiyorlarsa, bu hiyerarşinin altlarında yer alırlardı. Bu dönemde askerler de soylu bir aileden gelmiyorlarsa toplumun en alt katmanlarında yer alır ve öyle görülürlerdi. Bu olgu bir sonraki dönemde savaşçı sınıfın yükselmesiyle birlikte farklı bir form kazanacaktır.

Heian Kadın

Heian döneminde halktan kadınlar sosyal hiyerarşinin en altında yer alırlardı ve her türlü haktan mahrumlardı. Ancak soylu kadınların, dünyada aynı dönemde yaşamış tüm çağdaşlarıyla karşılaştırıldığında, sahip oldukları ayrıcalıklı konumları dikkat çekicidir. En önemlisi, soylu kadınlar yasalarca korunuyordu. Yasalar kadına mülkiyet hakkı veriyordu. Evler ve kimi toprak hisseleri anneden kızına miras kalıyordu. Kadınlara fiziksel şiddet yasalarca cezalandırılıyordu. Yasalarda tek eşlilik kabul edildiği halde, pratikte erkekler için çokeşlilik yaygındı. Ancak ilk eşin yasal hakları bakiydi ve öncelikliydi. İlk eşe *kita no kata*, kuzeydeki kişi denirdi. Bunun nedeni kadın ve erkeğin birlikte yaşadığı durumlarda evin kuzey bölümündeki odaların kadına ait olmasıydı. Evlilik ve boşanmanın yasal olarak uygulamaları yoktu. Bir erkek bir kadını üç kere gece ziyarete gittiğinde onunla evlenmiş kabul edilebiliyordu. Kadının ailesi üçüncü geceden birkaç gün sonra bir yemek vererek ilişkilerinin resmiliğini onayladığını gösterirdi. Evliliklerde kadının erkeğin evine taşınması zorunlu değildi ve kadınların kendi ailelerinin evinde yaşamaya devam etmesi yaygın bir uygulamaydı. Bu durumda, torunların sorumluluğu, yetiştirilmesi kadının ailesine ait oluyordu. Bu uygulama kadına ailesinin yanında korunaklı bir yaşam sürme

şansı vermiştir. Ancak evlilik uygulamasındaki bu belirsizlik kadına geleceğinden güvensizlik ve yalnızlık hisleri de vermiş olmalıdır. Boşanma için çoğunlukla ziyaretlerin kesilmesi yeterli olabiliyordu, ancak uzun aralıklarla yürüyen ilişkilerde boşanmanın kesin bir tanımı yoktu. Böyle bir durumda, kadının başka bir erkekle evlenmesi boşanma anlamına gelebilirdi. (Moris 1964)

Soylu kadınlar günlük yaşamlarında ev işleri, çocuk bakımı gibi işlerle uğraşmazlardı. Bu işler için çok sayıda yardımcıları ve nedimeleri olurdu.

Soylu aileler kızlarının iyi bir aileden bir erkekle evlenmesini isterlerdi. Bunun için kızlarının eğitimli olması gerekiyordu. Bir kadının eğitimi, okuma yazma, Japon şiirlerini ezbere bilme, müzik aleti çalma, tütsü yapma gibi konuları içerirdi. Erkeğin bilmesi uygun olan, siyaset, Çince gibi konularda bir kadının bilgi sahibi olması hoş karşılanmazdı.

Soylu kadın kat kat ipek kıyafetlerin içinde, perdelerin, paravanların ve yelpazelerin arkasında, gündüz bile loş olan odalarda yaşardı. Sayıları on ikiyi geçen kıyafetleri nedeniyle vücut hatları belli olmazdı. Giyinişte en önem verilen şeyler, desenlerde ve renk katlarının seçimindeki zevk, mevsime uygunluk gibi noktalardı. Heian kadını, yüzünü babası dahil erkeklere göstermekten kaçınırdı. En yakın ilişkilerde bile yüzünü odanın loşluğunda ya da perdelerin, paravanların ardında gizlediği olurdu.

Soylu kadın tapınak ziyaretleri gibi geziler dışında evinden pek çıkmazdı. Herhangi bir vesileyle çıkacak olursa, aynı şekilde yüzünü arabanın perdesinin ya da yelpazesinin ardına ustaca gizlerdi.

Böyle bir günlük yaşam içinde kadınların çokça boş vakitleri oluyordu. Bu vakitleri şiir yazıp, yazılmış olan şiir ve öyküleri okuyarak, sık sık melankoliye dalarak geçiriyorlardı.

Kadın Edebiyatı

Heian dönemi, Japon edebiyatının da altın çağı olmuştur. Bu döneme kadar eserler Çince grameriyle ve alfabesiyle yazılıyor-

du. Çin'le kesilen ilişkilerin de etkisiyle, edebi eserlerde Japon etkisi ön plana çıkmış, ana dilde eserler verilmeye başlanmış ve önemini yitirmiş *waka* Japon şiiri toplum yaşantısında çok önemli bir konuma gelmiştir. Bu gelişmelerden en önemlisi, *onnade* "kadın eli" ya da kana adları verilen alfabenin ortaya çıkışı ve yaygın olarak kullanılmaya başlanmasıdır. Erkekler tarafından kullanılan Çince karakterler çok sayıdaydı ve yazılışı karmaşıktı. Ayrıca kadınların Çince bilmesi ve yazması hoş karşılanmazdı. Bu nedenle kökeni *man'yōgana*[1] harflerine dayanan *onnade* "kadın eli" alfabesi özellikle kadınlar tarafından kullanılmıştır. Bu alfabe sayesinde kadınlar, Japon edebiyatının en güzel eserlerini meydana getirebilmişlerdir.

Heian dönemi kadın edebiyatının gelişmesindeki en önemli isim, bir erkek olmasına karşın, hiç kuşkusuz Ki no Tsurayuki'dir (872-945). Heian dönemi soylusu ve şairi olan Tsurayuki, *Kokinshū* (905-920) adlı Japon Şiir Antolojisi'nin önsözünü Japonca olarak ve kana alfabesini kullanarak yazmıştır. Bu eserle Japon edebiyatında ilk kez anadilde ve düzyazı olarak bir metin oluşturmuştur. Tsurayuki böylece kendisinden sonrakilere, Japonca düzyazı yazılabileceği konusunda örnek olmuştur (Rohlich 1988).

Tsurayuki'nin bir diğer önemli eseri *Tosa Nikki*'dir (1035). Tsurayuki, bu günlüğü bir kadının sesinden yazar. Eser, "*Günlük denilen şeyleri, erkeklerin yazdığı söylenir. Bakalım bir kadın da bunu yapabilecek mi?*" (Miner 1969) cümlesiyle başlar. Eserde bir kadının gözünden, Tosa valisinin görevinin sonunda, Tosa'dan başkente yaptığı gemi yolculuğu anlatılır. Tosa Nikki, kana alfabesi ile yazılmış bilinen en eski günlüktür. Bu eseri, kendisinden hemen sonra oluşacak Heian dönemi kadın edebiyatının öncüsü ve kurucusudur. Ki no Tsurayuki, Japon kadın edebiyatının oluşumu ve kana alfabesinin gelişiminin kilit taşlarından biridir. (Esen 2007)

---

1 Japonya'nın ilk şiir antolojisi Man'yō-shū'da kullanılan fonetik alfabedir.

Tsurayuki'nin günlüğünden otuz yıl kadar sonra yazılan *Kagerō Nikki* adlı günlüğün yazarı Michitsuna no Haha'dır (Michitsuna'nın Annesi) (936-995). Gerçek ismi bilinmemektedir. Oğlunun ismiyle anılmaktadır. Fujiwara sülalesinin en önemli isimlerinden biri olan Kaneie'nin ikinci eşidir. Eserinde, evliliğinde ikinci eş olmanın ona verdiği belirsizlik ve güvensizlik duygusundan doğan melankoli temel unsurdur. Eser bir kadın tarafından kaleme alınmış ilk günlüklerden (*nikki*) biridir. (Mulhern 1994) Kitapta düzyazı ve şiir yan yana kullanılır. Yazarın yaşadığı olaylar, iç dünyasını anlatan düzyazı notların yanı sıra üç yüz altı şiir yer almaktadır. Kitabın giriş paragrafında yazar, kendisinden önce yazılmış şeyleri okuduğunu ve kendi yaşadıklarını yazmaya karar verdiğini şöyle anlatır: *"Günler monotonluk içinde geçerken, eski hikâyelere göz attı ve onlarda bir yığın uydurmaca buldu. Belki de; dedi kendi kendine; kendi kasvetli yaşamı bile, bir günlüğe aktarılacak olsa, ilgi çekici olabilirdi ve belki de bir sorunun yanıtı olurdu: Bu yaşam, iyi bir ailenin kızı için uygun muydu? Ama çok önceki yaşanmışlıklar da; dün de tekrar anlatılmalıydı."* (Seidensticker 1955)

Heian döneminin önemli bir diğer kadın yazarı Sei Shōnagon'dur (1065-1010). Türkçe'ye Yastıkname adıyla çevrilen *Makura no Sōshi* adlı eseri, yazarın saray hizmetinde olduğu 991-1000 yılları arasında tuttuğu notlardan oluşmaktadır. Sonraki yüzyıllarda edebiyat araştırmacıları bu eserin *zuihutsu* "fırçayı takip" türünde yazıldığını ve eserin, bu türün Japonya'daki ilk örneği olduğunu kabul etmişlerdir. Eserin geneline hâkim olan ve yazarın kişiliğini bize yansıtan, kendine güven, kendisine ve diğerlerine karşı zaman zaman acımasız olabilen ironi unsuru bu eseri, melankoli üzerine kurulmuş dönemin diğer eserlerinden farklı kılmaktadır. Yine eserin en dikkat çekici olan öğelerinden biri, çeşitli konularda verilen listelerdir. Özellikle "şeylerin listeleri": İçinizi kıpır kıpır eden şeyler, gıcık şeyler, moral bozucu şeyler vs. gibi. Bu eser bin yıl sonra okuyucuya bir yandan Heian dönemi saray yaşamıyla ilgili ipuçları verirken, bir

yandan da yazarın iç dünyasını sanki şu an karşımızdaymış gibi hissetmemizi sağlar: *"Bu kitabı, kimsenin görmeyeceğini düşünerek, memleketimde can sıkıntısıyla yaşarken yazdım. Gördüğüm hissettiğim her şeyi kattım ona. Önemsiz şeyler olsa da, yer yer abartarak yazdığım bazı kısımları bazı insanları incitebilir. Neyse ki insanlar farkında değildir diyordum ki, nasıl oldu anlamadım, birden herkes kitabı öğreniverdi. (...) Ne de olsa bütün bunları sırf kendim için, hoşça vakit geçirmek için yazdım; aklıma ne gelirse aynen kâğıda geçirdim."* (Shōnagon 2006) Yastıkname, Heian dönemi kadın edebiyatının başyapıtlarından biridir.

Dönemin bir başka ünlü kadın yazarı ve şairi İzimu Shikibu'dur (974?-1033?). Özellikle şiirleri ve yaşadığı aşk hikâyeleri kendinden sonraki çağlarda da edebiyat eserlerini ve yazarları etkilemeyi sürdürmüştür. Eseri *İzumi Shikibu Nikki*, İzumi'nin Prens Atsumichi'yle yaşadığı, o dönemde pek çok eleştiriye ve yoruma neden olan ilişkisine dair, sevgilisinin ölümünden sonra yazılmıştır. Belki de yaşadıklarını onu eleştiren insanlara anlatma çabasıdır bu eser. Eserde yer alan yüz kırk kadar *waka* şiirinin güzelliği, kitabın düzyazı yönünü gölgede bırakmaktadır. Eserin girişi şöyledir: *" Aşkın yitirilmiş dünyasında, bir rüyadan daha uçucu günler, farkına varmadan yas içinde birbirini kovalıyordu. Dördüncü ayın onuncu günü geçmişti; ağaçların altında daha koyu gölgeler oluşmuştu ve örme duvarın üzerindeki otlar daha yeşildi. Kimsenin farkına varmadığı bu değişiklik kadına güzel şeyler çağrıştırıyordu..."* (Miner 1969) İzumi'nin eseri elden ele dolaşmaya başladığı dönemlerde, Murasaki Shikibu'nun *Genji Monogatari*'sinin bir bölümü yazılmış ve belli bir okuyucu kitlesine ulaşmıştı.

Ki no Tsurayuki'nin *Kokinshū* kana önsözünde yazdığı gibi *"En uzak yerlere bile, bir adımla başlayarak, aylarca, yıllarca yol alıp ulaşılır. En yüksek dağlar bile, başlangıçta eteklerinde toplanan toz toprağın zamanla birikip, sonunda bulutların sisine bürünen yere kadar yükselmesiyle oluşur. İşte şiir de bunun*

gibi yavaş yavaş olgunlaşıp gelişiyor." Heian dönemi kadın edebiyatı da bu şekilde adım adım, gelişerek, Murasaki Shikibu'nun *Genji Monogatari* eseriyle en güzel çağına ulaşmıştır. Tüm bu gelişim ve edebiyattaki kadın varlığı, yazılan eserlerin bin yıl sonra bile hissedilen evrensel canlılığı bu dönem edebiyatını dünya edebiyat tarihi içinde tek ve tekrarlanamaz kılmıştır.

Bu satırların yazarı, okuyacağınız eserdeki kadın yazarın bin yıl önceki duygularına şahit olabilmenin ve şahitliğini bu kitapla kanıtlayabilmesini sağlayan yazının, mucizenin kendisi olduğuna inanmaktadır.

Murasaki Shikibu 紫式部

Yaşamı

Yaklaşık 1000 yıllarında yaşamış, Japon edebiyatının en ünlü kadın edebiyatçısıdır. Eserleriyle hem kendi çağında, hem bu dönemi takip eden yüzyıllar boyu, Japon edebiyatçılarını, Japon kültürünü etkilemiştir. Ancak Japon edebiyat tarihindeki bu önemli konumuna rağmen, Murasaki'nin yaşamı hakkında bilgilerimiz sınırlıdır. Bu bilgilerin pek çoğuna eserlerinden, özellikle günlüğünden ve yönetimde önemli bir yeri olan ailesiyle ilgili kayıtlardan ulaşabiliyoruz. Doğum ve ölüm tarihleri, hatta gerçek ismi bile tam olarak bilinmemektedir. 970-78 yılları arasında doğduğu tahmin edilmektedir. Ölüm tarihinin 1014-1031 yılları arasında olabileceği düşünülmektedir. Babasının Echigo valiliği görevini aniden bırakıp başkente döndüğü 1014 yılı, Murasaki'nin ölüm tarihi için tahmin edilen en erken olasılıktır. (Mulhern 1994: 259) 1031'deki nedimeler listesinde onun adına rastlanmaması ölüm tarihinin bu listenin hazırlanmasından önceye denk düştüğü olasılığını güçlendirir. (Bowring 1996: xxxvii)

Gerçek ismi bilinmemektedir. Bu isim yerini, *Genji*'nin yazarı olarak ün kazanmasıyla, takma ismi olan Murasaki Shikibu'ya bırakmıştır. Bu dönemde pek çok saraylı kadın, babalarının veya

eşlerinin unvanlarıyla; aile isimleri, yer isimleriyle ya da bunlardan birine delalet eden kısaltmalarla anılırdı. Modern insanın gözünden bir soyadı gibi algılanan Shikibu da, babasının Tören Bakanlığındaki (*Shikibu-shō*) unvanıdır. Murasaki'nin gerçek ismini biliyor olsaydık, Fujiwara ailesinden geldiği için, soyadı Fujiwara olurdu. Bazı kaynaklarda adına "Tō Shikibu" olarak da rastlamaktayız. (Mulhern 1994: 258) "Tō" 藤 Murasaki'nin soyunun geldiği, Fujiwara 藤原 ailesinin isminin Japonca yazılışının ilk karakterinin okunuşudur. Mor salkım anlamına gelir. Murasaki, Japonca mor demektir. Bir teori, isminin kökeninin bu olduğudur. Tō yerine Murasaki sözcüğünün kullanılma nedeni bu olabilir. Bir başka açıklamaysa, günlüğünde bahsettiği bir anekdota dayanır: Saray şairi Fujiwara Kintō (966-1041) bir şölende onu diğer saraylı kadınların arasında ararken, "Genç Murasaki"yi sormuştur. Bu isim *Genji Monogatari*'deki kadın kahramanlardan birinin adıdır. Murasaki'yse şu cevabı vermiştir: "Işıldayan Prens Genji'ye benzeyen kimse olmadığına göre, Murasaki neden buralarda olsun ki?" Yazdığı öykünün kahramanından günlüğünde ilk bahsedişi budur. Kintō'nun o dönemin önde gelen edebiyatçılarından olduğunu düşünürsek; Murasaki'nin takma ismini bu olaydan sonra almış olabileceği sonucuna da ulaşabiliriz. Günlüğünde saraylı meslektaşlarından biri nedeniyle ona takılan bir takma isimden bahseder: *Nihongi no Tsubune* "Japon Vakayinamesinin Hizmetkârı". Ancak bu, bir öncekine göre biraz daha rencide edici bir takma isim olabilir, (Keene 1994: 378) çünkü *Nihongi*'nin yazıldığı dil olan Çince'yi bilmenin bir kadın için uygunsuz bir şey olduğu düşünülürdü. Aslında imparator ailesi ve eşlerinin dışındaki saraylı kadınların isimlerinin kayıtlara geçmesi o dönemde pek sık rastlanmayan bir şeydi. İstisnalardan biri olarak, Fujiwara Michinaga günlüğünde bazı saraylı kadınların isimlerinden bahseder. Bunlardan bir tanesi de araştırmacıların Murasaki olduğunu düşündükleri, Fujiwara Takako'dur. Ancak bu hâlâ kesinliğe kavuşmamış bir tezdir.

Murasaki'nin babası Fujiwara Tametoki'dir (949-1029). Fujiwara sülalesinin kuzey kolunun beşinci kuşağıdır. Dönemin en güçlü isimlerinden olan İmparator Naibi Fujiwara Michinaga'nın uzak bir akrabasıdır. Murasaki'nin babası politik olarak güçlü bir konumda değildi; önce Tören Bakanlığında görev aldı. 996'da 10 yıllık bir aradan sonra daha düşük bir mevki olan Awaji valiliğine atandı. İmparator İchijō'ya üzüntüsünü ve hayal kırıklığını betimleyen bir şiir yazıp sundu. Bu imparatoru o kadar etkiledi ki, Echizen valiliğine zaten bir akrabasını atamış olan Fujiwara no Michigana'ya talimat verip, Tametoki'nin bu göreve atanmasını sağladı. Tametoki 1011'de Echigo eyaleti valisi oldu ve 1014'te başkente geri döndü. Tametoki'nin ailesinin politik alandaki güçleri azdı, ancak buna karşılık edebiyat alanında ses getiren pek çok üyesi vardı. Örneğin, Tametoki'nin dedesi, Fujiwara Kanesuke'ydi (877-933). *Kokinshū*'nun derleyicisi ve önsöz yazarı olan Ki no Tsurayuki'nin (868-946) çağdaşı ve arkadaşıydı. Kanesuke'nin şiirleri *Sanjū-rokuninshū*'da[2] yer almıştır. *Yamato Monogatari*'de şiirleri yer almıştır. Tametoki, *waka* konusunda yetenekli olmasa da *kanshi* "Çin şiirinde" çok iyiydi. Şiirlerinden pek çoğu *Honchō Reisō* (1010) gibi Çin şiiri antolojilerinde yer almıştır.

Murasaki annesini küçük bir çocukken yitirmiştir. Heian döneminde çiftler ayrı yaşardı. Kadın, genellikle ailesinin evinde yaşamını sürdürür ve kocası onu ailesinin evinde ziyaret ederdi. Çocukların bakımı da kadına ve ailesine ait olurdu. Ancak Murasaki dönemin bu kurallarına aykırı olarak babası tarafından yetiştirilmiştir. Yine dönemin kadınlarından farklı bir eğitim almıştır. Dönemin geleneklerince kadınların Çince öğrenmesi hoş karşılanmazdı. Çince öğrenmek, yönetimde yer almak için bir çeşit hazırlıktı ki bu kariyer kadınlara açık değildi. Murasaki ise dönem geleneklerine aykırı olarak, babasın erkek kardeşine

2 Şair Antolojisi, 1160

verdiği Çince dersleri dinlemeyi alışkanlık haline getirmişti. Bunu yanı sıra tarih, Lotus Sutra, Çin edebi klasikleri, antolojileri, Çinli şair Po-Chu-i'nin (722-846) eserleri gibi pek çok Çince metni de öğrenebilmişti. Murasaki günlüğünde, bu konuları erkek kardeşinden çok daha iyi öğrendiğinde, babasının onun erkek doğmamış olmasından dolayı hayıflanışını şu cümlelerle yazmıştır:

"Şimdi Tören Bakanlığı Sekreterliğinde olan erkek kardeşim Çince öğrenen genç bir çocukken, onun derslerini bir kenarda dinlemeyi alışkanlık haline getirmiştim ve genellikle onun kavrayıp aklında tutmaya zorladığı bölümleri, ben alışılmışın dışında bir kolaylıkla öğrenebiliyordum. Yazıya düşkün olan babam, her zaman benim için: 'Erkek olarak doğmamış olması ne yazık!' diye hayıflanırdı. Ama zaman ilerledikçe, insanların neler söylediğinin farkına vardım: 'Bir erkeğin bile Çince bilgisiyle hava atması yeterince kötü. O nasıl bir kız öyle.' Bunu fark ettikten sonra, en basit bir harfi bile yazmaktan vazgeçtim. El yazım acınası derecede kötüdür. Ayrıca, okumayı âdet haline getirdiğim klasik eserleri de elime almaz oldum. Buna rağmen *Japon Vakayinamesinin Hizmetkârı gibi* bir isim takıyorlar bana. İnsanların benim hakkımda söyledikleri şeylerden sıkıntı duymaya başladım. Sonunda katlanan paravanlardaki yazıları bile okuyamıyormuşum gibi yapmaya başladım. Sonra İmparatoriçe, Po-Chu-i'nin Külliyatının çeşitli yerlerini ona okumamı buyurdu, çünkü bu tür konularda daha çok şey bilmek istiyordu. İki yaz öncesinden beridir, başka kadınların olmadığı zamanları özenle seçerek, İmparatoriçe'ye 'Yeni Baladlar'ın iki cildini yüksek sesle okuyup, öğretmeye başladım. Tabii ki gizlice!"

Murasaki, bunların dışında şüphesiz ki müzik, Japon kaligrafi sanatı shodō, şiir gibi kadınların öğrendiği konuların da eğitimini alıyordu.

Murasaki'nin ilk yılları hakkında çok az şey biliyoruz. Şiirlerinden sezildiği kadarıyla en azından bir kez aşk duygusunu tatmıştı. 996 yılında, yine var olan geleneklere aykırı davrana-

rak, babasına Echizen'deki valilik görevinde eşlik etmiştir. Büyük bir olasılıkla bunun nedeni, Chikuzen valisi olan uzaktan bir akrabasıyla olası bir evlilikten kaçmaktı. Murasaki o dönemde evlilik için geç bir yaş sayılan yirmili yaşların ortalarındaydı. Talip Fujiwara no Nobutaka kırklı yaşlarında, pek çok eşi ve cariyesi olan biriydi. Nobutaka'nın, en büyüğü yirmi altı yaşında bir erkek evlat olmak üzere pek çok çocuğu da vardı. Olasılıkla, Nobutaka'nın kişiliğinden çok, ailevi konumu ve yaşı Murasaki'nin bu evliliğe isteksiz bakmasına neden olmuştur. Belki de, Echizen'in alışık olmadığı iç karatıcı ortamının da etkisiyle, Murasaki bir süre sonra kararını değiştirmiş, 998'in baharında babasının görevini tamamlamasından önce başkente tek başına dönmüş, aynı yılın sonbaharında da Nobutaka'yla evlenmiştir. Kocası başarılı bir bürokrattı. Defalarca Tören başkanlığında ve pek çok eyaletin yöneticisi olarak görev yapmıştır. O dönemin âdetlerine göre, Murasaki de olasılıkla babasının evinde yaşamaya devam etti. Nobutaka'ysa onu orada ziyaret ediyor olmalıydı. (Mulhern 1994: 258) Evliliklerinin ertesi yılı, bir kızları oldu. Kızları daha sonra Daini no Sanmi adıyla tanınacak bir şair olacaktı. 1025'de o da annesi gibi saray hizmetine girmiş ve Veliaht Prens Go-Reizei'in (1025-68) sütannesi olma şerefine erişmiştir. Murasaki'yle Nobutaka'nın birbirlerine verdikleri şiirlerden, Murasaki'nin mutlu bir evliliği olduğunu anlıyoruz. Ancak 1001 yılında, evliliklerinin üzerinden henüz üç yıl bile geçmemişken, Nobutaka, olasılıkla önceki yıldan beri devam eden bir salgın hastalık yüzünden vefat etmiştir. Ölümünün Murasaki'yi çok etkilediğini bu dönemde yazdığı şiirlerinden gözlemleyebiliyoruz. (Mulhern 1994: 259)

Michinaga politik oyunlarla kızının imparatoriçe unvanını almasını sağladıktan sonra olasılıkla kızının maiyetinde daha önemli edebi şahsiyetlerin olmasının ona yararlı olacağını düşünmüş olmalıdır. *Genji Monogatari*'nin yazarı olarak Murasaki, Shōshi'nin saray erkanında önemli bir isimdir. 1006 yılında imparatoriçenin nedimesi olarak saray hizmetine başladı-

ğı sanılmaktadır. Murasaki için de bu önemli bir fırsattır. Böylece hem imparatoriçeye hizmet etme onuruna sahip olacak, hem de eserleri için daha geniş bir açıdan saray yaşamını inceleyebilecekti. 1008'den 1010'a kadar saray yaşamında yaptığı gözlemlerinin bazıları günlüğünde yer alırken, bazıları *Genji Monogatari*'de karşımıza çıkar. (Mulhern 1994: 259) Murasaki, olasılıkla imparatoriçeye refakatçilik görevi yapıyordu. Saray nedimeleri dışında ücretleri Fujiwara ailesi tarafından ödenen özel nedimeler vardı. Murasaki Shikibu'nun da bunlardan biri olduğu tahmin ediliyor. (Bowring 1996: xxxii) Murasaki, on dokuz yaşındaki Shōshi'nin maiyetine katıldığında otuzlu yaşlarında olmalıydı. Araştırmacılar, Murasaki'nin böyle bir yaşta neden bu kadar önemli bir yaşam değişikliği yaptığı konusunu sorgulamaktadırlar. Murasaki günlüğünde Michinaga'yla şiir değiştokuşu yaptıklarından bahseder, bazı araştırmacılara göre Murasaki ve Michinaga arasında bir aşk ilişkisi vardır. *Sonpi bumyaku* da Murasaki Michinaga'nın cariyesi olarak anılır. (Bowring 1996: xxxvi) Ancak bunu kanıtlayacak hiçbir belge yoktur. Bu tür şiir değiştokuşu, Heian toplumunda sık görülen bir şeydi. Michinaga'nın Murasaki'yle aşktan çok edebi bir yetenek olarak ilgilenmiş olması da olasıdır. Yine bazı tezlere göre Murasaki eserini yazarken, eser karakteri Genji'yi Heian döneminin en güçlü ve yetenekli adamlarından Michinaga'yı model alarak yazmıştır.

Murasaki'nin ne kadar süreyle saray hizmetinde kaldığı bilinmese de Shōshi'nin 1011'de imparatorun ölümüyle, sabık imparatoriçe olmasından sonra en az iki yıl onun hizmetinde kaldığını biliyoruz (Seidensticker 1993: viii) Ancak bundan sonraki yaşamı ile ilgili bilgilere sahip değiliz.

Murasaki Shikibu, Japon edebiyat ve kültür tarihindeki konumunun görkemiyle kıyaslandığında, bugünün gözlerinden bakan bizler için, sisler içinde bir yaşam öyküsüne sahiptir. Bu yaşam öyküsü tahminlerden ve eserlerinin bize esinlediklerinden oluşur. Ama bu kadar bilginin bile bize sunduğu

şey, geleneksel in dışında bir yaşam sürmüş, dünyaya farklı açılardan bakmış, farklılığını saklaması gereken bir şey gibi yaşamış bir kadın olduğudur. O kadından bize kalan, 1000 yıl önce yazılmış, bin sayfalık, içgörüyle ve psikolojik analizle dolu bir roman, günlüğü ve şiirleridir. Aynı döneme geniş bir coğrafyadan bakarsak, kadınların birey olduklarını bilmedikleri bir dünyada 1000 yıl sonra bile hayranlık uyandırıp güncelliğini koruyan bir eseri yazan kadını hayal etmek müthiş bir yolculuktur.

Eserleri

Yazarın, Murasaki Shikibu Nikki dışında bilinen iki eseri vardır.

Murasaki Shikibu-shū: Murasaki Shikibu Antolojisi, yüz yirmi sekiz şiirden oluşur. Şiirler yazıldıkları tarihe göre dizilmişlerdir. Antolojinin kendisi tarafından yaşamının sonlarına doğru bugünkü haliyle derlendiği düşünülmektedir. Her şiirin girişinde başlık olarak da tanımlanabilecek bir sunum vardır. Bazen sadece bir sözcükten oluşan bu sunum şiirin yazılma nedenini açıklar. (Gatten 1982: 174) Murasaki Shikibu kendi döneminde şair olarak ön plana çıkmamıştır. Şiir antolojisi de, araştırmacılar için edebi yönünden çok, Murasaki'nin az bilinen yaşamına bir parça daha ışık tuttuğu için önemli bir kaynak olarak kabul edilir.

Genji Monogatari: Prens Genji'nin Öyküsü, bazı araştırmacıların dünyanın bilinen ilk romanı olarak kabul ettiği bir kitaptır. Japon edebiyatının en önemli eserlerindendir. Elli dört bölümden ve yaklaşık bin sayfadan oluşur. Ne zaman yazıldığı ile ilgili kesin bir bilgi olmamasına karşın, Murasaki Shikibu'nun eserini saray hizmetine girmeden yazmaya başladığı ve sarayda tamamlandığı tezi kabul görmektedir. Eser olasılıkla 11. yüzyılın ilk yirmi yılında tamamlanmıştır. (Mulhern 1994: 262)

Romanın konusu, hayali Prens Genji'nin aşk hikâyelerinden ve torunlarının göreceli olarak daha sönük yaşam öykülerinden oluşur. Romanın üç ana bölümü vardır. İlk iki bölüm Genji'nin yaşamına dairdir. Son bölümde ise Niou ve Kaoru

adında, Genji'nin soyundan gelen iki kahramandan bahsedilmektedir. Eserde dönemin saray yaşamı çok renkli bir biçimde betimlenmektedir. Murasaki romanında bir kahramanın ağzından, roman yazma isteğini şöyle açıklar ki, bu onun zamandan bağımsız olarak varlığını sürdürüşünün de nedenidir belki: "*Bir hikâyenin ne olduğuyla ve nasıl oluştuğuyla ilgili bir görüşüm var. Roman sadece bir yazarın, diğer bir kişinin maceraları hakkında yazdığı bir öykü değildir. Tam tersine, bu kişinin insana ve eşyaya dair deneyiminden gelir. Bu deneyim o kadar etkileyici ve sarsıcıdır ki, kişi kalbinin sesini susturamaz. Kişinin kendi yaşamında ya da çevresindekilerin yaşamında gördüğü şeyler o kadar önemlidir ki, öylesine unutulup gideceği düşüncesi dayanılmazdır. İnsanların tüm bu şeylerden bihaber olacağı bir zaman gelmemelidir. İşte bence bu sanat böyle doğmuştur.*" (Shafer 1986: 490)

Murasaki Shikibu'nun Günlüğüne Dair

Japon edebiyat tarihinin en önemli yazarlarından Murasaki Shikibu'nun yazdığı bu günlük hem edebi açıdan, hem tarihi açıdan çok önemlidir. Günlükte bir yandan dönemin saray yaşamı ve törenleri canlı bir şekilde anlatılırken, bir yandan da hakkında çok az şey bildiğimiz bu ünlü yazarın yaşamına dair ipuçları verilir bize.

Eser 1008 yılının sonbaharından, 1010 yılının yeni yıl kutlamalarına kadar olan bir süreci kapsamaktadır. 13. yüzyılda, Kamakura döneminde adı günümüze ulaşmayan biri tarafından "Murasaki Shikibu Nikki Emaki" adıyla renkli resim ruloları yapılmıştır.

Bu eseri günü gününe yazılmış bir günlükten çok, belki olayların geçtiği dönemde alınan bazı notlarla ya da olayların sonradan hatırlanmasıyla yazılmış bir hatırat olarak görebiliriz

Günlük üç ana bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler kitabın çevirisinde cilt sözcüğüyle belirtilmiştir:

1. Prens Atsuhira'nın doğumu: Bu bölümde, Prens için yapılan doğum törenleri; nedimelerin kıyafetleri, törenlerin uygulanışındaki görsel unsurlar neredeyse belgesel bir anlatımla yazılmıştır. Heian belgelerinin içinde, bu kadar ayrıntılı ve çok sayıda tasvirin olduğu tek örnektir. (Gatten 1982: 181) Eserin bu bölümünden pek çok parça daha sonra yazılan, Heian dönemine dair bir tarihçe olan Eiga Monogatari'de kelime kelime kullanılmıştır.

2. Mektup bölümü: Araştırmacıların "mektup bölümü" olarak adlandırdığı bu bölüm, gerek içerik, gerek anlatım olarak ilk bölümden tamamen farklıdır. Kesin olarak bilinmese de, bazı araştırmacılar bu bölümün yazarın bir arkadaşına yazdığı mektuplardan oluştuğunu öne sürmektedir. Bir grup araştırmacıya göreyse bu mektuplar hayali bir kişiye yazılmış olabilir. Hangi tez doğru olursa olsun, bu bölüm hakkında çok az şey bildiğimiz yazarın iç dünyasını, anılarını az da olsa günümüze taşır. Bunun yanı sıra dönemin ünlü yazarları hakkında görüşleri ya da tarihte yitip gitmiş pek çok nedimenin canlı tasvirleri yer almaktadır.

3. Saray yaşamından birbirinden bağımsız anılar: Daha kısa olan bu bölümde, Murasaki'nin saray yaşamından bazı anılar ve ikinci Prens'in doğum törenleri anlatılmaktadır.

Herhangi bir okuyucunun da anlayacağı gibi, kitabın bölümleri birbirinden tamamen bağımsızdır. Olaylar ilk bölümde tarihi sırasıyla anlatılırken sonra birdenbire kitabın dili, anlatımı, içeriği değişir. Son bölümde tekrar ilk bölümü çağrıştıran bir tarza bürünse de kişisel anıların varlığı bu bölümün kendine özgü olmasını sağlar. Bowring dahil pek çok araştırmacının da öne sürdüğü gibi, varlığı kesin kanıtlarla belgelenemernişse de olasılıkla orijinal eser çok daha uzun ve kapsamlıydı. Belki de daha önceki bir tarihten başlıyordu. Bu teori kitaptaki ani kesintileri ve anlatım farklılıklarını açıklamaktadır.

Eserin türü *nikki*dir. *Nikki*, sözcük anlamı olarak günlük kayıt demektir. Heian döneminde iki tür *nikki* bulunmaktaydı:

1. Kanbun denilen Çince karakterlerden oluşan yazı sistemi kullanılarak, erkekler tarafından yazılan, genellikle günü gününe tutulan kayıtlardan oluşan *nikki*lerdir.

2. Çoğunlukla kadınlar tarafından Japonca olarak, kana denilen hece alfabesiyle yazılan *nikki*lerdir. Bu ikinci grup, genellikle geçmişe yönelik anıların hatırlanmasıyla bir çeşit hatırat olarak yazılırlardı.

Bu nedenle, Heian döneminde kullanılan *nikki* türünün Türkçe tek bir karşılığı yoktur. Günlük ve hatırat sözcükleri bir arada, *nikki* türünü en iyi tanımlayan sözcüklerdir.

İkinci türe giren, Japonca yazılan günlükler *Tosa Nikki*'yle başlar. Daha çok kişisel yazılardır. En iyi örnekleri Heian saray hanımları tarafından yazılmıştır. Bu hanımlar pek bir yere gitmezlerdi ve dönem politikalarından habersizlerdi. Bu nedenle bu eserleri konaklarının yarı karanlık odalarında kaleme alırken, daha çok iç dünyalarından, duygularından bahsetmişlerdir. Saraylı hanımların günlük yazma geleneği 14. yüzyıla kadar devam etmiştir. Tokugawa döneminde ise saraylı olmayan kadınlarca tekrar canlandırılmıştır. Onların sezgisel ve zaman zaman belirsiz, uçucu tarzları yüzyıllar boyunca pek çok düzyazı türünü etkilemiştir. (Keene 1999: 358) (Esen 2007: 33-34)

Murasaki Shikibu'nun Günlüğü ikinci türe girer. Olayların sonradan hatırlanmasıyla yazılmıştır. Hem kişisel duygulardan bahseder hem de yaşadığı dönemin olaylarını anlatır. Yazı dili Japonca'dır.

Eserdeki Şiirler: Eserde toplam olarak on sekiz tane *tanka* (*waka*)[3] bulunmaktadır. Japon edebiyat tarihinin en önemli türlerinden biridir. Kısa şiir demektir. 31 heceden oluşur. 5-7-5-7-7 heceli, beş dizeden oluşur. Şiirler tek bir satır halinde yazılabilir. Ama okurken yukarıda belirtilen hece sayısına göre keserek vurgu yapmak çok önemlidir. Tanka, özellikle Heian döneminde, günlük yaşamın bir parçası olan mektuplar ya da şiir değiştokuşlarında kullanılırdı. Söylenmek istenen bir şey, zekice bir duygu veya sadece mevsimlerin, mehtabın yazara çağrıştırdığı şeyler şiirin

---

3 Eski Japon şiirinin genel adı olan waka, daha sonraları tanka sözcüğü yerine kullanılmaya başlanmıştır.

konusu olurdu. Murasaki Shikibu'nun Günlüğü'nde karşımıza çıkan şiirler de bu içeriklerden oluşmaktadır.

Eserde Adı Geçen Önemli Kişiler

Fujiwara no Michinaga 藤原道長: Naip Hazretleri

Fujiwara no Michinaga (966-1027), Heian döneminin en önemli isimlerindendir. Onun döneminde Heian edebiyatı altın çağını yaşamıştır. Fujiwara egemenliğiyse en üst noktasına çıkmıştır. Kane'ie'nin 5. oğludur. Ağabeyi Michitaka'nın ölümünden sonra, henüz 6 yaşında olan İmparator İchijō'ya gayri resmi olarak imparator naipliği yapmaya başlamıştır. Daha sonra da kızını imparatorla evlendirmiştir. Resmi olarak *sesshō* unvanıyla naipliğe atanmasıysa 1016-1017 yıllarında İmparator Go-İchijō zamanında olmuştur. Japonya'da naiplik görevi iki unvandan oluşmaktadır. Çocuk yaştaki imparator veya imparatoriçelere uygun yaşa gelene kadar vekalet eden ve yol gösterenlere *sesshō* (摂政) denirdi. *Kanpaku* (関白) ise imparatorun başdanışmanıydı. Ama pratikte erişkin yaştaki imparatorların naipliğini yapan ve aynı zamanda başbakan olan kişiye verilen unvandı. Michinaga, resmi olarak naiplik görevine atanmadığı halde, yürüttüğü evlilik politikasıyla, çocuk yaşta olan İmparator İchijō zamanında ülke yönetiminde söz sahibi olmuştur. Michinaga iki imparatorun, tahtan feragat etmiş bir diğer imparatorun ve bir veliaht prensin kayınpederiydi. Ayrıca, iki imparatorun dedesi ve iki naibin babasıydı. Eserde de göreceğimiz gibi, bu nedenle torunlarının doğumu ve geleceği kendisi için çok önemlidir. Eserde sıklıkla adı geçen Michinaga o dönemde kırk iki yaşındaydı.

Michinaga döneminde sadece politik olarak değil, edebiyatta da çok önemli başarılar kazanılmıştır. Kızı olan İmparatoriçe Shōshi'nin maiyetinde edebiyat alanında başarılı hanımların bulunmasının, onun için bir prestij olacağını düşünerek bu hanımları desteklemiştir. Böylece Michinaga döneminde Japon edebiyatı tarihinde çok önemli yerleri olan pek çok hanım yazar

ve şair tarih sahnesinde yerlerini almışlardır. Bunların en önemlisi tabii ki Murasaki Shikibu'dur. Ayrıca, Michinaga döneminin tarihçesi olan Eiga Monogatari'nin ilk bölümlerini yazdığı düşünülen Akazome Emon, ünlü şair İzumi Shikibu da bu dönemde Shōshi'nin maiyetindeydiler.

İmparator İchijō'nun ardından, otuzlu yaşlarında imparator olan Sanjō ile görüş ayrılıkları yaşayan Michinaga'nın dayatmasıyla, İmparator Sanjō 1016 yılında tahttan feragat etmiştir. Onun yerini Michinaga'nın eserde Prens Atsuhira olarak adı geçen henüz sekiz yaşındaki ilk torunu Go-İchijō almıştır.

Michinaga 1019 yılında toplum hayatından çekilmiştir.

İmparatoriçe Shōshi 藤原彰子: İmparatoriçe Hazretleri

Shōshi (988-1074), Michinaga'nın en büyük kızıdır. Babasının evlilik politikaları sonucu, on bir yaşındayken dokuz yaşındaki İmparator İchijō'yla evlenmiştir. Bu dönemde imparator zaten evli olduğu için, Japon tarihinde ilk kez gerçekleştirilen bir uygulamayla, evliliklerinden bir sene sonra *chūgu* unvanını alarak imparatorun ikinci eşi ve imparatoriçe olmuştur. İlk imparatoriçe; Michinaga'nın erkek kardeşi ve politik rakibi Michitaka'nın kızı Fujiwara Teishi (Sadako; 976-1000) idi. Aslında bu evlilik Teishi'nin erkek kardeşi Korechika ile Shōshi'nin babası Michinaga arasındaki bir politik güç kavgasıdır. İmparatoriçe Teishi'nin saray yaşamı Sei Shōnagon'un Yastıkname adlı eserinde yer almaktadır. Teishi 1000 yılında doğum yaparken ölmüştür.

Murasaki Shikibu'nun Günlüğü'nde imparatoriçenin kişiliğinin ve görünüşünün ayrıntılı bir tarifiyle karşılaşıyoruz. Eşi İmparator İchijō'nun 1011 yılında ölümünden sonra sabık imparatoriçe olarak yaşamına devam etmiştir. 1026 yılında, otuz sekiz yaşında kendini dine adayarak, yaşamının kalan kırk altı yılını Jōtomon tapınağında Budist rahibesi olarak geçirmiştir.

İmparator İchijō 一条天皇: İmparator Hazretleri

(980-1011), Japonya'nın 66. imparatorudur. Saltanat dönemi 986'dan 1011'e kadar sürmüştür. Çocuk yaşta politik sebeplerle

iki imparatoriçesi olmuştur. Genç yaşta ölmüştür. Saltanatı tamamen Michinaga'nın yönetiminde geçmiştir. Her iki eşinin de saray erkânında, dönemin en ünlü yazar ve şair hanımları yer almaktaydı.

İmparator Go-İchijō 後一条天皇: Prens Atsuhira (1008-1036), Japonya'nın 68. imparatorudur. Saltanat dönemi 1016'dan 1036'ya kadar sürmüştür. Shōshi ile İmparator İchijō'nun ilk oğludur. Michinaga'nın torunudur. Eserde doğumu ile ilgili törenler, Michinaga'nın sevinci ayrıntılı bir biçimde anlatılmaktadır. Kuzeni İmparator Sanjō'nun tahttan feragat etmesiyle sekiz yaşında imparator olmuştur. Dedesi Michinaga onun resmi naibi olarak ülkeyi yönetmeye devam etmiştir.

İmparator Go-Suzaku後朱雀天皇: Prens Atsunaga (1009-1045), Japonya'nın 69. imparatorudur. Ağabeyi İmparator İchijō'nun ölümünden sonra tahta geçmiş, 1036-1045 yılları arasında tahtta kalmıştır. İmparatoriçe Shōshi ile İmparator İchijō'nun ikinci oğludur. Michinaga'nın torunudur. Eserde Prens Atsunaga'nın doğum törenlerinden kısaca bahsedilmektedir.

Heian Dönemi Soylu Kadınının Dış Görünüşü

"Kadınların görünüşüne dair bu bölük pörçük bilgimizle, soylu bir Heian kadını kat kat kıyafetleri, gür siyah saçı, ufak tefek yapısı, soluk yüzü, karartılmış dişleri. Alacakaranlıkta dolaştığı ipek perdelerin arasında garip ve şekilsiz bir figür oluşturuyor olmalıydı." (Moris 1964: 205)

Döneme ait resimler bulunmamasına rağmen, 12. yüzyılda çizilen *emakimono*lardan[4], dönemin ressamlarının Murasaki dönemindeki kadınları nasıl hayal ettiklerini anlayabiliyoruz.

4 Resim rulolarına verilen isimdir. Belli bir konuyla ilgili resimler rulolara sırasıyla çizilirdi. İçerikleri sutralar, öyküler, efsaneler vs. gibi pek çok konudan oluşabilirdi. 8-9. yüzyılda Çin etkisiyle Japonya'ya girmiş, 12. yüzyılda altın çağına ulaşmıştır.

(Moris 1964: 201) Bu resimlerde kadınlar genellikle birbirine benzer özelliklerde çizilmiştir:

Heian dönemi kadınları uzun, gür saçlarını genellikle bellerine kadar bırakırlardı. Saçlar yere ne kadar yaklaşırsa o kadar güzel olduğu kabul edilirdi. (Shōnagon 2006: 305) İnce ve çekik gözler klasik Heian güzellik anlayışının işaretlerinden biriydi. Gözler neredeyse kapalı olup, bakışlarından hiçbir ifade anlaşılamazdı. Heian dönemi kadınları kaşlarını tamamen alıp, iki buçuk santim kadar yukarıya daha kalın kaşlar çizerlerdi. (Shōnagon 2006: 316) Burun küçük, narin ve kalkık olmalı, çene ve boyun biçimli, yuvarlak hatlı olmalıydı. (Shōnagon 2006: 281) Yüzleri dolgun olmalıydı. Beyaz bir ten de güzelliğin ve soyluluğun göstergesiydi. Bunun doğal olarak sağlanamadığı durumlarda bolca kullanılan pudra yüze istenilen beyazlığı verirdi. (Moris 1964: 203) Evli kadınlar bu tebeşir beyazı rengin üzerine biraz kırmızı renk sürerler ve dudaklarını boyarlardı. Ağızları narin, küçük bir daire şeklinde olmalıydı. Giydikleri kat kat elbiseler nedeniyle bedenlerinin nasıl göründüğü hakkında pek bir bilgimiz yoktur. (Moris 1964: 201) Demir ve toz haline getirilmiş mazı karışımını sirke veya çayda ıslatarak dişlerini siyahlatırlardı. Heian döneminde soylu kadınlara ait olan bu gelenek, ilerleyen yüzyıllarda tüm ülkede kadının evli olduğuna işaret eden bir uygulamaya dönüştü. (Moris 1964: 204)

Saray Kadınlarının Giysileri

Bir kadının kıyafet seçimindeki zevki de önemliydi. Birbirine uygun renklerin mevsime uygun olarak seçilmesi de bu zevki yansıtırdı. 11. yüzyıldan itibaren Heian Japonya'sında kadınlar nedime kıyafeti (*nyōbōshōzoku* 女房装束) denilen pek çok farklı kıyafetin birleşiminden oluşan giysiler giyerlerdi. Bu kıyafetler, 9. yüzyılda *chōfuku* olarak adlandırılan ve nedimelerce giyilen kıyafetlerin gelişmiş şeklidir. Kadınların temel kıyafeti bugünkü kimonodan çok farklı değildi. Ancak geniş kuşak (*obi*) yoktu, bu nedenle kıyafetler daha bol bir şekilde duruyordu.

Saraylı kadınların giyisileri. (Fuzoku Müzesi)

Resmi durumlarda *karaginu* denilen kısa veya uzun kollu bir harmani ve *mo* denilen bir çeşit elbise kuyruğu; çok resmi durumlarda, uzun fular ve bellik kullanılmaktaydı. Heian kıyafetlerinin temel özellikleri, giysinin sahibinden çok daha büyük olmalarıydı. Kat kat yığılarak, kadını hareket edemeyecek bir hale getiriyorlardı. On iki standart sayıydı. Yirmi kattan daha fazlasının olduğuna dair kayıtlar bulunmaktadır. (Shōnagon 2006: 320) Günümüzde bu giysilere *jūnikasane-hitoe* (on iki kat ve içlik) ismi veriliyorsa da bu çok doğru bir adlandırma değildir. Mevsimler ve durumlara göre farklı sayıda kıyafet birleşimi yapılmaktaydı. Alttaki giysiler renkleri ve desenleri görünecek şekilde konurdu, bu nedenle en alttakiler daha uzun, üsttekiler daha kısa olurdu.

Bu kıyafetler, imparatoriçeden başlayarak, prensesler ve saraydaki alt kademe nedimelerce giyilmekteydi. Her bir kıyafetin renkleri, dizilişi, desenleri ve kumaşlarının seçimi önemliydi ve rasgele yapılamazdı. Bu kıyafetleri imparatoriçe ve prensesler sadece törenlerde giyerken, onların ya da diğer soyluların hizmetinde olan nedimeler görev yaparken saygılarını göstermek için giymek zorundaydılar.

Nedimeler dinlenirken ya da uzandıklarında harmanilerini çıkarabilirlerdi, ama etek kuyruklarını çıkarmalarına izin verilmemekteydi.

Heian kadını kat kat ve oldukça bol kıyafetler içinde, vücut hatları hiç görünmeyecek şekilde giyinmekteydi. Yüzü genellikle elinde tuttuğu yelpazenin ardına gizlenirdi. Kadının bazen yürümesi gerekiyordu. Özellikle bir hac ya da yakınlardaki bir tapınağa giderken yürümesi zorunlu hale geliyordu. O zaman eteklerini bir parça katlamasına izin veriliyordu. Ancak bunun dışında evde kalır ya da bazen dışarı tamamen perdeli öküz arabasında çıkardı. (Shōnagon 2006: 320) Arabadan elbisesinin kolunu sarkıtarak kıyafetinin güzelliğini gösterebilirdi. Aynı şekilde, evde olduğunda genellikle paravanların ardında yaşadığı için elbisesinin güzelliğini, etek katlarını paravanın altından dışarı çıkararak gösterirdi.

Saray Kadınlarının Saç Şekilleri

Saray kadınlarının saçları özenle yapılırdı. Normalde saçları açık bir şekilde omuzlarından aşağı dökülürdü. Saçlar uzundu. Siyah saç güzel kabul edilirdi. Törenlerde *kamiage* 髪上 denilen saç biçimi yapılırdı. *Kamiage*'de saçın ön bölümü toplanıp yüksekçe başın tepesine kaldırılarak saç örgülü iple toplanır, sonra *saishi* 釵子 denilen, metalden yapılmış uzun ve çift ayaklı tokayla tutturulurdu. Daha sonra, altın suyuna batırılmış, *hirahidai* 平額 sorguç denilen, topuzun ön tarafıyla alın arasına konulan mücevher takılarak, *saishi*yle tutturulurdu. Saçların bu şekilde toplanmasına mücevher saç toplama *hōkei* 宝髻 denilirdi. Bunun dışında *motoyui* 元結 denilen, saçın arkadan toplanarak beyaz kurdelelerle aşağı doğru tutturulduğu saç şekli de vardı.

Heian Dönemi Saray Kadını Kıyafetlerinin İsimleri ve Giyiliş Sırası

Bu kıyafetler genellikle en alttan başlayarak şu sırayla giyilmekteydi:

Beyaz iç giysisi (*kosode* 小袖): Kol ağızları dar ve küçüktür. En alta iç giysisi olarak giyilir ve beyaz renklidir.

İç şalvarı (*nagabakama* 長袴): Genellikle kırmızı etek pantolondur. Zamanla boyu uzayarak ayakları saklar bir şekil almıştır. Üç çeşidi vardır: Günlük kullanım için, işlenmemiş ipekten yapılan *suzushibakama*; *haribakama*, *uchibakama*.

İçlik (*hitoe* 単): Astarsız, en alta giyilen giysidir.

İç elbiseleri – Beş katlı iç elbiseleri (*uchiki* 袿-*itsusuginu* 五衣): Beş katlı elbiseler grubuna verilen genel isimdir. Astarlı olan giysiler çeşitli renk uyumları gözetilerek sıralanırdı.

Kırmızı iç elbisesi (*uchiginu* 打衣): Parlak ipek kumaştan, koyu kırmızı uzun bir elbisedir. Başlangıçta beş katlı iç giysilerinin bir parçasıydı, ancak 11. yüzyıldan sonra ayrı giyilmeye başlandı. Genellikle beş kat elbiseyle üstülüğün arasında giyilirdi. Resmi durumlarda kullanılırdı.

Üstlük (*uwagi* 表衣): Üstten ikinci sırada, genellikle yenlerinden astarları da görünen üstlüktür. Kabartma desenli ipek gibi özel kumaşlardan yapılırdı.

Harmani (*karaginu* 唐衣): En üste giyilen giysidir. Kısa kollu (önceleri kolsuzdu) ve kısadır. Boyun kısmı diğer Japon kıyafetlerinin aksine dışarı kıvrıktır. Kabartma desenli ipekten yapılır. Ancak Murasaki Shikibu'nun Günlüğü'nde bazen tül dantel gibi ince ipekten de yapıldığı görülmektedir. (Browing 1996: xxx)

Cepken (*kazami* 汗衫): Günümüzde bu sözcük, teri almak için giyilen *hitoe* anlamında kullanılmaktadır. Ancak Heian döneminde soylu kadınların kıyafetlerinin en üstüne giydiği bir çeşit ceketti.

Etek kuyruğu (*mo* 裳): Heian dönemi kadınlarının, yüksek unvanlı kişilerin huzuruna çıkarken mutlaka kullanması gerekirdi. Kabartma desenli ipekten yapılırdı ve astarlıydı. Bazen tek renkli, kabartmalı desenli ince ipek de kullanılırdı. Genellikle desenleri tek çeşit değildi. Altın varaklı olanlar sadece yüksek mevkili kadınlarca kullanılırdı. Saraylı kadınlar bunu her gün tak-

mak zorundaydılar, ancak ev sahibesi ve kızları sadece özel günlerde takarlardı. Ayrıca düşük mevkili hanımların kullandığı sade *shibira* denilen kuyruk vardı. Başlangıçta bir çeşit etekti. Ancak giderek kuyruğu uzadı ve formu değişti. Heian döneminden sonra kuyruk kullanımı giderek azaldı.

Bellik (*ōgoshi* 大腰): Etek kuyruğunun sırt tarafına gelen kalın bellikti. İki yanından sarkan kuyruk süsü kordona (*hikigoshi* 引腰) denirdi. *Ōgoshi*'nin ön tarafında (*kogoshi* 小腰) ince bellik bulunurdu.

Not kâğıdı (*tatōgami* 帖紙): Kadınların bellerinde taşıdıkları kâğıttır. Şiir yazmak gerektiğinde bu kâğıdı kullanırlardı.

Yelpaze (*hiōgi* 檜扇): Heian dönemi kıyafetlerinin vazgeçilmez parçasıydı. Üzerindeki resimler ya da şiirlerin özel anlamlarına özen gösterilirdi. Kadınlar perdelerin ve paravanların yetmediği yerlerde yelpazelerle yüzlerini gizlerlerdi.

Kıyafetlerde Kullanılan Kumaş Çeşitleri

Eserdeki kıyafetlerde genellikle şu kumaşlar kullanılmıştır:

Kabartma desenli ipek (*orimono* 織物): Harmani, üstlük ve etek kuyruğunda kullanılır.

İki işlemeli kabartma desenli ipek (*futae-orimono* 二陪織物): Harmani ve üstlükte kullanılırdı.

Simli-işlemeli, kumaş (*nishiki* 錦): Altın, gümüş renkli iplerle yapılan işlemeli kumaştır.

İşlemeli kumaş (*nuimono* 縫物)

Tek renkli, kabartma desenli ince ipek (aya 綾): Şam kumaşı. Beş kat iç kıyafetlerde ya da içlikte kullanılırdı.

Dantel ve ışıltılı ince kumaş (*usumono* 薄物): Tül, dantel benzeri ince ipek kumaştır. (Bowring 1996: xxx). Bu kumaş kullanıldığında astarın rengi ve seçimi çok önemlidir.

İnce dokunmuş ipek kumaş (*seigou* 精好): İç şalvarının yapımında kullanılır.

Sade dokunmuş ipek kumaş (*hiraginu* 平絹): İç şalvarının yapımında kullanılır.

Kıyafetlerin Kat Renkleri (*kasane irome* 重ね色目)

Heian kadınları üst üste çok sayıda ve farklı renkte kıyafetler giyerlerdi. Bu kıyafetlerin renklerinin uyumu çok önemliydi. Bu kat renklerine *kasane irome* (重ね色目) denmektedir. Ağaç ya da çiçek renklerinin uyumlu bir şekilde yan yana getirilmesiyle oluşturulurdu. Heian döneminde mevsimlere göre kat renkleri değişirdi. Mevsimlere göre kat renklerini doğru kullanmak çok önemliydi. Bahar, yaz, güz, kış ve dört mevsim renkleri vardı. İki yüzden fazla kat rengi bulunurdu. Murasaki Shikibu Nikki'de *kasane* sözcüğü, *kasane uchigi* beş katlı iç elbisesi renk katları ya da *kasane* tüm elbiselerin ve kollarının renk katları anlamında kullanılmıştır. (Bowring 1996: xxx)

Heian Döneminde Soyluların Evleri

Shinden Tipi Yapılar (*Shinden tzukuri* 寝殿造り) (Ana Bina Merkezli Yapılar)

Heian dönemi evine dair kalıntılar azdır. Yazılı birkaç betim, birkaç taş temel, olaylardan birkaç yüzyıl sonra resmedilmiş resim ruloları bu evler hakkındaki bilgimizi oluşturur. (Seidensticker 1955: 17)

Heian dönemi soyluları "shinden tipi yapılar" (*Shinden tzukuri* 寝殿造り) denilen bir çeşit konakta yaşarlardı. Bu ev standart olarak dikdörtgen bir alan üzerinde yer alan kapalı geçitlerle bağlanan dikdörtgen şeklindeki tek katlı binalardan oluşurdu. "Ana bina"yı (*shinden* 寝殿) merkez alarak kurulduğu için bu isimle anılmaktaydı. Her bina esas olarak bir odaydı. Ancak daha sonraları erzak ve dinlenme odalarını ayırma eğilimi gelişmişti. "Shinden tipi yapılar" orta Heian döneminde Çin etkisinden kurtulup, Japonya'ya özgü özellikler kazanmıştı. Kavisli, yüksek, tahta kiremitli saçaklı çatıları vardı. Binanın yapımında kullanılan hemen hemen tüm ahşap malzeme gibi, bu çatı da Japon servi ağacındandı (*hinoki* 檜). Çatı, tahta sütunlarla yerden yükseltilmişti. Duvarlar sürgülü kâğıt kapılardan (*shōji* 障子) oluşuyor-

du. (Seidensticker 1955: 20) Evin genelinde sade bir hava ön plandaydı. Evlerin büyüklüğü sahibinin mevkisine göre değişiklik gösterirdi. Genellik 5. kademenin üstündekiler için (126 m x126 m) olarak yapılırdı.

Bu evler genel olarak şu bölümlerden oluşurdu:

"Ana bina" (*Shinden* 寝殿): Güneye bakardı. "Ana bina", misafirler için kullanılırdı ve olasılıkla evin beyinin oturma odasıydı. Törenler bu bölümde yapılırdı. Genellikle 12 metre eninde, 21 metre boyunda olurdu. Ana binanın hemen hemen tamamı sütunlardan oluşurdu. Perdeler ve paravanlarla odalar bölünürdü (*shikiri* 仕切). Ana binanın bir bölümünde tavan bulunurdu ama kalan bölümler çatıya kadar açıktı ve çatının eğimi olduğu gibi görünürdü. Bu nedenle, kullanılan ahşap çok ince işçilikliydi. Kimi zaman açık olan bu tavanın üstüne kafes örgülü ahşap levhalar konurdu.

Bahçe: Koridorların şekli güneyde dikdörtgen bir açıklık oluştururdu. Güneydeki bu avlu ve açıklık ana bahçe için kullanılırdı. Burada bir gölet, bir çam adası, bir akarsu, bir iki yapay tepe (*tsuki yama* 築山), otlar, çiçekler, beyaz kum bulunurdu. (Seidensticker 1955: 17) Göletin üzerinde köprüler yer alırdı.

Diğer bölümler (*Tai no ya* 対屋): Ana binanın doğu, batı ve kuzeyine yapılırdı. Bu bölümlerde aile halkı kalırdı. Ana binaya göre daha sade yapılırdı. Ana binanın iki yanında yer alan bölümler, doğu kanadı (*higashi no tai* 東の対) ve batı kanadı (*nishi no tai* 西の対) olarak adlandırılırdı.

Kuzey Kanadı (*kita no tai* 北の対): Ana binanın kuzeyinde yer alan bölümdü. Kuzey kanadı genellikle asıl eş tarafından kullanılırdı. Bu hanıma, kuzeydeki kişi "*kita no kata*" denirdi. Bu bölüm daha sade olmakla birlikte aşağı yukarı ana binaya benzer biçimde yapılırdı.

Diğer binalar: Ana binanın arkasına pek çok bina ve koridor eklenebilirdi, diğer hanımlar, çocuklar ve hizmetliler arasında paylaştırılırdı. Depo, banyo, mutfak bölümleri olabilirdi.

Shinden tipi yapının iç bölümleri. (Fuzoku Müzesi)

İçerisi

Standart bir bölüm, pek çok dikdörtgen katmandan oluşuyordu. Dışardan başlayarak, "açık veranda" (*sunoko* 簀子); geniş saçakları olan "dış oda" (*hisashi* 廂) ve en içte de "ana oda" (*moya* 母屋) vardı. İçerinin bölümleri sadece altta kağıt sürgülü bölmeler veya perdelerle ayrılıyordu. Bu nedenle bir tek bölüm dışında, oda bölmelerinin üst kısmı tavana kadar açıktı ve odaların içindekilere çok az mahremiyet sunuyordu. (Bowring 1996: xxvii) İçerisi az eşyalıydı. Hasır örtüler (*tatami* 畳), o dönemde sadece oturulabilecek yerlere konulmaktaydı. Cilalı dolap, yazı gereçleri, belki Çin işi bir kutu ya da vernikli ve kakma sandık, "perdeli seki"yi (*chōdai* 帳台) koruyan bir çift tahta hayvan (*chinsu* 鎮子), kışın mangal bulunurdu. (Seidensticker 1955: 19)

Veranda (*sunoko* 簀子): En dışarıda bulunan açık verandaydı. Binanın tüm çevresini saran açık koridor şeklindeydi. Zaman zaman perdeler ve paravanlar konularak kabul odası olarak da

kullanılırdı. Ayrıca törenlerde, töreni izleyenlerin oturduğu bölümdü. Çevresine yer yer boşluk bırakarak *kōran* (勾欄) denilen korkulukların konulduğu da olurdu.

Dış oda (*hisashi* 廂): Verandadan "kafesli kepenklerle" (*kōshi* 格子) ayrılmıştı. Kafesli kepenklerin üst bölümü kaldırılıp saçaklara tutturulabilirdi, alt bölümü çıkabilirdi. Bunlar kaldırıldığında bambu perdeler ya da perdeli paravanlar konulurdu, bazen de ikisi birden olurdu. Dış oda esintili olduğundan misafir odası ve ev sahibinin oturma odası olarak kullanılırdı.

Ana oda (*moya* 母屋): Dış oda, ana odadan bir başka bambu perde veya perdeli paravanla ya da ikisiyle ayrılırdı. Merkezde ana oda vardı. Onun içinde de "perdeli seki" bulunmaktaydı. Ana odanın içindeki "perdeli seki" yatak ve istirahat bölümüydü. Ana odanın hafifçe yüksek bir bölümü hasır örtülerle kaplıydı, perdelerle çevriliydi ve tavanı vardı. Odanın kalanı yüksek çatıya kadar açıktı.

Kapalı Oda (*nuri kome* 塗籠): Ana odadan kalın bir duvarla ayrılan kapalı odadır. Yatak odası ya da bazı özel eşyaların konulduğu oda olarak kullanırdı.

Kabul Odası (*dei* 出居): Ana binanın kuzeydoğusu ya da kuzeybatısında bulunan kabul odasıdır.

Kapılar: Odalarda, kafesli kapı (*shitomito* 蔀戸) ve yan kapı (*tsumado* 妻戸) bulunurdu. Kafesli kapı, kafes şeklinde ahşap bir kapıydı. Yukarı aşağı açılırdı. Yan kapı da ahşaptan yapılmıştı, sağa sola açılırdı. Genellikle dört köşede birer tane bulunurdu.

Sürgülü kâğıt kapı (*shōji* 障子 – *fusuma shōji* 襖障子): İki yana doğru sürülerek açılan tahta çerçeveli kâğıttan kapıdır. Heian odasının bölmeleri bu kapılarla yapılırdı.

Merdivenler: Ana bina bölümüne çıkan merdivenler önde ve yanlarda birer tane olmak üzere toplam üç taneydi. Ön merdiven sadece özel kişiler tarafından kullanılırdı. Normalde sağ ve sol merdivenler kullanılıyordu.

Shinden tipi konağın bölümleri

Dışarısı

Dış duvar ve çitler (*tsuijibei* 築地塀): Dış duvar kerpiçten yapılırdı. Duvarın üzerinde ahşap çatı olurdu. Kerpiçten yapıldığı için arada sırada tamir gerektirirdi. Dış duvar yıkılmışsa "bu evdekiler yoksulluk içinde" diye düşünüleceğinden, duvarın durumunu sık sık kontrol etmek gerekirdi.

Ön kapı (*omote mon* 表門 *seimon* 正門): Kerpiç dış duvara yapılırdı. Resmi giriş kapısıydı. Doğuda ya da batıda olurdu. İki tarafta olduğu zamanlar da vardı. Kapı, ev sahibinin mevkine göre belirli bir şekilde yapılırdı. Şu çeşitleri vardır:

Dört ayaklı kapı (*yotsuashimon* 四足門): İki ana ve iki yan sütun üzerine yapılan kapıdır. Çok yaygın kullanılırdı. Doğu ve batı kapısı olarak (*higashi yotsuashimon* 東四足門 – *nishi yotsuashimon* 西四足門) adlandırılırdı. Sadece 3. kademe ve üstündeki kişilerin konaklarında kullanılmasına izin verilirdi.

Sütunlu kapı (*muna mon* 棟門): İki sütun üzerine yapılmış üçgen çatılı kapıdır.

Düz çatılı kapı (*hira mon* 平門): İki sütun üzerine yapılmış düz çatısı olan kapıdır.

Yüksek kerpiç kapı (*agetsuchi mon* 揚土門): Kerpiç duvara sadece bu kısmı yükseltilerek yapılırdı.

Dış Kapıyla İç Kapı Arasında Olan Binalar

Bu bölümde konakta çalışanlara ait odalar, ahırlar gibi yerler bulunurdu.

Öküz arabası bölümü (*kuruma yadori* 車宿): Ev sahibi öküz arabasıyla yolculuk ederdi. Bu arabanın durduğu bölüme verilen isimdir. Genellikle iç kapının dışında olurdu. Sadece ev sahibinin değil misafirlerin arabası da buraya konurdu.

Arabaya inme-binme bölümü (*kuruma yose* 車寄せ): Misafirlerin arabalarından inip binmeleri için kullanılan, girişin önünde bulunan çatılı bölümdür. Yerler genellikle taş döşelidir.

Muhafızlar bölümü (*suijin dokoro* 随身所 - *samurai dokoro* 侍所): Evin soylusu dışarı çıktığında ona refakat eden muhafızların bulunduğu bölümdür. Ön kapıyla giriş bölümü arasına yapılır.

İç Kapıdan Sonraki Bölümler

İç kapı (*nakamon* 中門): Ana kapıyla binanın girişinin arasında bulunurdu. Yapıya göre değişiklik göstermekle birlikte, konağın doğu ve batı bölümlerinde birer taneydi. Günümüzdeki girişlerin işlevini yapan bölümdü. Özel durumlarda dışarı kapıdan ana binanın önündeki bölüme öküz arabasıyla girişi sağlayacak biçimde yapılmıştı. Ancak sıradan kişiler arabadan burada inerlerdi.

Giriş koridoru (*chūmonrō* 中門廊): Ana binanın doğu ya da batısından, balık avı köşküne uzanan koridordur. Ortasında giriş kapısı olan iç kapı olduğu için bu ismi alır. Törenler sırasında buraya oturma yerleri konduğu da olurdu. Bahçeyi dışarıdan ayırırdı.

Koridor (*wataridono* 渡殿): Ana binayla diğer bölümleri birbirine bağlayan koridora denirdi. Çatısı vardı. Duvarlı veya duvarsız olabilirdi. Duvarları olduğunda kafes pencereler konulurdu.

Balık avı köşkü (*tsuridono* 釣殿): Göletin yanına yapılan köşk için kullanılan isimdir.

Perdeler ve Paravanlar

Heian evinin vazgeçilmez parçasını perdeler ve paravanlar oluşturmaktaydı. "Tüm bu perdelerin içinde Heian kadını yaşıyordu. Bir başkasının nedimesi değilse ya da işleri gereği zorunlu değilse, çok ender olarak verandaya çıkardı. Eğer çok yakın değilse bey misafirlerini, kardeşleri dahil perdenin gerisinden kabul ederdi. Onların içeri gelmesine izin verse bile, kendini yelpazeler, perdeler ve büyük kumaş yığınları arasına gizlerdi. Ancak bu ziyaretler sırasında, soylu kadınlar kat kat elbiselerinin alt ucunu *perdeli paravanlarının* altından dışarı çıkarıp misafirlerine gösterebilirlerdi." (Shōnagon 2006: 311)

Bambu perde.
(Fuzoku Müzesi)

Bambu perde (*misu / sudare* 御簾): İnce şerit halinde kesilmiş bambuların bir araya getirilmesiyle oluşan bir çeşit jaluzidir. Hem güneşlik hem perde olarak kullanılırdı.

Perdeli paravan (*kichō* 几帳): Ahşaptan yapılmış bir çeşit çerçeveye takılan perdedir. Paravan görevini görür.

Duvar perde (*kabeshiro* 壁代): Odayı geçici olarak bölmek için konulan perdeye denir. Genellikle ana odayla dış odanın arasına asılırdı. Kabartma desenli ince ipek, ipek gibi kumaşlardan yapılırdı.

Perdeli seki (*chōdai* 帳台): Ana odanın ortasında, hafifçe yükseltilmiş bir bölümün çevresine perdeler konulurdu. Burası yatma ve oturma amaçlı kullanılırdı.

Katlanır resimli paravan (*byōbu* 屏風): Akordeon paravan. Üzeri çeşitli şiir ve resimlerle süslü katlanır paravandır.

Diğer Eşyalar

Döşek (*shitone* 褥): Oturmak veya yatmak için kullanılan döşek, minderdir.

İki katlı komodin (*nikai dana* 二階棚): Shinden tipi yapılarda ufak tefek eşyaların konulduğu iki katlı komodindir.

Kapaklı dolap (*nikai zuji* 二階厨子): Shinden tipi yapılarda kullanılan mobilyadır. İki raflı, alt tarafta iki tarafa açılan kapısı bulunan ayaklı dolaptır.

Çeviriye Dair

Çeviride temel alınan orijinal metin klasik Japonca'dır. Edo dönemine ait (Gatten 1982: 188) Kurokawa kopyasıdır. Yaklaşık 1000 yıl öncesinin Japonca'sıyla yazılmıştır. Klasik Japonca'da fiil çekimleri günümüz Japonca'sından tamamen farklıdır. Modern Japonca'yla anlam farklılığı gösteren pek çok sözcük vardır. Sözcüklerin yazılma şekli de farklılıklar gösterir. Metinde özne kullanımı sınırlıdır. Kimin neyi yaptığını anlamak için fiillerdeki saygı dili kullanışı temel alınır. Saygı dili sözcükleri modern Japonca'dan farklıdır. Ancak saygı dili kullanımı genel mantık olarak modern Japonca'yla benzerlik gösterir. Klasik Japonca'da da, modern Japonca'da da 'saygı dili'nde fiiller, söyleyenin bahsettiği ya da hitap ettiği insan karşısındaki konumuna göre değişir.

Çeviri, orijinal klasik Japonca metin temel alınarak Bowring'in ve Annie Shepley Omori-Kochi Doi'nin İngilizce çevirileri ve modern Japonca'sıyla karşılaştırılarak oluşturulmuştur.

Çeviri aşamasında Heian dönemi nedime kıyafetleri, Heian dönemi evi üzerine araştırmalar yapılmış ve bu konularla ilgili terminoloji oluşturulmaya çalışılmıştır.

Orijinal metinde kişi isimleri yerine unvanlar kullanılmıştır. Aynı kişiden bahsederken farklı unvanlarla hitap edildiği de olmuştur. Örneğin imparatoriçenin mabeyincisi Tadanobu bir başka bölümde üst kapı muhafızı unvanıyla anılır. Bu nedenle çevirinin daha anlaşılır olmasını sağlamak için isimler eklenmiştir.

Japonca transkripsiyonda Hepburn kuralı uygulanmıştır.

Ülkemizde Heian dönemine dair şimdiye kadar çok az çalışma yapılmıştır, bunların içinde yayınlananların sayısı ise daha da sınırlıdır. Bu kitabın amacı bu döneme dair bir terminoloji oluşturmak, girişteki makaleyle ve dipnotlarıyla hem Türk okuyucusuna hem de akademik olarak Japon dili ve edebiyatı üzerinde araştırma yapanlara genel bir bilgi vermektir.

Bu çalışmanın bu konuda yapılacak diğer çalışmalara yardımcı olması dileğiyle.

MURASAKİ SHİKİBU'NUN GÜNLÜĞÜ

紫式部日記

Birinci Cilt
Prens Atsuhira'nın Doğum Kayıtları

I
Kankō[1] 5. Yıl 1008
Güz Kayıtları

I. Tsuchimikado Konağı'nda[2] Güz Başlangıcı

Sonbaharın kendini hissettirmeye başladığı günlerdi. Tsuchimikado Konağı tarifsiz güzellikte görünüyordu. Göletin çevresindeki ağaçların dallarından, suyun aktığı ark boyunca görülen çimen öbeklerine kadar her şey kendine özgü bir renge bürünmüştü. Yıldızlarla ışıl ışıl gökyüzünün altında, gece boyunca durmaksızın devam eden *sutra*ların[3] tınısı daha da etkileyici bir hal alıyordu. Yavaş yavaş serinlemeye başlayan rüzgâra, dua sesleri ve arktan gelen biteviye su sesi karışıyordu.

İmparatoriçe Hazretleri oradan buradan sohbet eden nedimelerinin konuşmalarını dinleyerek vakit geçiriyordu. Yaklaşan doğumu nedeniyle kendini pek de iyi hissetmiyor olmalıydı ama sanki hiçbir şeyi yokmuş gibi davranıyor, bunu gizlemeyi başarıyordu. Belki, özellikle de şimdi, ona övgüler düzmek yersiz olacak ama böyle harika bir insanın hizmetine girmek bu zor dünyada bana huzur verdi. Her zamanki düşüncelerim değişti. Tüm dertlerimi kendiliğinden unutuverdim. Böyle olması bir yandan da şaşırtıyor beni.

II. Beş Buda Ayini[4]

Hâlâ gecenin geç saatleriydi. Ay bulutların arkasına girmiş, ağaçların altındaki gölgeler de kararmıştı.

"Kafesi yukarı kaldırsam mı?"

"Aaa, ne münasebet daha nedimeler uyanmamıştır."

"Görevli gel kaldır kafesi." gibi konuşmalar arasında, gece bitimi çanı yankılandı. Böylece Beş Buda Ayini zamanı başladı. Ben de varım ben de buradayım dercesine, birbirleriyle yarışan rahip yardımcılarının uzaktan ve yakından hiç durmadan duyulan sesleri muhteşemdi. Konağın doğu kanadından ayine giden Kannon-in Başpiskoposu ve yirmi yardımcısının, derinden derine koridorda yankılanan gümbür gümbür ayak sesleri bile bunun diğer törenlerden farklı olduğunu anımsatıyordu. Törenden sonra Hōjūji Başrahibi ahır bölümüne ve Jōdoji Piskoposu da kütüphane tarafına doğru, beyaz kıyafetleri içinde çok zarif görünen yardımcıları eşliğinde dönerlerken, köprülerden geçip ağaçlar arasında ilerleyişleri insanda uzaklara kadar onları izleme isteği yaratıyor, ruhu derinden etkiliyordu.

Saigi Hoca da *Dai-itoku Myō-ō*[5] heykelinin önünde hürmetle eğilerek ibadet ediyordu. Sonunda nedimeler de çıkıp geldiler. Gece tamamen sona ermiş, gün aydınlanmıştı.

III. Michinaga ile 'Hanım Çiçeği'[6] Şiiri Değiştokuşu

Koridorun girişindeki odadan dışarı baktım, hafif puslu sabah vakti, bitkilerdeki çiğ damlaları henüz kalkmamıştı. Bu sırada, Michinaga Hazretleri çıkıp geldi. Refakatçilerini çağırarak arkı temizletti. Köprünün güneyinde 'hanım çiçeği' tamamen çiçeklenmişti. Bir dal kopartıp, perdeli paravanımın üzerinden baktı. Daha yeni uyanmış halimle onun karşısında olmaktan huzursuzluk duymamam mümkün değildi. Naip Hazretleri: "Çiçeğe cevaben yazacağın şiir gecikirse pek de hoş olmaz değil mi?" diyerek benden şiir yazmamı istediğinde, Naip Hazretleri'nin bakışlarından uzaklaşmak için bu bahanenin ardına sığınıp, mürekkep taşımın yanına süzülüverdim.

Michinaga ile 'Hanım Çiçeği' şiiri değiştokuşu. (Fuzoku Müzesi)

görünce
hanım çiçeğinin
çiçeğe durmuş rengini
sis kayırıyor onu dedim
ve usuma düştü kendi bedenim

Naip Hazretleri, "Pek de çabuk cevap verdin." diye gülümseyip mürekkep taşını eline aldı.

beyaz sis kayırsa da onu
tek bu değil hanım çiçeğinin sırrı
kalbinden geliyor olmalı renginin güzelliği

IV. Michinaga Hazretleri'nin Oğlu Üçüncü Kademeden Yorimichi[7]

Sakin bir akşam vakti, Bayan Saishō'yla[8] sohbet ettiğimiz sırada, Naip Hazretleri'nin oğlu Üçüncü Kademeden Yorimichi Hazretleri bambu perdenin köşesini kaldırıp, odanın önüne oturdu. Yaşına göre çok olgun bir şekilde; "Ah kadınlar! Ne zor şey-

ler!" gibi laflar edip, oradan buradan konuşmaya başladı. Hiç de söyledikleri gibi toy durmuyordu. Biz nedimeler, tam olarak rahatlayıp konuşmaya katılamamıştık daha. Yorimichi Hazretleri, "Hanım çiçekleri ne çok yakındaki tarlalarda"[9] diye bir şiir mırıldanıp aniden kalkıverdi. Bu haliyle sanki romanlardan çıkmış gibiydi.

Nasıl oluyor da böyle basit bir olay bunca zaman sonra insanın aklına geliveriyor. Oysa insana vaktiyle daha ilginç gelen şeyler zamanın akışı içinde yitiveriyor.

V. Go Oyununu[10] Kaybeden Harima Valisinin Bu Nedenle Verdiği Ziyafet[11]

Harima valisi, *go* oyununda yenildiği için akşam yemeği ziyafeti vermişti. O gün aniden konaktan ayrılmam gerekmişti. *Go* sehpasını[12] ancak döndükten sonra görebildim. Sehpanın ayakları çok zarifti. Üzerine çizilen sahil resmindeki suların üzerinde şöyle yazıyordu:

Ki şehrinin Shirara sahilinden toplanan
Bu çakıl taşları yalçın kayalara dönüşür mü dersin[13]

Nedimelere bu vesileyle birbirinden güzel yelpazeler verildi.

VI. 8. Ayın 20. Gününden Sonra Gece Görevi

Sekizinci ayın yirmisinden sonraydı. Uygun görülen üst düzey soylular ve saraylılardan gece nöbeti tutmaları istendi. Arada azıcık kestirseler de, kâh koridorun köprüsünün üzerinde, kâh doğu kanadındaki verandada hiç durmadan müzik çalarak şafağı ediyorlardı. *Koto*[14], flüt seslerine, genç erkeklerin yüksek sesli *sutra* okuma yarışmaları ve *imayo*[15] şarkıları karışıyordu. Konağın her bir köşesi birbirinden ilginçti.

İmparatoriçe Hazretleri'nin Başmabeyincisi Tadanobu, Sol Muhafızların Orta Komutanı Tsunefusa, İmparatorluk Muhafızlarının Komutanı Norisada, Mino Valisi Ast Komutan

Tadamasa'nın birlikte oturup müzik yaptıkları geceler de oldu. Ancak Naip Hazretleri bir şeyler düşünmüş olmalı ki, resmi bir konser verilmedi.

İmparatoriçe'nin hizmetinden birkaç yıl önce ayrılıp memleketlerine dönmüş olan nedimeler, sanki bir anda uzun süreli ayrılıklarının farkına varmış gibi geri toplanıverdiler. Böylece kalabalık bir hengâmenin içinde başımız hiç sakin kalmadı.

VII. 8. Ayın 26. Günü, Ben no Saishō Hanım'ın[16] Öğle Uykusundaki Hali

Ayın yirmi altısında İmparatoriçe Hazretleri'nin tütsülerinin harmanlanması[17] bittiğinde, nedimelere de bu tütsülerden dağıtıldı. Tütsüleri topak haline getiren çok sayıda nedime vardı.

İmparatoriçe Hazretleri'nin huzurundan dönerken, yolda Ben no Saishō Hanım'ın kapısını aralayıp baktım. Öğle uykusundaydı. Koyu kırmızı, yeşil, eflatun kat kat kıyafetleri vardı. Çok güzel koyu kırmızı parlak ipekten bir cepkeni üzerine örtü olarak çekivermişti. Yüzü kumaşların arasına gizlenmişti. Yazı kutusunu başının altına yastık olarak koymuş uyuyordu. Bu hali ne kadar hoş ve zarifti. Resmi yapılacak kadar güzel görünüyordu. Masallardaki prenseslere benziyordu. Yanına gidip yüzüne dökülen kumaşları kenara çekerek: "Masal prenseslerine benziyorsun!" dedim. Gözlerini açıp yüzüme bakarak: "Ay!! Aklımı başımdan aldın! İnsan böyle uyandırılır mı?" dedi. Hâlâ uyku mahmuru olan yüzünün pembeliği çok güzeldi.

Zaten doğuştan soylu olan bir insan bazen daha da mükemmel görünüyor.

VIII. 9. Ayın 9. Günü, Krizantem Kokulu Pamuk[18] Şiiri

Dokuzuncu ayın dokuzunda Hyōbu Hanım[19], bana Naip Hazretleri'nin eşinden[20] krizantem kokulu pamuk getirdi.

"Bunu Naip Hazretleri'nin zevcesi ihsan ettiler. 'Yaşlılığını silip atsın' buyurdular." dedi. Bunun üzerine şu şiiri yazdım:

krizantem çiyi,
dönmek için bir parça
gençliğime
yenlerime dokundurdum
bu çiçeğin sahibine bin yıl ömür dilerim.

Bunu Naip Hazretleri'nin eşine gönderecektim ki, odasına çekildiğini söylediler. Yapacak bir şey yoktu, göndermekten vazgeçtim.

IX. 9. Ayın 9'unun Akşamı, İmparatoriçe Hazretleri'nin Huzurunda

Aynı günün gecesi, İmparatoriçe Hazretleri'nin huzuruna çıktığımda, mehtap en güzel haliyle ışıldıyordu. Bayan Koshōshō, Bayan Dainagon[21] ve diğer hanımlar İmparatoriçe'nin yanında oturmuşlardı. Elbiselerinin etekleri paravanın kenarından dışarı çıkıyordu.[22] İmparatoriçe Hazretleri, geçenlerde harmanlanmış olan tütsüyü çıkarttırdı, tütsülükte yakıp denedi. Nedimeler fısıldaşarak, bahçenin güzelliğinden, sarmaşığın güz renklerine bürünmesinin geciktiğinden bahsediyorlardı. İmparatoriçe Hazretleri her zamankinden daha çok acı çekiyormuş gibi gözüküyordu. Ayin zamanı gelince içime bir huzursuzluk düştü. Ben de İmparatoriçe'yle birlikte ayin odasına girdim.

Daha sonra geri çağrılınca kendi odama döndüm. Sadece bir parça uzanıp dinlenirim diye düşünmüştüm ama uyuyakalmışım. Gece yarısı büyük bir karmaşa ve gürültüyle uyandım.

X. 9. Ayın 10. Günü, İmparatoriçe Hazretleri'nin Doğum Odası

Ayın onunda şafak vakti belli belirsiz kendini hissettirirken İmparatoriçe Hazretleri'nin odasının dekorasyonu değiştirilmeye başlandı ve kendisi beyaz[23] perdeli sekiye taşındı. Naip Hazretleri'nden başlayarak, oğulları, diğer 4. ve 5. kademe soylular da telaşla oradan oraya gidip gelerek perdeli sekiye ipek

kumaşlar asıp, çeşit çeşit yatak takımları taşıdılar. Çok büyük bir koşuşturmaca vardı.

İmparatoriçe Hazretleri günü huzursuz bir şekilde bir uyuyup bir uyanarak geçirdi. İmparatoriçe'nin üzerinden kötü ruhları uzaklaştırmak için, dur durak bilmeden yüksek sesle dualar okundu. Son birkaç aydır konakta bulunan rahiplerin zaten orada hazır bulunduğunu söylememe gerek bile yok. Tüm kötü ruh kovucu keşişler orada toplanmıştı. Böyle bir anda, üç dünyanın, dünün, bugünün ve geleceğin Budalarının yeryüzüne indiğini düşünmeden edemiyor insan. Dünyanın her yerinden kâhinler[24] oraya çağrılıp toplanmıştı. Binlerce tanrının biri bile bu sesleri duymazlıktan gelemezdi sanki. Gün boyunca devam eden *sutra* sesleri, gece boyunca da sürdü. Şafak bu sesler arasında geldi.

Yatağın doğusunda saray nedimeleri toplanmıştı, batısında, katlanır resimli paravanın arkasında ise kötü ruh kovucuları vardı. Önlerine bir de perdeli paravan konulmuştu. Kötü ruh kovucuların her biri, kendisinden istenilen duayı yüksek sesle okuyordu. Güneyde, Başpiskopos, Piskopos ve yüksek mevkili rahipler sıra sıra oturuyordu. Fudō'nun[25] hayata dönmüş halini hatırlatırcasına dua ederken, bir yandan da kötü ruhlara beddua ediyorlardı. Kurumuş tok sesleri etkileyiciydi ve saygı uyandırıyordu.

Benim sonradan haberim oldu ama, kuzeydeki kâğıt sürgülü kapıyla, perdeli seki arasında çok dar bir yerde kırktan fazla nedime sıkış tıkış oturuyormuş. Bir parça bile vücutlarını kıpırdatamamışlar, kendilerinden geçmiş gibilermiş. Memleketlerinden dönen nedimeler de, sırf bu nedenle geldikleri halde rahatsızlık veren kişilermiş muamelesi görüp, içeri girememişler. Elbiselerinin eteği, kolu nerde bilememişler. Daha yaşlı ve kıdemli nedimeler, gizli gizli gözyaşı döküp ağlamışlar.

XI. 9. Ay 11. Günün Şafağı; Kaji Ayini[26]

On birinci günün şafağında, kuzey tarafta bulunan sürgülü kâğıt kapılar kaldırılıp, İmparatoriçe Hazretleri dış odaya taşın-

dı. Buraya yeterince bambu perde asılamadığından, İmparatoriçe'nin çevresine sıra sıra perdeli paravanlar dizildi. Başpiskopos[27], Piskopos Jōjō ve Umumi İşlerden Sorumlu Piskopos[28], hep birlikte *Kaji* Ayinini gerçekleştirdiler. Piskopos İngen, dün Naip Hazretleri'nin yazdığı kolay doğum dilek-duasına, kendi eklediği satırları da katarak okumaya başladı. Tüyleri diken diken eden, çok etkileyici bir duaydı bu. Naip Hazretleri de duaya sessizce eşlik etmeye başladığında, bundan daha etkileyici bir şey olamayacağını düşündüm. O kadar hüzünlüydü ki ne kadar gayret edersek edelim, hiçbirimiz gözyaşlarımıza hâkim olamadık.

"Bu şekilde ağlamak hayra alamet değil, susalım." diye birbirimizi uyarsak da, gözyaşlarımız kendiliğinden akıyordu.

Naip Hazretleri, bu kadar kalabalığın acı çeken İmparatoriçe'yi rahatsız edeceğini düşünerek, nedimeleri güney ve doğu tarafına yolladı. İmparatoriçe Hazretleri'nin bulunduğu yerde sadece ihtiyaç duyulan nedimeler kaldılar.

İmparatoriçe Hazretleri'nin annesi, Bayan Saishō ve Bayan Kura içerde kaldılar. Bunlardan başka, Ninnaji[29] Piskoposu ve Miidera Saray Rahibi[30] de içeri çağrıldı. Naip Hazretleri'nin emirler vererek bağıran sesini duyan rahiplerin *sutra*lar okuyan sesleri de cılızlaşıp duyulmaz oldu.

Arka tarafta bulunan nedimeler Bayan Dainagon, Bayan Koshōshō, Bayan Miya no Naishi[31], Bayan Ben no Naishi[32], Bayan Nakatsukasa, Bayan Tayū ve Naip Hazretleri'nin ulağı Bayan Ōshikibu'ydu. Hepsi uzun yıllardır İmparatoriçe'nin yanında hizmet veren nedimelerdi. Endişeden çıldıracakmış gibi görünüyorlardı. Sadece kısa bir süredir İmparatoriçe'ye hizmet eden ben bile durumun vahametini ruhumun derinliklerinde hissediyordum.

Bizim arkamızdaki bölmeye konulan perdeli paravanın gerisinde sütanneleri Nakatsukasa, Shōnagon, Koshikibu hanımlar vardı. Bunlar naip Hazretleri'nin ikinci, üçüncü ve en küçük kızlarının[33] sütanneleriydiler. İki perdeli sekinin arkasındaki aralık o

kadar dardı ki güç bela geçilebiliyordu. Gelip giden nedimelerin yüzlerini ayırt etmek bile mümkün değildi.

Naip Hazretleri'nin oğulları, Sağ Muhafızların Orta Komutanı Kanetaka[34], Batı Ast Komutan Masamichi[35] gibi kişilerin yanı sıra, Sol Muhafızların Orta Komutanı Tsunefusa, İmparatoriçe Hazretleri'nin Başmabeyincisi gibi çok da yakın olmadığımız kişiler bile perdeli paravanın üzerinden yüzlerimize bakıyordu. Biz, ağlamaktan kızarmış yüzlerimizin görülmesine dahi aldırmayacak kadar utanç duygumuzu unutmuştuk. Kötü ruhları uzaklaştırmak için başlarımız üzerinden dökülen pirinç taneleri kar gibi yağıyordu. Sonradan, ağlamaktan kendimizi harap etmiş halimizle, kıyafetlerimizle ne kadar kötü gözüktüğümüzü fark ettim. Bunu düşününce bir garip oldum.

XII. Sağ Salim Doğum

İmparatoriçe Hazretleri'nin başının tepesindeki saçları dinsel kurallara göre kazınırken[36] yolumuzu kaybetmiş gibiydik. Ne olacağını bilemiyorduk, içimiz üzüntüden katılmıştı. Bu sırada İmparatoriçe sağ salim doğum yaptı. Doğum sonrası yapılanlar devam ederken; geniş ana odayla güneydeki dış oda arasında, dışarıdaki verandadan korkuluklara kadar olan alanda durup dikilen rahipler de diğer insanlar da seslerini biraz daha artırıp dua etmeye devam ettiler.

Doğu kanadında olan nedimeler, üst düzey saraylıların arasına karışıverdiklerinden, Bayan Ko-chūjō Sol Baş Orta Komutan Yorisada'yla burun buruna gelivermiş. Onun aptallaşıp kalakalmış halini, sonradan epeyce bir konuşup güldük. Her zaman bakımlı ve makyajlı, zarif bir kadındır. Şafak vakti makyaj yapıp geldiğinden, ağlayınca gözyaşlarından makyajı yer yer bozulmuştu, çok tuhaf gözüküyordu.

Saishō Hanım'ın ağlamaktan allak bullak olmuş yüzünün hali de unutulacak gibi değildi. Acaba benim yüzüm nasıl görünüyordu ki? Birbirimizin o sıradaki halini pek hatırlamıyor olmamız bir şans diye düşünüyorum.

Tam doğum biterken, kötü ruhlar kıskançlıktan korkunç sesler çıkarmaya başladılar, ah ne kadar ürkütücüydü. Kötü ruh kovucu Shin-yo Hoca'ya Bayan Gen no Kurōdo, Myōso adlı bir rahibe Bayan Hyōe no Kurōdo ve Hōjūji Tapınağı rahibine Bayan Ukon Kurōdo, Chisan Hoca'ya da Bayan Miya no Naishi eşlik etti. Hocalar kötü ruhlar tarafında çekilip yere fırlatıldı. Nengaku Hoca bunun üzerine daha yüksek sesle dua ederek onlara yardım etti.

Hocaların gücü az değildi ancak kötü ruhlar çok güçlüydü. Bayan Saishō'nun görev yaptığı cinci hocaya Eigo Hoca eşlik etmeye başladı. Bundan dolayı, Eigo Hoca bütün gece boyunca yüksek sesle bağırıp durdu. Sonunda sesi kuru kuru çıkmaya başladı. Kötü ruhları kovmak için çağrılanlar da tüm kötü ruhlarla baş edemedikleri için büyük gürültü patırtı çıktı.

XIII. Öğle vakti, Rahatlama ve İmparatoriçe'nin Doğumuna Sevinme

Öğle vakti olduğu halde pırıl pırıl gökyüzünde güneş henüz doğmuş gibi geliyordu. Doğumun sağ salim geçmesinin verdiği mutluluğun haddi hesabı yoktu. Buna doğan bebeğin bir prens olmasının mutluluğunu da eklersek, her şey nasıl sıradan olabilirdi ki? Dün endişeden ağlayarak kendilerini helak edip, sabahleyin hazan sisinde hıçkıran nedimelerin her biri teker teker izin alıp dinlenmeye çekildiler. Kıdemli nedimelerden bu konularda tecrübeli olanlar, İmparatoriçe Hazretleri'nin yanında kalıp hizmet etmeye devam ettiler.

Naip Hazretleri de eşi de, hem aylardır konakta bulunup doğum için dua eden rahiplere hem de yeni gelenlere, doktorlara, kâhinlere, her biri kendi bilgisi dahilinde en iyisini yapmış olan kişilere hediyeler ihsan ediyorlardı. Bu arada, bir yandan da içeride bebeğin "ilk banyo" töreninin hazırlıkları yapılıyor olmalıydı.

Nedimelerin odalarına, büyük paketler içinde giysiler getirildi. İşlemeli harmaniler, eteklerin kuyrukları, kuşakları, sedef ve

işlemelerle biraz da abartıldığını düşündürecek kadar süslenmişti. Kadınlar bir yandan birbirlerinden giysilerini saklamaya çalışıyor, bir yandan da "Hâlâ yelpazeler gelmedi." diye söylenerek, makyaj yapmaya devam ediyorlardı.

XIV. Dede Michinaga'nın Mutluluğu

Her zamanki gibi, koridordaki odamdan ana binaya doğru baktığımda, yan kapının önünde İmparatoriçe Hazretleri'nin Başmabeyincisinin yanında Veliaht Prens'in Başmabeyincisi Yasuhira ve başka üst düzey soyluların kalabalık bir grup halinde bekleştiklerini gördüm.

Naip Hazretleri dışarı çıkıp, son günlerde düşen yapraklardan tıkanan arkın temizlenmesi için talimat verdi. Oradaki herkes halinden memnun gözüküyordu. İçlerinden birinin herhangi bir kişisel üzüntüsü sıkıntısı varsa bile o anda, bunu unutmuş gibiydi. İmparatoriçe Hazretleri'nin Başmabeyincisi Tadanobu'nun yüzünü daha kocaman bir gülümseme kaplamıştı. Yüzünden herkesten daha fazla sevinçli olduğu belli oluyordu. Sağ Muhafızların Orta Komutanı Kanetaka, Orta Danışman Vekili Takaie'yle şakalaşarak doğu kanadındaki dış odada oturuyordu.

XV. Saraydan Tören Kılıcı Hediye Edilmesi[37]

Saraydan tören kılıcı getiren Sol Baş Orta Komutan Yorisada, saraya dönüp, anne ve çocuğun sağlığının iyi olduğunu bildirmesi için Naip Hazretleri tarafından görevlendirilmişti. Ancak bugün İse Tapınağına[38] hediyeler[39] götürecek ulağın gönderileceği gün olduğundan saraya girememiş.[40] Bunun yerine dışarıda ayakta durup[41], anne ve çocuğun sağlıklı olduğu haberini iletmiş. Naip Hazretleri'nden hediyeler de almış ama ben bunu görmedim.

Göbek bağını Naip Hazretleri'nin eşi kesti. Prens'e ilk sütü ise Bayan Tachibana verdi. Sütanneliği görevi, eskiden beri orada çalışan, herkesin çok iyi tanıdığı, iyi kalpliliğiyle bilinen Bayan Ōsaemon'a verildi. Kendisi Bitchū valisinin kızı ve Denetçi görevini de yapan Hoca Hironari'nin eşidir.

XVI. Prens'in "İlk Banyo" Töreni[42]

Sanırım Prens'in "ilk banyo" töreni akşam altı sularında yapıldı. Lambalar yakılmıştı. İmparatoriçe Hazretleri'nin hizmetlileri sıcak su taşıyıp getirdiler. Yeşil kıyafetlerinin[43] üzerine kendilerine bahşedilmiş olan beyaz tören giysileri giymişlerdi. Küvetin üzerine yerleştirildiği sehpa da, diğer eşyalar da beyaz renkle kaplanmıştı. Owari Valisi Chikamitsu[44] ve İmparatoriçe'nin muhafızlarının şefi Nakanobu, omuzlayıp getirdikleri küveti bambu perdenin yanına kadar taşıdılar. Suyla ilgilenmekle görevli iki nedime, Bayan Kiyoko ve Harima sıcak suyu alıp, elleriyle sıcaklığını kontrol ettiler. Bu sırada iki nedime Ōmoku ve Muma[45], suyu sırayla on altı ayrı ibriğe böldüler. Kalan suyu, banyo küvetine koydular. Nedimeler ipek tülden yapılmış üstlük, tafta etek kuyruğu ve harmani giyiyorlardı. Başlarına uzun çift ayaklı toka takıp, saçlarına beyaz kurdeleler bağlamışlardı. Saç tuvaletleri çok güzel gözüküyordu. "ilk banyo" yaptırma görevi Bayan Saishō'nundu. Yardımcılığını Bayan Dainagon yapıyordu. Her ikisi de yıkama görevi için giydikleri kıyafetlerinin içinde her zamankinden daha güzellerdi.

Naip Hazretleri, Genç Prens'i kucağında getirdi. Bayan Koshōshō elinde bir kılıç ve Bayan Miya no Naishi elinde bir kaplan kafası[46] tutarak önlerinde ilerliyorlardı. Miya no Naishi'nin harmanisi çam kozalağı desenliydi. Eteğinin kuyruğuna dalga desenleri dokunmuştu. Sanki baskı bir deniz resmine[47] benziyordu. İpek tülden kuşağının üzerinde Çin asması deseni vardı. Bayan Koshōshō'nun eteğinin kuyruğu güz otları, kelebek, kuş desenli gümüş işlemelerle süslüydü ve ışıldıyordu. Kumaşlarla ilgili kurallar olduğundan, hiç kimse gönlünden geçeni yapamamıştı, sadece kuşaklar ve etek kuyrukları istisna gözüküyordu.

Naip Hazretleri'nin iki oğlu, yanlarında Ast Komutan Masamichi ve diğerleriyle birlikte etrafa pirinç saçarken bir yandan yüksek sesle bağırıyorlar, bir yandan da kim daha yüksek sesle bağırabilecek diye birbirleriyle yarışıyorlardı. Orada koru-

yucu göreviyle yer alan Jōdoji Piskoposu, kendisini koruyabilmek için, yüzünü ve başını büyük bir yelpazeyle kapayınca oradaki genç nedimeler gülüştüler.

Çince metinleri okuma görevini yerine getiren hoca Fujiwara Hironari'ydi. Korkulukların yanında ayakta durup "Tarih Kayıtları" [48] eserinden bir rulo okudu. Arkasında iki sıra olarak yirmi adam duruyordu. Bunlar 5. kademenin 10. derecesinden ve 6. kademenin 10. derecesinden kişilerdi. Kötü ruhları uzaklaştırmak için yaylarının kirişlerini parmaklarıyla çekip ses çıkarıyorlardı.

"Akşam banyosu" töreninin yapılış şekli de önceki törenle aynıydı. Okuma görevini yerine getiren hoca değişmişti galiba. İse Valisi Munetoki olabilir. Her zaman okunan "evlatların anne babaya nasıl davranacağını anlatan"[49] *sutra*yı okudu sanırım. Takachika[50] "Tarih Kayıtları"ndan bir rulo okumuş. "Banyo törenlerinin" sürdüğü yedi gün boyunca, Çince metinleri okumak için üç kişi sırayla görev[51] almış.

XVII. 9. Ayın 12. Günü Nedimelerin Kıyafetleri

İmparatoriçe Hazretleri'nin huzurunda, her şey bir tek gölge bile olmaksızın bembeyazdı. Nedimelerin giysilerinin beyazı, özenle yapılmış siyah saçlarıyla birleştiğinde sanki siyah beyaz bir resmin canlanmış hali gibi görünüyordu. Kendimi pek iyi hissetmiyordum, bu nedenle gün boyunca İmparatoriçe Hazretleri'nin huzuruna çıkamadım. Sakin bir şekilde dinlenerek, doğu kanadındaki odalardan İmparatoriçe'nin yanına çıkan kıdemli nedimeleri izledim. "Yasak renkler" [52] kullanmasına izin verilen nedimeler kabartma desenli ipek harmanilerin altına, aynı beyaz zeminli desenle yapılmış iç giysiler giymişlerdi. Her zamankinden daha zarif görünüyorlardı. Ancak kıyafetlerinden kendine özgü zevkleri anlaşılmıyordu. "Yasak renkler" giymesine izin verilmeyen nedimelerin içinde özellikle de biraz daha olgun yaşta olanlar göze garip gelecek bir şey yapmamak için, sadece çok güzel üç-beş kat iç elbisesi üzerine, kabartma desenli

ipek üstlük ve desensiz harmaniyi uygun bir şekilde giymişlerdi. Kat kat içliklerinde ince ipek ve danteller de kullanılmıştı.

Yelpazeler biraz abartılı denebilecek şekilde parıltılıydı, ama zariftiler. Üzerlerine de kutlama ifade eden şiirler yazılmıştı. Sanki nedimeler yazacakları şey konusunda daha önce aralarında konuşup anlaşmış gibi birbirine benzeyen şiirler de vardı, herkesin kendi düşüncesini yansıtan şiirler de. Yaşı ilerlemiş olan nedimeler yelpazelerinde birbirlerine benzer şeyleri fark edip, garipseyen bakışlarıyla yazılanları karşılaştırıyorlardı. Nedimelerin her birinin düşüncesinin diğerlerinden altta kalmamak olduğu aşikârdı.

Giysilerin kuyrukları, harmanileri işlemeliydi. Kol ağızları süslemeliydi. Giysilerinin kuyruklarının dikiş yerleri gümüş ipliklerle birleştirilmişti, desenlerinde gümüş varaklar olan yelpazeler de karlı dağların ay ışığında ışıldaması gibi, pırıl pırıl gözüküyorlardı. Sanki yan yana dizilmiş aynalar gibiydi.

XVIII. 9. Ay 13. Günün Gecesi, İmparatoriçe'nin Doğum Yapmasının 3. Gün Kutlamaları[53]

Doğumun üçüncü gününün akşamı, Başmabeyinci Tadanobu'dan başlayarak, İmparatoriçe Hazretleri'nin hizmetlileri, "ilk tören" hazırlığında görev aldılar. Aynı zamanda Üst Kapı Muhafızı da olan Tadanobu'nun İmparatoriçe Hazretleri'ne sunduğu sarısabır ağacından sehpanın ve gümüş tabakların güzelliğini yakından göremedim ne yazık ki.

Orta Danışman Toshikata ve Mabeyinci Yardımcısı Fujiwara no Sanenari, Genç Prens'e, kıyafetler, bebek bezleri, kıyafet sandığı örtüsü, elbise bohçaları, örtüler ve sehpa yanı taburesi sundular. Tabii ki hepsi de aynı şekilde beyazdı. Ancak bu eşyaların üzerlerine kendilerine özgü küçük işaretler bırakılmıştı. Sanırım, Ōmi Valisi Takamasa diğer tüm işlerle ilgilendi.

Doğu kanadının batı tarafındaki dış odada soylular, kuzeye doğru iki sıra halinde dizilip oturmuşlardı. Güneydeki dış odada üst düzey saraylılar batıya doğru oturmuşlardı. Çok sayıda beyaz

desenli ipek kumaştan yapılmış katlanır resimli paravan ana oda çevresine bambu perdelerin dışına konularak dizilmişti.

XIX. 9. Ay 15. Günün Gecesi, Doğumun 5. Günü Michinaga Hazretleri'nin Düzenlediği Tören

Beşinci günün akşamı, Naip Hazretleri "doğumun beşinci günü törenlerini" hazırlattı. On beşinci gün ay, bulutsuz bir gecede çok güzel görünüyordu. Bir yandan, göletin çevresinde, ağaçların altına şenlik ateşleri yakılırken, bir yandan da şölen hazırlıkları yapılıyordu. Alt sınıftan insanların bir yandan şölen hazırlıkları için çalışırken bir yandan da kendi aralarında sohbet edişlerinde bile bir görkem vardı. Yan yana dizilmiş duran meşale taşıyıcılar işlerini büyük bir özenle yapıyorlardı. Ortalık gün gibi aydınlanmıştı. Kayaların ya da ağaçların gölgesinde toplanmış, soyluların refakatçileri olduklarını tahmin ettiğim kişilere kadar herkes birbiriyle sohbet ediyordu. İçlerinde hiçbir gölgeli duygu yokmuş gibiydi. Gülümsemeyle kaplanmış yüzleri, bu dünyanın ışığı diyebileceğimiz bir prensin doğumunun gerçekleşmesinde, kendi içlerinden gizlice geçen hislerin, duaların da katkısı olduğunun farkında olan bir ruh halini yansıtıyordu sanki. Naip Hazretleri'nin adamları da, hatta 5. kademedekiler bile oraya buraya gidip gelerek, eğilerek selam veriyorlardı. Onların yüzlerinden de talihlerinin farkında oldukları anlaşılıyordu.

İmparatoriçe Hazretleri'nin yemek servisinde sekiz nedime görev aldı. Hepsi beyazlar giymişti ve saçları beyaz kurdelelerle toplanmıştı. Beyaz tepsiler taşıyorlardı. Bu akşam yemek servisinin sorumlusu Miya no Naishi'ydi. Muhteşem görünüyordu. Güzelliğinin yanı sıra, yapılı saçlarının omuzlarına dökülüşü her zamankinden çarpıcıydı. Yelpazesinin gizleyemediği yerlerden görünen profili muhteşem güzellikteydi.

Saçları yapılı olan nedimeler Genshikibu, Kozaemon, Ko-hyōe, Tayū, Ōmuma, Komuma, Ko-hyōbu ve Komoku'ydu. Hepsi de güzel ve genç nedimelerdi. İki sıra halinde karşılıklı oturup dizilmeleri gerçekten görülecek bir şeydi.

İmparatoriçe Hazretleri'ne yemek servisi yapanların saçlarının yapılı olması doğal bir şeydi. Onların, böyle özel bir zamanda Naip Hazretleri kendilerini seçtiği için yakınıp, ağlayıp sızlanmaları hiç yakışık almadı.

Perdeli sekinin doğusunda iki sıra halinde dizilip yere oturmuş otuzdan fazla nedimenin görüntüsü ne kadar da etkileyiciydi.

Tören yemeğini çeşnicibaşılar[54] sundu. Yan kapının girişine, banyo bölümünü ayırmak için katlanır resimli paravanlar dizilmişti. Batıya yönelik duran beyaz renkli bölüme ise kutsal tören yiyecekleri konulmuştu.

Gece ilerlediğinde apaçık gökyüzünde mehtap parlıyordu. Çeşnicibaşılar, sucubaşılar[55], saçların yapımından sorumlu nedimeler, kadın hizmetliler, temizlikçi kadınlar gördüm. Aralarında daha önce yüzünü bile görmediklerim vardı. Anahtarcıbaşı olduğunu zannettiğim birileri daha vardı. Pek de uygun olmayan kıyafetleri ve makyajları vardı. Saçları da darmadağındı. Tüm bu törensel havaya rağmen ana binanın doğu tarafındaki koridor boyunca koridorun girişine kadar zorla girip tıklım tıklım oturmuş olduklarından, hiç kimse buradan gelip geçemiyordu.

Tören yemeğinin sunumu sona erdiğinde, nedimeler bambu perdenin yanına gidip oturdular. Lambaların alevlerinin ışığında her şey ışıl ışıldı. Ancak Bayan Ōshikibu[56] gibi bazıları daha dikkat çekiciydi. Eteğinin kuyruğu, harmanisi üzerine işlenmiş Komatsubara sahnesi[57] ve Oshio dağı çok güzel görünüyordu. Bayan Ōshikibu, Michinoki valisinin eşidir ve Naip Hazretleri'nin ulağıdır. Bayan Tayū harmanisinde hiç değişiklik yapmamıştı, eteğinin kuyruğunun gümüş suyuyla boyanmış zemininin üzerine okyanus deseni basılmış olması çok da değişik bir şey değildi ama bakması insana güzel geliyordu. Ben no Naishi'nin eteğinin kuyruğuna gümüş suyuyla boyanmış zemin üzerinde nehrin denize karıştığı sahilde duran turna kuşu baskısı nadir görülen bir şeydi. Bunun da kuyruğunun, dokumasındaki çam dalları gibi uzun yaşamı simgeliyor olması ince, zeki bir ruhu gösteriyordu. Bayan Shōshō'nun[58] eteğinin kuyruğundaki

gümüş varağın bu hanımların giysileriyle yarış edemeyeceği nedimelerin ortak yorumuydu. Bayan Shōshō, Shinano Valisi Sukemitsu'nun küçük kız kardeşidir. Naip Hazretleri'nin hizmetinde çok uzun zamandır çalışan bir nedimedir.

O akşam İmparatoriçe Hazretleri herkese göstermek isteyeceğim kadar muhteşemdi. Katlanır resimli paravanı açarak, gece görevinde dua eden rahibe göstererek,

"Bu dünyada böyle bir şeyi tekrar görebilmen mümkün değil." dedim.

"Bendenizim, kulunuzum!" diye eğilerek, dua eder gibi ellerini birbirine vurdu.

Üst düzey soylular yerlerinden kalkıp, köprünün üzerine gittiler. Naip Hazretleri başta olmak üzere, hep birlikte zar atıp[59] eğlenmeye başladılar. Soyluların kumar oynaması hiç hoş değil bence. Şiirler de okunmaya başlandı.

"Kızlar! Belki içki kadehi bize de gelir. O zaman nasıl bir şiir okusak uygun olur acaba?"[60] deyip, art arda şiirler okuyarak, ağızdan ağza düşünüp, kalplerimizi dinledik.

hiç sönmeyecek dolunayda
farklı bir ışıltı yayan
hiç bitmeyecek bu içki kadehini
elden ele geçirirken
bin yıl kutsasın bizi[61]

Aramızda, "Başdanışman Kintō'nun[62] yanında şiirin güzelliğinin yanı sıra, okurken sesin tonuna da dikkat etmek gerek." diye fısıldaşırken, belki fırsat olmadı, belki geç oldu ama hiçbirimiz şiir okumaya davet edilmeden beyler ayrıldı.

Ayrılmadan önce hediyeler dağıtıldı. Üst düzey soylulara hanımlarına götürmeleri için Prens'in kumaşlarından kıyafetler verilmiş olmalı. 4. kademeden saraylılara bir takım çeşitli katlardan oluşan iç giysi, 5. kademedekilere bir takım içlik, 6. kademedekilere sadece iç şalvarı ihsan edildi.

XX. 9. Ayın 16. Gününün Akşamı Genç Nedimelerin Tekne Sefası

Ertesi akşam mehtap çok güzeldi. Hava da çok uygun olduğundan, genç nedimeler tekne sefası yaptılar. Hepsi aynı beyaz kıyafetler ve aynı tür saçla, çeşit çeşit renkler giydikleri zamandan daha dikkat çekici görünüyorlardı. Ko-dayū, Genshikibu, Miyagi no Jijū, Gosechi no Ben[63], Ukon, Ko-hyōe Koemon, Muma, Yasurai ve İseli Hanım'ın evin uç kısmında oturduklarını gören, Sol Muhafızların Orta Komutanı Tsunefusa, Naip Hazretleri'nin ikinci oğlu Orta Komutan Norimichi birlikte yanlarına gelerek onları tekneyle gezmeye ikna etmeye çalıştılar. Sağ Muhafızların Orta Komutanı Kanetaka'ya da kürekleri çektirdiler. Nedimelerden bir kısmı usulca arkada kalıp gitmedi. Ama daveti kabul edenlere imrenmiş olacaklar ki, otururken dışarı bakıp durdular. Teknedekiler de, bahçenin beyaz kumları üzerinde parıldayan mehtapla yarışırcasına çok hoş gözüküyordu.

Evin kuzey tarafında çok sayıda araba durdu. Saray nedimeleri tebriklerini sunmak için gelmişlerdi. Gelenler Bayan Tōzanmi, Bayan Jijū, Bayan Tōshōsho, Bayan Muma, Bayan Sakon, Bayan Chikuzen, Bayan Shō ve Bayan Ōmi'ymiş diye duydum. Kendilerini yakından tanımadığımdan yanılıyor da olabilirim.

Tekneye binmiş olan nedimeler telaşla içeri girdi. Naip Hazretleri hanımlarla birlikte oturmak için bulunduğu bölümden dışarı çıktı. Sakin bir edayla hanımları selamlayıp, latifeler yaparak onlarla sohbet etti. Herkese mevkiine göre hediyeler dağıtıldı.

XXI. 9. Ay 17. Gün Akşamı, 7. Gün Törenleri

Doğumun yedinci gününün akşamı yapılan törenler imparatorluk sarayınca düzenlendi. Ast Komutan Michimasa[64] imparator ulağıydı. İhsan edilen hediyelerin listesinin yazıldığı metni söğütten yapılmış bir kutuda getirdi. İmparatoriçe Hazretleri kutuyu refakatçileri aracılığıyla kabul etti.

Kingakuin[65] Okulundan pek çok kişi, sırayla dizilip tebriklerini ve iyi dileklerini sundular. Orada bulunanların isimlerinin ve hediyelerin listesini İmparatoriçe'ye sundular. İmparatoriçe bunu da aynı şekilde refakatçilerine verdi. Bu kişilere hediyeler de verilmiş. Bu akşamki tören daha görkemliydi, çok hareketli ve kalabalıktı.

İmparatoriçe Hazretleri'nin bulunduğu perdeli sekinin iç tarafına göz attığımda, "ülkenin anası" olarak kabul edilmiş birinin ihtişamını yansıtmak yerine, acı çeken beyaz bir yüzle, biraz geriye yaslanarak dinlenmeye çalışıyormuş gibi görünen İmparatoriçe'yi gördüm. Her zamankinden daha kırılgan ve genç görüntüsü ne kadar da hoştu.

Perdeli sekinin içine küçük bir fener konduğundan, hiçbir gölgeye yer bırakmaksızın, her köşe aydınlıktı. Zaten her zaman güzel olan çehresinin her yanı daha da güzel görünüyordu. Gür saçları toplanmıştı, bu, İmparatoriçe'ye daha da hoş bir hava vermişti. Söylediğim her şey onun asıl güzelliği yanında sönük kaldığından daha fazla yazmayacağım.

Büyük tören de bir öncekine benzer şekilde yapıldı. Bambu perdenin arka tarafından soylulara hediyeler, kadın kıyafetleri ve Prens'in kıyafetlerinden bahşedildi.

İki üst görevli Yorisada ve Michikata'dan başlayarak üst düzey saraylılar sırayla gelip hediyelerini aldılar. İmparatorluk sarayından bahşedilen şeyler, iç giysileri, yatak örtüleri, ipek kumaş topları gibi her zamanki imparatorluk hediyelerinden olmalı.

Prens'e ilk sütünü veren Bayan Tachibana'ya kadın kıyafetleri, kabartma desenli ipekten uzun elbisenin yanında, gümüş elbise kutusu verildi. Bu hediyelerin içine konduğu bohça da beyazdı galiba. Başka şeyler de verilmiş diye sonradan duydum. Ama kendim görmedim.

Sekizinci gün herkes renkli elbiselerini tekrar kullanmaya başladı.

XXII. 9. Ayın 19'u, 9. Gün Törenleri

Dokuzuncu günün akşamı yapılan tören, Prens'in Başmabeyinci Vekili Yorimichi[66] tarafından düzenlendi. Bir çift beyaz rafa tören için gerekli şeyler konmuştu. Bu tören, görülmeye değer bir şeydi ve en asri şekilde düzenlenmişti. Gümüş renkli kakmalı elbise sandığında deniz ve Hōrai Dağı[67] desenleri vardı. Modaya uygun ve incelikliydi. Tüm bu detayları teker teker anlatırsam sözcükler yetmez ne yazık ki.

O gece, dış yüzünde kurumuş ağaç deseni[68] olan perdeli paravan her zamanki yerine kondu. Nedimeler, parlak ipek kumaştan koyu kırmızı, uzun elbiselerine büründüler. Hepsi ne kadar da farklı ve hoş görünüyordu. Dantel harmanilerinin altında kıyafetleri ışıl ışıldı. Nedimelerin endamları da belirgindi.

O gece bayan Koma nahoş, utandırıcı bir olay yaşamış.[69]

II
Kankō 5. Yıl 1008
Kış Kayıtları

I. Michinaga Torununu Kucağına Alıyor

Onuncu ayın onuncu gecesine kadar nekahette olan İmparatoriçe Hazretleri perdeli sekinin dışına çıkmadı. Bizler, doğu kanadında ana odanın batısında İmparatoriçe Hazretleri'nin bulunduğu yerde sabah akşam görevdeydik.

Naip Hazretleri, gecenin bir yarısı ya da sabah erkenden ziyarete geliyor, sütannesinin yanında uyuyan Genç Prens'i alıveriyor. Masum masum uyurken birden uyanmasına biraz üzülüyorum. Daha hiçbir şeyi anlayamayacak kadar küçük ama, Naip Hazretleri'nin içinden gelip onu böyle sevmesi doğal değil mi? Çok da harika.

Bir seferinde Genç Prens, Naip Hazretleri'nin üzerini ıslattığında, Naip Hazretleri günlük elbisesini çıkarıp perdeli paravanın arkasındaki ateşte kuruttu.

"Ooo, Genç Prens'in ihsanına nail olmak ne büyük mutluluk. Islaklık kuruduğunda hayallerim de gerçek olacak." diye kahkahalar attı. Naip Hazretleri, Prens Nakatsukasa[70] konusunda çok gayretkeşti. Benim o evle ilgim olduğunu düşünüp, dostça konuşmayı lütfetti. Bu konu kafamı epeyce meşgul etti.

II. İmparatorun Tsuchimikado Konağına Teşrifleri Yaklaşıyor

İmparator'un teşrifleri yaklaştığında, Naip Hazretleri konağın içinin bakımını yaptırıp, düzenletti. Özellikle birbirinden güzel krizantemler kökleriyle getirtilip dikildi. Değişik renklerde olanlar da, güzelliğinin doruğunda sarı renkliler de çeşitli şekillerde düzenlendi.

Sabah sisinin içinden onlara baktığımda, sanki gerçekten tüm köhneliğimi alıp götürüverebilirlermiş gibi hissettim. Düşüncelerim bir parça bile diğer insanlarınkine benzeseydi, kendimi daha yaşam dolu, daha genç hissedebilir, öyle davranabilir, bu fani dünyada kalan zamanımı geçirmeye çalışırdım. Büyüleyici ve ilginç bu şeyleri görüp duymak, sadece içimi daha çok acıtıyor. Kendimi güçsüz hissediyorum. Beklenmedik bir şekilde hüznüm artıyor, ne fena!

Bir şeyler yapıp, şimdi her şeyi unutayım. Düşünsem de anlamı yok hem. Günahlarım da artıyor zaten. Ben bu duygularla gecenin bitişini izleyerek, şafağa dalmış, göletteki su kuşlarının gamsız tasasız oynaşmalarına bakıyorum.

suyun üstündeki
su kuşlarına
nasıl kayıtsız kalayım?
ben de geçiriyorum günlerimi
dalgalanıp duran bu belirsiz dünyada

Kuşlar o kadar çok kalpten eğleniyor gibi görünse de, bence kendilerince bu dünyadan acı çekiyorlardır. Elimde olmadan kendimle karşılaştırıveriyorum onları.

III. Yağmurlu Günler, Bayan Koshōshō'yla Yazışma

Bayan Koshōshō'nun gönderdiği mektubu cevaplarken, aniden yağmur çiselemeye başladı ve hava kararıverdi. Bunun üzerine ulak sabırsızlanmaya başladı. Ben de aceleyle;

"benim içim gibi, gökyüzü de sakin değil galiba" diye beceriksizce bir şeyler çiziktirip gönderdim. Karanlık olmasına rağmen, aynı akşam cevap geldi. Mesaj çok alacalı mor bir kâğıda yazılmıştı.

bulutların arasından gözükmüyor
dalıp gittiğim gökyüzü
neyi özleyip ağlıyor ola ki?

Şiiri okur okumaz şu cevabı yazdım:

bir sebebi olmalı bu yağmurların
aralansa bile gökyüzünde bulutlar
bulutlara dalarak şiir yazan benim yenlerimin
hiç kuru yeri yok

IV. 10. Ay 16. Gün, Tsuchimikado Konağına İmparator Hazretleri'nin Teşrifi

İmparator Hazretleri'nin teşrif edeceği gün, yeni tekneler[71] gölete kondu. Naip Hazretleri onları teftiş etti. Ejderha kafalı, masal kuşu boyunlu tekneyi sanki canlıymış gibi hayal edebilirdiniz. Göz alıcı ve mükemmeldiler. Tören için, nedimeler sabah erken saatlerden itibaren makyajlarını, hazırlıklarını yapmaktaydılar. Üst düzey soyluların oturma yerleri batı kanadındaydı. Bizim bulunduğumuz doğu kanadı her zamanki gibi gürültü patırtılı değildi. Duyduğum kadarıyla Naip Hazretleri'nin ikinci kızının nedimelerine, kıyafetlerine her zamankinden daha fazla özen göstermeleri söylenmiş.

Bayan Koshōshō şafakta geldi. Birlikte saçımızı yaptık. Normalde bu tür törenler, sabah erken yapılacak dense bile gün ortasını bulur diye düşünmüştük. Bu yüzden biraz ağırdan aldık. Yelpazelerimiz çok sıradandı. Bize güzel yelpazeler getirmelerini beklerken, bir anda davulların sesini duyduk. Alelacele huzura çıktık. Bu pek hoş olmadı.

İmparator Hazretleri'ni karşılayan tekneden gelen müzik çok güzeldi. Tahtırevanı taşıyanları izledim. Alt sınıftan taşıyıcıların tahtırevanı omuzlarken zorlanarak başlarını eğişlerine huzursuzca bakıp, "Ne farklılık var acaba; yüksek soylular arasına karışıp, burada çalışan bizlerin de sınıf farklılığı yok mu?" diye düşündüm.

Perdeli sekinin batı tarafı İmparator Hazretleri için hazırlanmıştı. Güneydeki dış odanın doğusuna saltanat koltuğu kondu. Oradan biraz boşluk bırakıp, doğu ucuna kuzey güney doğrultusunda bambu perdeler konuldu. Nedimelerin bulunduğu güney sütunun oradaki bambu perdeler biraz yukarı kaldırıldı, böylece iki görevli başnedime girip çıkabilecekti.

O gün görev yapan hanımlar yapılı saçları ve zarif görünüşleriyle, çok güzel çizilmiş Çin resimlerine benziyorlardı. Saemon no Naishi[72] bir kılıç[73] taşıyordu. Yeşil renkli desensiz bir harmani giymiş, üstten aşağı doğru rengi koyulaşan bir etek kuyruğu, boynunun iki yanından aşağı sarkıtılmış uzun beyaz bir fular takmıştı. Kabartmalı işlemeli ipekten yapılan eteğin iki yanından sarkan kuyruk süsü kordon, güz yaprakları renklerinden oluşuyordu. Üstlüğünün altına krizantem renklerinde beş kat iç kıyafeti giymişti. Bu kıyafetlerin altında dövülmüş ipekten yapılmış, morumsu koyu kırmızı renkte uzun iç elbisesi vardı. Görünüşü, edası, yelpazesinin kenarından görülen profili canlı ve taze bir gençliği yansıtıyordu.

Ben no Naishi İmparatorluk Mühür Kutusu[74] taşıyordu. Morumsu koyu kırmızı tonlarında beş kat iç elbisesi giymişti. Eteğinin kuyruğu ve harmanisi diğer nedimeyle aynıydı. Ufak tefek, güzel bir kadının çekiciliğine sahipti. Utangaçlıktan biraz kasılması şefkat uyandırıyordu. Yelpazesinden başlayarak giyim tarzı diğer nedimeden daha zevkliydi. Omzundan dökülen fuları eflatundu. Rüya gibi hafif sallanarak yürüyüşü, kıyafetleri, insana "Bir zamanlar gökyüzünden geldiği düşünülen perilerin görüntüsü de böyleydi herhalde." diye düşündürüyor.

Muhafızlar çok mükemmel görünüyorlardı. Tahtırevanın yanında görevlerini yerine getirirken çok ışıltılı bir görünüşleri vardı. Orta Komutan Kanetaka, kılıç ve diğer şeyleri alıp başnedimelere verdi.

V. İmparator'un Teşrif Gününde Nedimelerin Kıyafetleri

Bambu perdenin içine göz gezdirdiğimde, yasak renkleri giymesine izin verilen nedimelerin, her zamanki gibi yeşil ya da kırmızı harmanilerini giyip, baskı desenli etek kuyruğu taktıklarını gördüm. Hepsi de aynı şekilde koyu kırmızı kabartma desenli ipek üstlük giymişlerdi. Sadece Mumo no Chūjō'nunki mordu. Işıltılı kıyafetleri, açık, koyu hazan yapraklarının karışımı gibiydi. İçlerine giydikleri kıyafetler, gardenya renkleri, mor, arkası yeşil, krizantem renklerinde üç kat iç elbisesi gibi şeylerdi. Hepsi kendi zevkine göre farklı farklıydı.

"Yasak renkler" giymelerine müsaade edilmeyen nedimelerden yaşça kıdemli olanlar, yeşil ya da koyu kırmızı renklerden, kabartmalı desenli ipek beş kat iç elbisesi giymişlerdi. Okyanus desen baskılı mavi renkli etek kuyrukları, canlı ve parlak gözüküyordu. Bel kısımları tamamen işlemeliler de vardı. İç elbiseleri krizantem renklerinde, üç ya da beş katlıydı. Kabartma desenli ipekten yapılmıştı. Gençler, krizantem renklerinde beş kat iç elbisesinin üstüne, zevklerine göre harmanilerini giymişlerdi. Üstte beyaz, altta yeşil üstüne mor-kırmızı, içlik olarak yeşil giyenler de, üstte açık mor-kırmızı, altta daha koyu mor-kırmızı, onun altına beyaz giyenler de vardı. Genellikle hepsinin giyinişi güzel ve zekice görünüyordu. Ne diyeceğimi bilemediğim, farklı yelpazeler de vardı.

Normal zamanlarda görünüşlerine daha az özen gösterenler olabilir. Ancak bu önemli gün dolayısıyla, herkes elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışarak giyinip makyaj yapmış; diğerlerinden altta kalmamaya uğraşmıştı. Resim kadar güzel görünüyorlardı. Yaşı olgun kadınları gençlerden farklı gösteren tek şey saç-

larıydı. Yaşı ilerlemiş kadınların saçları incelmişti ancak gençlerin saçı gürdü. Yelpazelerinin üst kısmından gözüken yüzlerinin görünümü, her birinin gerçekten zarif olup olmadığını anlamaya yeterliydi. Bence, tüm bu kadınların arasından en göze çarpanlar ise daha ötesi hayal edilemeyecek kadar güzeldiler.

İmparator Hazretleri'nin teşriflerinden beri, İmparator'un beş nedimesi İmparatoriçe'ye hizmet etmekteydi: İki başnedime[75], iki saraylı hanım[76] ve bir çeşnicibaşı. İmparator Hazretleri'ne yemek sunmak için, Chikuzen ve Sakyō adlı saraylı hanımlar, daha önceki baş nedimelerin geldiği, köşedeki sütunun yanından çıktılar. Saçları toplanarak sorguçla süslenmişti. Bu kadınlar nedense perilere daha az benziyorlardı. Bayan Sakyō, yeşil, söğüt renklerinden iç elbise katlarının üzerine, desensiz harmani giymişti. Bayan Chikuzen krizantem renklerinden beş kat iç elbisesi üzerine harmani giymişti. Etek kuyrukları tipik baskı desenli kuyruklardandı. Yemek servisini Bayan Tachibana yapıyordu. Galiba, yeşil renk harmani, kabartmalı ipek sarı krizantem renklerinde kat kat iç elbiseleri ve üstlük giymişti. Onun da saçları aynı şekilde yapılmıştı. Sütunun arkasında kaldığı için tam göremedim.

Naip Hazretleri Genç Prens'i kucaklayıp, İmparator Hazretleri'nin huzuruna götürdü. İmparator Hazretleri onu kucağına alırken, Genç Prens bir parça ağladı ama çok sevimliydi. Bayan Saishō kılıç taşıma görevini yaptı. Genç Prens, ana odanın orta kapısından başlayarak batı bölümünde Naip Hazretleri'nin eşinin bulunduğu bölüme kadar kucakta taşınarak geçirildi. İmparator Hazretleri bambu perdenin dışına çıktıktan sonra Saishō Hanım bizim yanımıza döndü.

"Herkesin bakışları üzerimdeydi. Kendimi çok fena hissettim." deyip otururken gerçekten yanakları kırmızı kırmızıydı. Bu hali çok güzeldi. Kıyafetlerinin renk uyumu, diğerlerininkinden daha güzel ve modaya uygundu.

VI. İmparator'un Huzurunda Müzik ve Dans Gösterisi

Hava kararıyordu, müzikler birbirinden etkileyiciydi. Üst düzey soylular, İmparator Hazretleri'nin huzurunda saygıyla otu-

ruyorlardı. "On Bin Yıl Ezgisi"[77], "Barış Ezgisi"[78], "Kutlama Konağı"[79] gibi pek çok şarkılı dans gösterileri yapıldı. En son "Büyük Neşe"[80] ezgisiyle bitirildi. Göletteki teknelerde orkestra yerini almıştı. Bu tekneler suni tepeye[81] doğru giderek uzaklaşırken, flütlerin ve davulların sesleri çam ağaçlarının arasından gelen rüzgâra karışıp içimizi titretti. Arktaki suyun insanın içine huzur veren bir görünümü vardı. Göletin dalgaları kabarmıştı, nedense biraz soğuktu. İmparator Hazretleri'nin sadece iki kat iç giysisi vardı. Bayan Sakyō kendisi de üşüdüğünden, İmparator Hazretleri için endişe edince, nedimeler gizlice gülümsediler. Bayan Chikuzen, "Merhume İmparatoriçe[82] zamanında, Haşmetmeab[83] buraya sıklıkla teşrif ederdi. Ah o zamanlar..." diye anımsayıp anlatırken, gözyaşlarını tutamayacakmış gibi gözüküyordu. Bu pek hoş olmayacağı için, onu muhatap almadık, aramızda bir perde varmış gibi davrandık. "Ah o zamanlar ne oldu..." diyen biri olsaydı ağlayıverecekti sanki.

İmparator Hazretleri'nin huzurunda, müzik gösterisi başlamıştı, tam herkes kendisini kaptırmış dinlerken, Genç Prens'in ağlayan sesi duyuldu. Çok sevimliydi. Sağ Bakanı Akimitsu, "'On Bin Yıl Ezgisi', Genç Prens'in sesiyle ne kadar uyumlu duyuluyor." diye övgüler dizdi. Sol Kapı Muhafızlarının Komutanı da olan Başdanışman Kintō birkaç kişiyle birlikte 'On Bin Yıl, Bin Güz'[84] şiirini okudu. Naip Hazretleri, "İmparatorların teşrif ettiği daha önceki törenleri nasıl harika kabul edebiliriz ki? Bu son sefer hepsinin ötesinde!" derken gözyaşlarına hâkim olamadı. Onun bu duygulanmış hali, gerçekten muhteşemdi.

Naip Hazretleri diğer tarafa, batı kanadına gitti. İmparator Hazretleri bambu perdenin arkasına geçerek, Sağ Bakanını yanına çağırttı. Bakan kalemi alarak yazmaya başladı. İmparatoriçe Hazretleri'nin ya da Naip Hazretleri'nin emrinde çalışan uygun kişiler terfi ettirildi. Bu listeyi denetçi müsteşarı ve görevlilerin başı olan Michikata yapmış olmalı sanırım.

Genç Prens'in doğumunu kutlamak için, Fujiwara ailesinin[85] üst düzey soyluları hep birlikte gelip tebrik etmek için saygıyla

eğildiler. Fujiwara ailesinden olmasına rağmen, ailenin diğer kolları bu gruba katılamadı. Genç Prens saray bürosunun şefliğine de atanmış olan Sağ Kapı Muhafızlarının Komutanı, İmparatoriçe Hazretleri'nin Başmabeyincisi Tadanobu, diğer kişilere de öncülük ederek, İmparatoriçe Hazretleri'nin bugün terfi almış olan Mabeyinci Yardımcısı Sanenari'yle birlikte "şükran dansı" yaptı.

İmparator Hazretleri, İmparatoriçe Hazretleri'nin yanına gitti. Ancak biraz sonra dışardan;

"Geç oldu, tahtırevanı hazırlayın." diye yüksek sesle konuşmalar duyulunca, dışarı çıktı.[86]

VII. 10. Ay 17. Gün İmparator Hazretleri'nin Teşrifinin Ertesi Günü İmparatoriçe'nin Huzurunda

Ertesi günün sabahı imparatorluk sarayından ulak gönderildi. Daha sabah sisi açılmamıştı ki, huzura çıktı. O sabah uyuyakalmışım, kendisini göremedim. Bugün Genç Prens'in saçları ilk kez kesilecek. Özellikle İmparator Hazretleri'nin teşrifinden hemen sonra olduğu için bugün seçildi.

Yine aynı gün, Genç Prens'in hizmetinde çalışacak olanlar belirlendi. Bundan haberim olmaması çok can sıkıcı.

İmparatoriçe Hazretleri'nin, son günlerde değiştirilmiş olan odası, tekrar eski haline getirildi. Muhteşem gözüküyordu. Bir prensin dünyaya gelmesi yıllardır ümitle bekleniyordu.[87] Bu doğum nihayet gerçekleşti, çok şükür. Sabah gün ağarınca, Naip Hazretleri'nin eşi de Genç Prens'le ilgilenmeye geliyor, bu çok etkileyici bir şey.

VIII. Mabeyincilerle Mehtap

Güneş battıktan sonraydı. Mehtabın en güzel gözüktüğü zamandı. Mabeyinci Yardımcısı Sanenari, belki nedimelerden birini görür de, İmparatoriçe Hazretleri'ne teşekkürlerimi iletebilirim diye düşünmüş olmalı ki; çıkıp geldi. Yan kapının etrafı banyonun nemiyle ıslanmıştı. Nedimelerin sesi de duyulmadığından, bizim taraftaki koridorun ucundaki Miya no Naishi'nin odasına uğradı.

Murasaki Shikibu, Baş Mabeyinci Tadanobu, Mabeyinci Yardımcısı Sanenari, Miya no Naishi. Mabeyincilerle mehtap. 13. yy. Kamakura dönemi resim rulosundan detay. (Gotō Müzesi)

"Kimse yok mu?" diye sordu. Ardından ilerleyip, kilitlenmemiş kafesi biraz yukarı kaldırarak, "Burada mısınız?" diye sordu. Kimse çıkmayınca bu sefer Başmabeyinci Tadanobu; "Kimse yok mu?" diye seslendi. Bu sefer duymamış gibi yapmam abartılı olacağından, varlığımı belli ettim. Hiç de şaşırmadılar. "Beni yok saydınız ama, Başmabeyinciye pek konuksever davrandınız. Bu anlaşılır bir şey olabilir ama ben hoş karşılamıyorum. Böyle bir yerde ast-üst farklılığının yapılması olacak şey mi?" diye soğuk davrandı. Sonra da "Bugünün Kutsallığı"[88] adlı halk şarkısını söylemeye başladı.

Gece ilerlemişti, mehtap pırıl pırıldı.

"Kafesi kaldırsanıza." diye ısrar ettiler. Tabii ki kabul etmedim. Soyluların böyle bir ortamda, kendilerini bu şekilde küçük düşürmelerinden utanıyorum. Genç bir nedime olsa bu tür hareketler toyluğuna verilir ve göz yumulabilir. Ama ben o kadar pervasız olamam.

IX. 11. Ayın 1'indeki 50. Gün Kutlamaları

Genç Prens'in doğumunun ellinci gün kutlamaları, on birinci ayın ilk günü yapıldı. Birbirinden güzel kıyafetler giymiş nedimeler İmparatoriçe'nin huzuruna çıkmıştı. Bu görünüşleri bana, yarışma sahnesinin çizildiği bir resmi hatırlattı.

Prens Atsuhira'yı tutan İmparatoriçe Hazretleri ve nedimeler.
Genç Prens'in doğumunun ellinci gün kutlamaları.
13. yy. Kamakura dönemi resim rulosundan detay. (Gotō Müzesi)

İmparatoriçe Hazretleri perdeli sekinin doğusundaydı. Etrafına, dipteki sütunların yanındaki sürgülü kapıdan dış odaya kadar, boşluk bırakılmaksızın perdeli paravanlar dizilmişti. Güneydeki dış odaya imparatorluk yemekleri konulmuştu. İmparatoriçe Hazretleri'nin yemek tepsisi her zamanki gibi sarısabır ağacındandı ve bir tür ayağın üzerinde duruyordu galiba. Bunu kendim görmedim.

Yemek servisini Saishō Hanım yapıyordu. Yemekleri getiren nedimelerin saçları uzun ve çift ayaklı tokayla süslenmişti ya da kurdelelerle toplanmıştı. Genç Prens'in imparatorluk yemeklerini servis etme görevini Bayan Dainagon yapıyordu, yemekler doğu tarafındaydı. Küçük yemek tepsisinin üzerindeki tabaklar, yemek çubukları falan, sanki çocuk oyuncağına[89] benziyordu. Doğu tarafındaki bambu perdeler biraz kaldırılmıştı. Ben no Naishi Hanım, Bayan Nakatsukasa ve Bayan Ko-chūjō gibi bu iş için uygun bulunan kişiler elden ele ileterek yemeği sunuyorlardı. Arka tarafta olduğum için çok iyi göremedim.

O gece, Prens'in sütannesi Shō "yasak renkler" giyme hakkı verilerek onurlandırıldı. Çok uygun giyinmişti. Genç Prens'i kucağında getirdi. Perdeli sekinin iç kısmında Naip Hazretleri'nin eşi, Prens'i ondan aldı ve dizlerinin üzerinde dışarı çıktı. Lambaların aydınlattığı görüntüsü muhteşemdi. Kırmızı

bir cepken giymişti. Baskılı bir etek kuyruğu takmıştı. Kıyafetlerinin uyumuna elimizde olmadan hayranlıkla bakıyorduk. İmparatoriçe Hazretleri, mor-kırmızı renklere boyanmış beş kat iç elbisesi, koyu kırmızı içlik giymişti. Naip Hazretleri, Genç Prens'e pirinç tatlısı[90] sundu.

Üst düzey soyluların oturma yerleri her zamanki gibi, doğu ve batıdaki dış odaların arasındaydı. İki bakan, Akimitsu ve Kinsue de teşrif etmişlerdi. Bazıları köprünün üzerine gittiler, yine sarhoş olup yüksek sesle konuşmaya başladılar. Naip Hazretleri'nin odalarının olduğu bölümden, çeşitli kutular ve kaplar, hizmetkârlarca taşınarak korkulukların yanına dizildi. Meşalelerin ışığı yetersiz geldiğinden, Ast Komutan Masamichi ve diğerleri çağırılarak, fenerleri tutmaları istendi. Böylece herkes daha rahat görmeye başladı. Hediyeler ertesi günden itibaren saraydaki masa odasına taşınacaktı. Herkesin acele etmesi gerekiyordu. Çünkü saray yarın "kaçınma"[91] dönemine giriyordu.

İmparatoriçe Hazretleri'nin Başmabeyincisi bambu perdelerin yanına gelerek:

"Soylular, huzurunuza geliyor." diye haber verdi.

"Pekâlâ." diye bir nedime İmparatoriçe adına cevap verdi. Bunun üzerine, Naip Hazretleri'nden başlayarak, bütün üst düzey soylular içeri teşrif ettiler. Ön basamakların doğusundan, doğudaki yan kapının önüne kadar oturdular. Nedimeler ikili üçlü sıralar halinde oturuyorlardı. Bambu perdelerin yakınındaki nedimeler, gidip bambu perdeleri yukarı kaldırdılar.

Bayan Dainagon, Bayan Saishō, Bayan Koshōshō ve Miya no Naishi yan yanaydılar. Sağ Bakanı Akimitsu, yaklaşıp perdeli paravanları sanki yırtar gibi kenara çekti. Biraz sarhoştu.

"Böyle şeyler için çok yaşlı."[92] diye fısıldaştık. Rahatsızlık verdiğini fark etmeden, nedimelerin yelpazesini alarak, hiç yakışık almayacak şakalar yaptı. Başmabeyinci, içki alarak oraya gitti. "Güzel dağ"[93] adlı halk şarkısını söylediler. Çok etkileyiciydi.

Onların arkasında bulunan doğudaki sütuna, Sağ Üst Komutan Sanesuke yaslanmış, nedimelerin giysilerinin eteklerini

ve yenlerini sayıyordu. Herkesten farklı görünüyordu. Çakırkeyif olmasından cesaret alıp, bir de kim olduğumun anlaşılmayacağını düşünerek, Sağ Üst Komutan'la biraz konuştum. Öyle burnu havada biri değildi, çekingen bir yapıya sahipti. İçki bardağı elden ele dolaşıyor, bardağı her eline alan kutlama şiiri söylüyordu. Sıranın ona gelmesini biraz endişeyle bekliyordu. Ama bardak onun eline gelince "Bin Yıl On Bin Nesil"[94] adlı kutlama sözcüklerini söyleyerek bu görevi sorunsuzca tamamlamış oldu.

Sol Kapı Muhafızlarının Komutanı da olan Başdanışman Kintō;

"Affedersiniz, genç Murasaki[95] buralarda mı acaba?" diye bakındı.

"Işıldayan Prens Genji'ye benzeyen kimse olmadığına göre, Murasaki neden buralarda olsun ki?" diye cevapladım.

"Üçüncü Kademe Mabeyinci Yardımcısı, içki alalım." diye Naip Hazretleri seslenince, Sanenari kalktı. Babası, Merkez Bakanı Kinsue orada olduğundan, onun önünden geçip saygısız bir davranış yapmak yerine arkadan dolaşınca, babası sarhoşluğun da etkisiyle, duygulanıp gözyaşlarına boğuldu. Orta Danışman Vekili Takaie, köşedeki sütuna yaslanmış, Bayan Hyōbu'nun elbisesinin kolunu çekiştirerek, duymaya tahammül edilemeyecek sesiyle bir şeyler söylediği halde, Naip Hazretleri hiçbir şey demedi.

X. 50. Gün Kutlamalarının Akşamı İçki Âlemi

O akşam herkesin içkiyi fazla kaçırdığını görünce, Saishō Hanım ve ben, şölen biter bitmez hemen odalarımıza çekilmeye karar vermiştik. Doğu tarafından Naip Hazretleri'nin oğulları ve Sağ Muhafızların Orta Komutanı Kanetaka'nın da içinde bulunduğu bir grup geldi. Pek bir gürültü patırtı çıkardıklarından, ikimiz de perdeli paravanın arkasına saklanıverdik. Ama Naip Hazretleri paravanın perdesini çekip açarak, bize:

"Birer şiir okursanız gitmenize izin veririm." dedi. Çok utanıp sıkıldığım için, hemen şu şiiri yazdım:

nasıl saymalı yıllarını
genç prensin
sonsuz
saltanatının

"Aa, çok iyi söyledin!" deyip, kendi kendine iki kere tekrar etti bu şiiri. Sonra şu şiirle cevap verdi:

benim turna kuşu kadar olsa ömrüm
kaç bin yılını sayabilirim acaba
bu sonsuz saltanatın

O kadar sarhoş olmasına rağmen, kalbinden geçenler erekleriydi; gerçekten çok doğal ve hayranlık duyulacak duygulardı. Genç Prens'in geleceğini bu derece önemsiyor olması, Prens'in gelecekte hak ettiği itibar ve onura erişeceğine delalet değil midir acaba? Bin yılın kâfi olmadığı bir gelecek, benim gibi önemsiz bir insanın bile idrak edebileceği bir şey.

50. Gün kutlamalarının akşamı içki âlemi.
13. yy. Kamakura dönemi resim rulosundan detay. (Gotō Müzesi)

"İmparatoriçe Hazretleri bunu duydu mu? Çok güzel bir şiir oldu." diye gururla konuştu. "İmparatoriçe Hazretleri'nin babası olarak, pek de fena sayılmam. Benim kızım olarak o da hiç fena değil. Annesi de şansının farkında, gülümsüyor. İyi bir eşi oldu-

ğunu düşünüyor olmalı." gibi şakalar yapması, sarhoşluğuna verilmeli. İmparatoriçe Hazretleri o kadar çok içmediği için, biraz huzursuzca, bu muhteşem şeyleri dinliyordu. Naip Hazretleri'nin eşi, duyduklarından rahatsız olmuş olacak ki, gitmeye hazırlanınca, Naip Hazretleri:

"Eğer onu uğurlamazsam, annen bundan hoşlanmaz herhalde." diyerek, birdenbire perdeli sekinin içinden geçiverdi.

Naip Hazretleri'nin, "İmparatoriçe Hazretleri, benim kaba olduğumu düşünüyor olabilir ama evladın muhteşemliği de aileden gelir değil mi!" diye fısıldayışına, nedimeler gülüştü.

XI. Saraya[96] Dönüş Hazırlıkları, Kitap Cildi Yapılması

İmparatoriçe Hazretleri'nin saraya dönüş zamanı yaklaşıyordu. Biz nedimeler, art arda gelen işlerle çok meşguldük. İmparatoriçe Hazretleri romanın[97] ciltlenmesiyle ilgileniyordu. Sabah olur olmaz, ilk iş olarak İmparatoriçe'nin huzurunu çıkıp, çalışmaya başlıyorduk. Rengârenk kâğıtları seçip düzenleyerek, bunlara romanın aslının yazılı olduğu kâğıtları ekleyip, çeşitli kimselere kitabı temize çekmeleri için mektuplar yazıyorduk. Bir yandan da temize çekilen romanı ciltliyorduk, böylece günlerimiz akıp gidiyordu.

Naip Hazretleri zaman zaman en iyi kalitede ipek kâğıt, fırça, mürekkep, hatta mürekkep taşı bile getirmeyi lütfetmesine rağmen, "Niye Loğusa Hazretleri, bu kadar soğuk bir zamanda böyle işlerle uğraşıyor ki?" diye sordu. İmparatoriçe Hazretleri bu hediyelerden birini bana verdiğinden, diğerleri bu konuda epeyce gürültü çıkardılar.

"Arkamızdan gizli saklı işler çevirerek böyle şeyler elde ediyor." diye suçladılar. Ama buna rağmen, İmparatoriçe Hazretleri bana en kaliteli mürekkep, fırça gibi şeyler de lütfetti.

Genji'nin Öyküsü eserimin müsveddelerini alıp, kendi odamda saklamıştım. Ben İmparatoriçe Hazretleri'nin yanındayken, Naip Hazretleri gizlice gelip bunları bulmuş. Ne yazık ki, hepsini ikinci kızına vermiş. Yazdıklarımı sonradan o kadar da özenip

düzelttiğim halde önce bu müsveddeler yayıldı. Bu müsveddeler yüzünden mutlaka insanlar benim hakkımda farklı düşünecekler.

Genç Prens bebekçe sesler çıkarmaya başladı. İmparator Hazretleri'nin sabırsızlanması doğal değil mi?

XII. Evime Döndüğümde Duygularım

Tsuchimikado Konağının göletindeki su kuşlarının günden güne çoğaldığını gördükçe kendi kendime imparatorluk sarayına dönmeden önce, kar yağsa ne güzel olur diye düşünmüştüm. Bahçe nasıl da güzel görünürdü kim bilir. Bunun üzerinden iki gün geçmemişti ki, birkaç günlüğüne kendi memleketime döndüğümde, kar yağıvermesin mi! Kayda değer hiçbir manzarası olmayan kendi evimin bahçesindeki ağaçlara baksam da, kendimi keyifsiz ve sıkıntılı hissediyordum. Yıllarca düşüncelere dalıp, şafağı ederek yaşayıp durdum. Çiçeklerin renklerine bakıp, kuşların seslerini dinledim; mevsimlerin döngüsünde gökyüzünü, mehtabın gölgelendirdiği yeryüzünü, kırağının, karın görüntüsünü izledim. Sadece, 'ah! yine bu mevsim mi geldi?' diye zamanın ayırdına vardığımda, ne olacağından endişe duydum. Yaşamımın kalan günlerinin yalnızlığına çare yok. Ancak, bir yandan da kalplerimizin uyuştuğu kişilerle kıymetsiz romanımla ilgili yazışarak yalnızlığımı avutuyorum. Bu dünyada bir kıymetim yokmuş gibi geliyor bana. Bunu utanç verici ve dayanılmaz buluyorum. Bu duygulardan kaçmak için, saray hizmetine başladım ama hâlâ aynı hislerle yaşıyorum. Ne dayanılmaz bir kader!

Romanımı tekrar okumayı denedim. Bir tat vermedi. Bir zamanlar kendimi yakın hissettiğim kişilerle romanım hakkında konuşurdum. Onlar bile, şimdi benim ne kadar boş ve sığ bir insan olduğumu düşünüyor olmalılar. Bunu düşündüğümde kendimi daha mahcup hissederek mektup yazacak gücü bile bulamadım kendimde. Beni önemsemesini istediğim kişiler, benim belki de gönderecekleri mektuplara yeterince özen göstermeyecek sıradan bir nedime olduğumu düşünüyor olmalılar. Madem böyle, o zaman niçin en derin duygularımı bilmeyi istiyorlar ki? Sebebini

anlayamıyorum. İlişkimiz tamamen bitti demiyorum ama, zamanla mektuplaşmaz olduğumuz çok kişi var. Benim yerim yurdum da tam belli olmadığından ziyarete gelmek de zorlaştı. Her halükârda, kendimi başka bir dünyadaymış gibi hissediyorum. Evime dönmek kendimi daha yalnız ve mutsuz hissetmeme sebep oldu.

Bitip tükenmek bilmeyen sohbetler ettiğimiz, derin bir muhabbet beslediğim saraydan arkadaşlarım, biraz da üzüntüyle aklıma geliyor. Birlikte çalışırken yakınlık kurduğum bu insanları, candan samimi konuşmalarımızı şimdi bir parça özlemle düşünmek kendimi kırılgan hissettiriyor.

Dainagon Hanım'la geceleri İmparatoriçe'nin huzurunda görev yaparken, yan yana uzanıp birbirimize öyküler anlatışımızı çok özlüyorum. Belli ki, dünyanın her haline uyan bir kalp bu değil mi? Ona şu şiiri gönderdim:

üstünde uyuduğumuz suyu
özlüyorum.
sunanın teleklerindeki kırağıdan
az değil
yalnız yattığım gecenin soğuğu

Cevaben şu şiir geldi:

üzerimdeki kırağıyı silip atacak
arkadaşım yokken uyandığımda
gecenin bir yarısı
eşini özleyen yaban ördeği gibi

Yazı biçimine kadar tüm yazdıklarının gerçekten ne kadar zarif olduğunu görünce, ne kadar hünerli bir hanım olduğunu bir kere daha takdir ettim.

"İmparatoriçe Hazretleri, kar yağışını seyrederken, 'senin gereksiz yere memleketine dönmenin ne kadar yazık olduğunu'

söyledi." diye başka nedimeler de mektup yazdılar. Naip Hazretleri'nin eşinden de mektup geldi:

"Memleketine dönmeni istemediğimde, özellikle aceleyle ayrılıp 'çabucak döneceğim' deyişin doğru değilmiş. Gideli çok oldu." diye yazınca, latife bile ediyor olsalar, söz verdiğim için, üstelik mektup da aldığımdan, kendimi zorunlu hissedip geri döndüm.

XIII. 11. Ay 17. Gün, İmparatoriçe Hazretleri'nin Saraya Dönüşü

İmparatoriçe Hazretleri saraya ayın on yedisinde döndü. Akşam sekizde döneceğimiz söylenmişti ama giderek gecenin geç saatleri oldu. Saçları yapılı, otuz kadar nedime bekleşiyorduk. Yüzlerimiz akşamın loşluğunda belli olmuyordu. Bizim bulunduğumuz yerden ayrılmış bölümde, ana odanın doğusuyla, doğu tarafındaki dış odanın arasında imparatorluk sarayından ondan fazla nedime vardı.

İmparatoriçe Hazretleri tahtırevana Miya no Senji hanım[98] ile birlikte bindi. İplerle süslenmiş öküz arabasına Naip Hazretleri'nin eşi ve kucağında Genç Prens'i taşıyan sütanne Shō bindi. Bayan Dainagon ve Bayan Saishō altın takımlı arabaya, Bayan Koshōshō ve Miya no Naishi de bir sonraki arabaya bindi. Onun ardındaki arabaya ben ve Muma no Chūjō bindik ama Bayan Muma benim varlığımdan rahatsız görünüyordu. Bunu fark edince bu tür saray görevlerinin iç karartıcı taraflarını düşünüverdim. Bizim ardımızda Jijū Hanım ve Ben no Naishi vardı. Arkalarında Saemon no Naishi ve Naip Hazretleri'nin ulağı Bayan Ōshikibu[99] bulunuyordu. Buraya kadar sıra belirlenmişti ama daha sonrasında belli bir kısıtlama olmadığından herkes istediği gibi bindi.

Ay o kadar parlaktı ki, görüneceğimi düşünerek çok utanıp, elimi ayağımı nereye koyacağımı bilemedim. Muma no Chūjō benim önümden gidiyordu, nereye gideceğini bilemez adımlarla onu izledim. Arkadan benim bu halimi gören insanların neler düşüneceği aklıma gelince gerçekten çok utanç duydum.

Odama girip uzandığımda, Bayan Koshōshō geldi. Bu tür saray işinde çalışmanın çok zor olduğundan bahsederek soğuktan buz kesmiş kıyafetlerimizi çıkarıp bir köşeye koyduk. Kalın giysileri kat kat giyinip, tütsüdanlığa ateş koyduk. Tam da, "Her yanım buz kesti." gibi dışardan kulağa hoş gelmeyecek şeyler söylerken, Mabeyinci Yardımcısı Sanenari, Sol Muhafızların Orta Komutanı Tsunefusa ve Orta Komutan Kinnobu birbirinin ardı sıra çıkıp geldiler. Bizi selamladır. Hani uğramasalar daha iyi olacaktı. Bu akşam yokmuşum gibi davranmak istemiştim ama varlığımı birilerinden duymuş olmalılar.

"Yarın sabah tekrar ziyaret ederiz. Bu gece dayanılmayacak kadar üşüdük." gibi cümleler kurup, engelleyemediğimiz inceliksiz sözcüklerle selam verdikten sonra bizim olduğumuz taraftaki arka kapıdan çıktılar. Her biri kendi evine doğru aceleyle giderken, 'evlerinde kim bekliyor ola ki' diye düşünerek artlarından baktım.

Bu yazdıklarımı kendim için söylemiyorum ama dünyanın şu haline bakın, Bayan Koshōshō soylu ve çok güzel olmasına rağmen dünyanın zorluklarından şikâyet ediyor. Babasından beri[100] şanssızlık yakasını bırakmadı sanki. Yaşamında mutluluk o kadar az ki.

XIV. İmparatoriçe Hazretleri'nin Saraya Dönüşünün Ertesi Günü, Michinaga'dan İmparatoriçe'ye Hediyeler

Bugün İmparatoriçe Hazretleri, dün akşam gönderilen hediyelere yakından baktı. Tarak kutusunun içindeki aksesuarlar sözcüklerle ifade edilemeyecek kadar muhteşemdi, gözlerimi alamadım. Bunun dışında, bir çift kutu vardı. Kutulardan birinde beyaz renkli kâğıtlara yazılmış kitaplar vardı. "Maziden ve Günümüzden Waka Şiirleri Antolojisi"[101], "Sonradan Derlenmiş Waka Şiirleri Antolojisi"[102], "Arda Kalan Waka Şiirleri Antolojisi"[103] adlı bu şiir antolojilerinin her biri beşer ciltten oluşuyordu. Elyazma kopyaları, Orta Danışman Yukinari[104] ve Rahip Enkan'a her bir cilde dört bölüm olarak

yazdırılmıştı. Ciltler ince ipekten yapılmıştı. Bağları da aynı şekilde Çin işiydi. Altta ise Yoshinobu, Motosuke gibi günümüzün ve eskinin şiirleri, şiir üstatlarının elyazmaları konmuştu. Rahip Enkan ve Orta Danışman Yukinari'nin yazdıkları tabii ki mükemmeldi. İnsanın hep elinin altında bulundurması gereken kitaplardı. Diğerlerinin kime hazırlatıldıklarını bilmiyorum ama fazla yeni moda gözüküyorlardı.

Gosechi dansçısının saç süsü ve kordonu. (Fuzoku Müzesi)

XV. 11. Ayın 20. Günü, Gosechi[105] Dansçılarının Perdeli Seki Önünde Gösterisi [106]

Gosechi Dansçıları ayın yirmisinde geldiler. İmparatoriçe Hazretleri Mabeyinci Yardımcısı Sanenari'ye[107] dansçı hanımlar için kıyafetler bahşetti. Sağ Muhafızların Orta Komutanı Kanetaka'nın[108] *Gosechi* dansçıları için rica ettiği bir çift başlık kordonunun[109] bahşedilmesi hasebiyle, ekipleri teşvik etmek amacıyla, tütsü ve erik dalı baş süsü[110] bir kutuya konulup verildi.

Ortalıkta, bu senenin önceki yıllara göre daha bir rekabet havası içinde olduğuna dair bir söylenti dolaşmaya başladı. Doğu kanadında, İmparatoriçe Hazretleri'nin odasının karşısındaki kafesli kapıdan itibaren boşluk bırakmaksızın lambalar dizilmişti. Etraf rahatsızlık verecek kadar, sanki gündüzden bile daha aydınlıktı. Ama buna rağmen, yürüyerek içeri giren dansçılar ina-

nılmaz derecede sakin ve serin kanlı hareketlerle ilerlediler. Onların bu rahatsız konumları fark ediliyor ama diğerlerinin ne olduğunu kimse düşünmüyor. Biz de pek farklı konumda değildik. Üst düzey saraylılar direkt olarak karşımızda oturup, fenerleri doğrudan yüzümüze tutmuyorlardı, tek farklılık buydu. Perdeleri çekip insanların gözünden saklanıyor olsak bile, aşağı yukarı aynı şekilde göründüğümüzü düşünmek içimi daraltıyor.

Naritō[111] dansçılarına eşlik eden[112] hanımlar işlemeli harmanileri içinde karanlık gecede bile başka bir şeyle karıştırılmayacak kadar farklı ve mükemmel gözüküyorlardı. Kat kat kıyafetlerinin içinde hareket etmeleri bile zormuş gibi görünüyordu. Üst düzey saraylılar özenle onlara yardım ettiler. İmparator Hazretleri sarayın bu bölümüne teşrif etmişti, gösteriyi izliyordu. Naip Hazretleri de gizlice sürgülü kapıdan kuzey bölümüne geldiğinden rahat davranamıyorduk.

Nakakiyo[113] dansçılarına eşlik eden hanımlar, aynı boydaki kişiler arasından seçilmişti. Son derece zarif ve hoş gözüküyorlardı. Rakibelerinden altta kalır bir yanları yoktu. Sağ Muhafızların Orta Komutanı Kanetaka'nın dansçılarına eşlik eden hanımlar, ellerinden gelen en iyi şekilde hazırlanmışlardı. İki temizlikçi kadının giysilerinin taşralı haliyse, herkesi gülümsetti. Son olarak, Mabeyinci Yardımcısı Sanenari'nin dansçılarının eşlikçileri beklenilenin ötesinde çok asri ve özeldi. Eşlikçileri on kişiydi. Dış odanın bambu perdeleri indirilmişti. Perdelerin altından dışarı çıkartılmış etek uçlarının güzelliği ve yüzlerindeki gururla lambaların ışığında daha da alımlı gözüküyorlardı.

XVI. 21. Gün Gosechi Dansçılarının İmparator'un Huzurundaki Dansı

Yirmi birinci günün sabahı saray soyluları teşrif ettiler. Bu alışılageldik bir olay ama, belki de son birkaç aydır evlerinde olduklarından mıdır nedir, genç nedimeler bu olayı ilginç buluyor gibiydiler. Buna rağmen özel tören giysilerini giymemişlerdi.

O akşam Veliaht Prens'in Mabeyinci Yardımcısı çağrıldı ve büyük bir kutuya üst üste konulan tütsüler bahşedildi. Owari Valisine Naip Hazretleri'nin eşi hediyeler bahşetti. O gece İmparator Hazretleri'nin huzurunda dans gösterisi vardı. İmparatoriçe Hazretleri de diğer bölüme geçip bu gösteriyi izledi. Genç Prens de onunla birlikte olduğundan, pirinçler saçılıp, yüksek sesle bağrışıldı. İnsan tüm bunların diğer senelerden ne kadar da farklı olduğunu hissedebiliyordu.

Nedense biraz huzursuzdum. Bir parça dinlenmek için odama döneyim diye düşünürken, Bayan Ko-hyōe ve Bayan Ko-hyōbu da gelip mangalın başına oturuverdiler.

"Çok tıklım tıkıştı, doğru dürüst bir şey göremedik." diye söylenirlerken Naip Hazretleri çıkageldi. "Neden burada böyle oturuyorsunuz? Hadi gelin." dediğinde aslında geri dönmek pek de içimden gelmiyordu ama döndüm. Tam da, 'dansçılar için ne kadar zor olmalı' diye düşünürken, Owari Valisinin kızı hastalandı ve çekilmek zorunda kaldı. Olan biten her şey, sanki bir düş gibiydi. İmparator'un huzurundaki gösteri bitince, İmparatoriçe Hazretleri odasına çekildi.

Soylu ailelerden gençlerin sohbetleri sadece *Gosechi* dansçılarının güzellikleri üzerineydi.

"Odalarındaki bambu perdelerin üstündeki kumaş süslerin her biri değişik değişik yapılmıştı, onlara hizmet eden eşlikçi nedimelerin saçları, halleri, tavırları tamamen farklıydı, her birinin kendine has bir hali vardı." gibi konuşmaları duymak içimi sıkıyordu.

XVII. 22. Gün Gosechi Dansçıları, Genç Kızlar İmparator'un Huzurunda

Sıradan senelerde bile, genç kızlar için İmparator'un huzuruna çıkmak hiç de kolay değilken, bu sene nasıl olacak acaba? Onları bir an önce görmek isteğiyle sabırsızlanırken eşlikçiler sıra sıra dizilip geldiler. Bunu görünce içim bir garip oldu, onlar için üzüldüm biraz. Aslında özellikle sempati duyduğum birileri

de yoktu. Hamileri, kendi kızlarının en iyisi olduğunu düşündüklerinden, onlara şöyle bir bakıp, iyi olanı seçmek haksızlıkmış gibi geliyor. Zamane insanları bu farklılıkları hemen görebilir belki de. Ancak bu kadar aydınlık bir günde, doğru dürüst bir yelpazeleri bile olmaksızın bunca kalabalığın içine çıkıp, konumsal ve duygusal açıdan diğerlerinden altta kalmayayım diye yarışmak insana kendini ne kadar kötü hissettiriyor olmalı. Bunları bir köşeden izlemek bile korkunç ve nahoş!

Gosechi dansçıları. (Fuzoku Müzesi)

Tanba Valisi Naritō'nun ekibindeki kızın yeşil-gri tonlarındaki cepkeniyle çok güzel göründüğünü düşünürken, Mabeyinci Yardımcısı Sanenari'nin ekibindeki kızın kırmızı cepkeni ve yardımcısının harmanisi ve yeşil cepkeninin de hayranlık uyandırıcı olduğunu fark ettim. Tanba Valisi Naritō'nun ekibindeki kızlardan biri tam hazır görünmüyordu. Sağ Muhafızların Orta Komutanı Kanetaka'nın ekibindeki kız çok zarifti ve saçları da çok güzeldi. Fazla rahat görünen kızlardan biri için, "Nasıl bir şey ki..." gibi şeyler söylendi. Hepsinin koyu kırmızı iç elbisesi vardı. Her biri kendi zevkine göre çeşit çeşit üstlükler giymişlerdi. Beş katlı iç kıyafeti giyenlerin içinde, sadece Owari Valisinin ekibindeki kız mor-kırmızı tonlarında giyinmişti. Daha şıktı ve kıyafetlerinin renk uyumu, ışıltısı diğerlerinden daha güzeldi. Eşlikçilerin içinde görünüşü çok etkileyici olan biri vardı.

Yelpazesini almaya çalışan 6. kademeden görevliyi ve yanındakileri hiç düşünmeden uzaklaştırması pek hoştu ama çok da kadınsı görünmüyordu. Biz nedimelere, o genç kızlar gibi insanların önüne çıkın dense, sadece öylesine yürüyüp gideriz herhalde.

Şimdi olduğum gibi herkesin gözü önünde olacağımı hiç düşünmüş müydüm acaba? Ancak insanın kalbi gözle görülür biçimde anbean değişiyor, bu nedenle, bundan sonra utanç duygumu bir kenara koyup, saray işine alıştıkça, doğrudan yüzümü göstermek de doğal gelebilir belki. Kendi halimi sanki rüyadaymışçasına düşünüp duruyorum. Olmayacak şeyleri aklıma takıp kendimi kötü hissettiğimden, bu tür törenler de giderek ilgimi çekmez oldu.

XVIII. 23. Gün Toyonoakari Şöleni

Mabeyinci Yardımcısı Sanenari'nin ekibinin kaldığı odalar İmparatoriçe Hazretleri'nin odalarının bulunduğu bölümün tam karşısındaydı. Kafes kapının üstünden, bambu perdelerin o pek ünlü köşeleri de gözüküyordu. İnsanların konuşma sesleri de belli belirsiz duyuluyordu.

Sağ Muhafızların Orta Komutanı Kanetaka, Bayan Sakyō no Muma'yı[114] eskiden beri tanıdığını belli edercesine şöyle dedi: "Bayan Sakyō diğer eşin nedimelerinin arasında çok rahat gözüküyor."

"Geçen akşam eşlik görevini yapanların içinde doğu tarafında oturan da Bayan Sakyō'ydu." diye Ast Komutan Masamichi onu hatırladığını gösterdi. Bu konuşma bir şekilde nedimelerin kulağına gidince bunu çok ilginç buldular. "Onu görmezden gelemeyiz. Bir zamanlar sarayda o kadar önemli olan birinin, bu şekilde, eşlikçi görevinde dōnmesi ne garip değil mi? İnsanların fark etmediğini düşünüyor belki de ama, bu sırrını ortaya çıkaralım." diyerek bir plan hazırladılar. İmparatoriçe Hazretleri'nin bölümündeki pek çok yelpazenin arasından Hōrai Dağının resminin olduğu bir tanesini özellikle, ona artık genç olmadığını hatırlatmak için seçtiler. Bunu görünce şüphe-

siz ne demek istediklerini anlayacaktı. Mürekkep taşı kutusunun kapağına bu yelpazeyi açıp yerleştirdiler. Dansçı kızların baş süsleri için bir çift kordon ve kavisli bir tarağı "kaçınma" günü sembolü olan beyaz kâğıt yaftayla[115] iki ucundan tutturup, hediyelerin arasına koydular.

Genç bir soylu, "Tarağın kavisi yaşına uygun değil." deyince, son moda şekilsiz taraklar gibi büküp, iki ucunu birbirine yaklaştırdılar.[116] Tüm bunlara bir *kurobō* tütsüsünü alıp topak yaparak iki ucunu özensizce kesip eklediler, iki kat beyaz kâğıdı mektup şekline getirdiler. Tayū Hanım da şu satırları yazdı:

Toyo şölenindeki
onca saraylının içinden
beyaz saç kordonundan[117] bildik
gölgeli geçmişini

İmparatoriçe Hazretleri, "Madem hediye vermek istiyorsunuz, daha düzgün bir şeyler hazırlayıp, daha çok yelpaze koyun." dedi. Ama nedimeler, "Aşırıya kaçmış oluruz, hem de yapmak istediğimiz şeyden uzaklaşmış oluruz, değil mi? Eğer sizin adınıza bir hediye gönderiyor olsaydık böyle farklı anlamları olan bir şey hazırlamazdık." diye cevap verdiler. Yüzünü kimsenin bilmediği bir nedimeye görev verdiler: "Bu Bayan Chūnagon'dan[118] bir mektup, diğer eşin bölümünden[119], Bayan Sakyō'ya." diyerek odanın dışından yüksek sesle bildirip, kimseye görünmeden hediyeyi bıraktı. Eğer yakalanırsa hiç de hoş olmaz diye düşünüyorduk ki, koşarak geri geldi. Ardından, hediye bırakılan odadaki kadınlar "Nereden geldi ki?" diye sağa sola sordular ama kimin bıraktığını kimse görmediği için, hediyenin diğer eşin nedimelerinden geldiği düşünüldü herhalde.

XIX. Gosechi Şenliklerinden Sonraki Yalnız Günler

Son günlerde özel hiçbir şey olmadı. *Gosechi* Şenlikleri bittikten sonra saray birden kasvetli bir havaya bürünmüştü. Ama yirmi dördüncü günün akşamı *Omi* günü[120] için yapılan provalar

ortalığı biraz canlandırdı. Genç saraylılar, her şeyin bitmesine ne kadar da hayıflanıyor olmalılar.

İmparatoriçe Hazretleri'nin saraya döndüğü geceden sonra, Takamatsu'nun küçük oğullarının bile nedimelerin odalarına girmelerine izin verildi.[121] Oradan oraya koşturup durmaları gerçekten sıkıcı bir şey. Yaşımın bu tür şeyler için geçkin olduğunu söyleyerek, pek ortalarda görünmüyorum. Çocukların *Gosechi* Festivalleriyle çok da ilgilerinin olduğunu zannetmiyorum. Yasurai ve Ko-hyōe hanımların eteklerine takılıp, kuş yavruları gibi cıvıldaşıp duruyorlar.

XX. 11. Ay 28. Gün, Kamo Tapınağı Festivali

Kamo tapınağı festivalinin ulağı, Naip Hazretleri'nin oğullarından Orta Komutan Vekili Norimichi'ydi. Tören günü saray "kaçınma" gününde olduğundan, Naip Hazretleri bir gece önce saraya gelip kaldı. Üst düzey soylular da, törensel dansları yapma görevi verilmiş genç soylular da sarayda gecelediler. Bu yüzden tüm gece, gürültüden kurtulamadık.

Tören günü sabahı erkenden, Merkez Bakanı Kinsue'nin[122] refakatçileri getirdikleri hediyeleri Naip Hazretleri'nin refakatçilerine emanet ettiler. Bizim geçen gün gönderdiğimiz mürekkep taşı kutusunun kapağına gümüş bir kitap kutusu konmuştu. Kutunun içinde ayna[123], sarı sabır ağacından tarak ve gümüş bir tarak vardı. Ulağın saçını taraması için konulmuş olmalıydı. Kutunun kapağında, resim üzerindeki kayaların, suların içine gizlenerek yazılmış[124] bir yazı[125] vardı. Bizim gönderdiğimiz "saç süsü kordon" şiirine cevaben yazılmış olmalıydı. İki harf eksikti ve biraz garip görünüyordu. Merkez Bakanı, önceki hediyelerin İmparatoriçe Hazretleri'nden geldiğini düşünerek böyle bir karşılık vermiş diye duyduk. Bu küçük şakanın, bu kadar ciddiye alınmış olmasına üzüldüm.

Naip Hazretleri'nin eşi de ulağın saraydan ayrılmasını izlemeye geldi. Ulak, başına yapma bir mor salkım çiçeği takmıştı. Çok soylu ve olgun görünüyordu. Sütannesi Kura Hanım, göz-

yaşları içinde bakışlarını ondan alamıyor, dansçıları fark etmiyordu bile.

Saray "kaçınma" gününde olduğu için, Kamo Tapınağından ertesi sabah iki gibi döndüler. Bu nedenle onların dönüşü için yapılan danslar sönük geçti. Sadece formalitede kaldı. Kanetoki geçen seneye kadar bu gösteriler için çok uygun görünüyordu ama artık iyice yaşlı ve güçsüz hareketleri, onu pek tanımasam da içimi sızlattı, elimde olmadan kendi halimle karşılaştırıp durdum.

XXI. 12. Ay 29. Gün, Saraya Dönüş; Sarayda Göreve Başlamamın İlk Gününü Hatırlama

On ikinci ayın yirmi dokuzunda Kamo festivali bitiminde gittiğim evimden saraya döndüm. Yıllar önce bugün saray hizmetine başlamıştım. O zamanlar sanki bir rüyadaymışım gibi kendimde olmadan dolaştığımı hatırlayınca, artık tamamen her şeye alışmış olduğumu hoşnutsuzlukla fark ettim.

Gece ilerlemişti. İmparatoriçe Hazretleri'nin bölümünde "kaçınma" olduğundan, huzuruna gidip selamlayamadım. İçim sıkılarak uzanırken, yanımdaki nedimelerin "Saray sahiden çok farklı. Evimizde bu saatlerde uyuyalım diye düşünürdük. Burada, ayak seslerinden uyuyamıyoruz." diyen cilveli seslerini duydum.

bir yıl daha bitiyor
ömrümü eksiltip esen rüzgârın sesi
buz kesmiş ve ıssız kalbimde

diye kendi kendime fısıldadım.

XXII. 12. Ay 30. Gün'ün Akşamı, Şeytan Kovma Töreni[126] Sonrası

Yılın son günü Şeytan Kovma Töreni erkenden bitti. Dişlerimi boyayıp[127], hafifçe makyaj yapıp, dinleneyim diye düşündüğüm sırada, Ben no Naishi Hanım çıkageldi, biraz oradan buradan konuşurken uyuyakaldık.

Takumi, ahşap kirişin altında oturmuş, Ateki'ye dikiş dikmeyi, kat yapmayı falan öğretiyordu. Tam dalıp gitmişken,

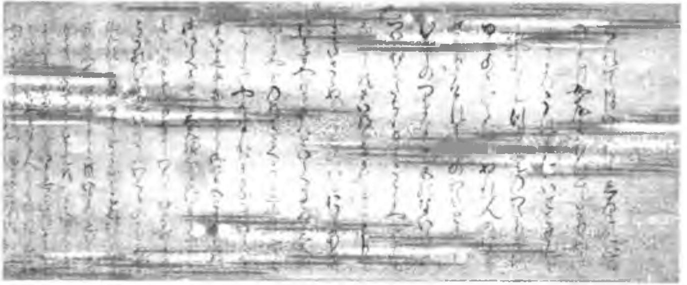
İmparatoriçe Hazretleri'nin odalarının olduğu taraftan bir bağırış çağırış yükseldi. Ben no Naishi Hanım'ı uyandırmaya çalıştım ama hemen uyanamadı. Nedimelerin ağlayış ve feryatlarını duyduğumda telaşlanıp, ne yapacağımı bilemedim. İlk önce yangın çıktığını düşündüm ama değildi.

"Takumi Hanım, hadi hadi..." diyerek önden yürüdüm.

"Her halükârda, İmparatoriçe Hazretleri aşağıdaki odada. Önce onun yanına gidelim." diye Ben no Naishi Hanım'ı sarsarak uyandırdım. Üçümüz titreyerek, sanki ayaklarımıza hâkim olamıyormuşuz gibi İmparatoriçe'nin huzuruna çıktığımızda, iki çıplak nedime öylece oturuyorlardı: Yugei ve Ko-hyōbu Hanımlar. Gürültünün sebebini anladığımda içim fena oldu.[128]

Alt düzey hizmetkârlar gitmişlerdi. İmparatoriçe'nin muhafızları da, diğer muhafızlar da tören bittikten sonra ayrılmışlardı. Ellerimizi çırpıp, bağırdık; ama kimse cevap vermedi. Mutfak bölümünden birini çağırıp: "Koş, hemen İmparator'un bölümünde bulunan Askeri Bakanlık Yaverini[129] çağır, çağır!!" diye her şeyi unutup, kendim söyleyiverdim. Çağırmaya gitti ama o da ayrılmış. Ne talihsizlik!!

Tören Bakanlığı Muavini Sukenari geldi. Tek başına lambalara yağ koymaya gitti. Nedimeler afallamış, karşılıklı oturuvermişlerdi. İmparator ulağı geçmiş olsun dilekleriyle geldi. Çok korkunçtu. Yeni yıl töreni için hazırlanmış giysiler çıkarttırılarak iki kadına verildi. En azından bu giysileri çalınmadığından hiçbir şey olmamış gibi davranmaya çalışmalarını ve o çıplak hallerini asla unutamam. Çok korkunçtu ama komik bir tarafı da vardı ama asla bunu söylemeye cesaret edemem.

13. yy. Kamakura dönemi resim rulosundan detay.
(Gotō Müzesi)

III
Kankō 6. Yıl 1008
Bahar Kayıtları

I. Yeni Yıl 3. Gün, Genç Prens'in Pirinç Tatlısı Töreni[130]

Yeni yılın ilk günü, uğursuz konulardan bahsetmekten kaçınmamız gerektiği halde, bir önceki geceki olaylardan dolayı bir türlü kendimize engel olamadık. Uğursuz olan bir güne de denk geldiği için, Genç Prens'in Pirinç Tatlısı Töreni yapılmadı. Genç Prens üçüncü gün İmparator Hazretleri'nin yanına götürüldü.

Bu sene Genç Prens'e eşlik etme görevini Bayan Dainagon yapıyordu. İlk gün, koyu kırmızı içlik, mor tonlarında üstlük, kırmızı harmani giymişti. Eteğinin kuyruğu baskı desenliydi. İkinci gün koyu erik renklerinde kabartma desenli ipek üstlük, koyu kırmızı, mor tonlarında kat kat iç giysiler, yeşil harmani giymişti ve kuyruğu rengârenk baskılıydı. Üçüncü gün, Çin işi kabartma desenli ipekten kiraz çiçeği renklerinde kat kat iç giysileri, koyu kırmızı kabartma desenli ipekten etek kuyruğu giymişti. Koyu kırmızı giydiği gün, her zamanki gibi, kırmızıyı içe giymişti, kırmızı giydiği gün koyu kırmızıyı içe giymişti. Yeşil, mor, koyu altın yeşil ya da koyu erik tonlarında elbise katlarını bir seferde altı kat giyip bunun üzerine uygun bir üstlük giydiğinde pek de hoş gözüküyordu.

Saishō Hanım, elinde bir tören kılıcı taşıyordu. Önünde, Naip Hazretleri Genç Prens'i kucaklamıştı, İmparator Hazretleri'nin

odalarının olduğu bölüme böyle çıktılar. Bayan Saishō, koyu kırmızı tonlarında üç-beş kat, aynı koyu kırmızı tonlarında parlak yedi kat, altına dikişli içlik, üstüne aynı koyu kırmızı tonlarında beş kat giymişti. İç elbiseleri mor tonlarında desenliydi, dikişlerine kadar özenli bir işçiliği vardı. Üç kat etek kuyruğu, Çin işi kıyafetleri çağrıştıran desenli kırmızı harmani giymişti. Saçları her zamankinden de harikaydı. Bu görünüşü, hali, tavrı mükemmeldi. Boyu da kararındaydı. Hafif topluydu ve yüzü de çok asildi, ışıltılı ve çok güzeldi.

Bayan Dainagon, çok ufak tefekti, beyaz tenli ve hoştu. Tombuldu ama göze zarif görünüyordu. Saçı, boyundan on santim kadar uzundu, saçları kimseninkine benzemiyordu, çok özenli ve güzeldi. İfadesi çok hoştu. İnsanlara davranışı da hoş ve nazikti.

Bayan Senji, ufak tefek görünen biriydi. Çok ince ve zarifti. Bakımlı, uzun saçları eteklerinden iki karış ötesine uzanıyordu. O kadar farklı ve özel ki kendimden utanç duymama neden oldu. Şans eseri saklandığı yerden çıktığında, her şeyiyle çok özenli olduğunu görürdünüz. Soylu insan böyle bir şeydir. Hali, tavrı, konuşmasından da aşikâr bu.

İkinci Cilt
Saray Nedimelerine Dair Kayıtlar

I
Saray Nedimelerine Dair Kayıtlar

I. Saishō, Koshōshō, Miya no Naishi, Shikibu Hanım

Bu vesileyle, nedimelerle ilgili yazdığımda, abuk sabuk konuşan, dedikoducu biri olduğum zannedilebilir. Özellikle de şimdi. Çevremdeki insanlardan bahsetmek zor. Kendileri hakkında bilgim bir parça bile olsa yetersizse, o kişilere dair yazmayacağım.

Bayan Saishō, 3. kademeden Kitano'nun kızıdır. Şişman ve ufak tefektir. Zeki görünüşlüdür. Onu bir seferde tanıyamazsınız, ama tekrar tekrar konuştuğunuzda kendisini daha iyi anlayabilirsiniz. Zarif bir insandır. Konuşması, ışıltılı güzelliği başkalarını utandıracak ölçüdedir. Hali, tavrı çok mükemmel gözükür. Güzel huyludur. Kalbinin güzelliği insanı utandırır.

Bayan Koshōshō, tamamıyla zarif biridir. Şubat ayındaki salkımsöğüt ağacı gibi görünür. Çok güzeldir, hali, tavrı zariftir. Kalbi de benim içimden geçen şudur diyemeyecek kadar çekingendir. Sıkılgandır, bu hali insanın içini daraltacak kadar çocuksudur. Etrafında art niyetli, kötü huylu, yalan söyleyen insanlar olduğunda kendinden geçercesine onların söylediklerini kafasına takar, solup gidecek gibi olur. Çok kırılgandır. Onun için çok endişe ediyorum.

Miya no Naishi yine çok hoş bir insandır. Boyu sayesinde, oturduğunda hemen göze çarpar. Çok vakur ve gösterişlidir. Özellikle şurası güzel diyemezsiniz ama çok iç açıcı bir hali vardır. Siyah, ışıltılı saçlarıyla tezat oluşturan beyaz, oval yüzünün güzelliği herkesten öte. Saçları, alnı, ah pek güzel gözüküyor. Olduğu gibi davranıyor, iyi huylu. Bir parça bile rahatsız edici bir tarafı yok. Her şeyiyle onun gibi olmak istiyor insan. Herkese örnek olacak biri. Olduğundan başka biri olmaya çalışmıyor.

Bayan Shikibu, onun kız kardeşi. Oldukça tombul ve şişman biri. Yüzü beyaz ve ışıltılı, çok güzel. Saçları çok hoş ama uzun değil. Saraya gelirken postiş takıyor. Gözleri güzel, alnı açık. Gülümsediğinde çok sevimli oluyor.

II. Ko-dayū, Genshikibu, Ko-hyōe, Shōni, Miyagi no Jijū, Gosechi no Ben, Komuma

Genç nedimelerden güzel olduğu düşünülenler, Ko-dayū, Genshikibu falan. Bayan Ko-dayū ufak tefektir. Dış görünüşü modaya çok uygundur. Saçları çok güzel. Aslında daha çoktu, boyunu iki karış geçiyordu ama nedense son zamanlarda azalıp, cılızlaştı. Zeki bakışları var. Ah, ne güzel kadın diye düşünüyor insan. Görünüşünde eksik bir yer yok. Bayan Genshikibu'nun boyu kararında, ince bir vücudu var. Yüzüne baktıkça daha güzel buluyor insan onu. Hoş havası, temiz ve ferahlatıcı haliyle, tam bir iyi aile kızı edası var.

Ko-hyōe ve Shōni de çok güzeller. Üst düzey saraylılar bu hanımları gözden kaçırmış olmalı. Ne tuhaf! Kim olursa olsun, dikkatsiz olursa herkes öğreniverir. Ama insanlara gözükmemeye dikkat ederse kimsenin haberi olmaz.

Miyagi no Jijū mükemmel ve güzel biriydi. Çok ufak tefek ve zayıftı. Hep öyle küçük bir kız gibi kalsın diye isteyeceğiniz biri ama yaşı ilerleyince rahibe olup, saray işinden ayrıldı. Saçları içliğinden biraz daha uzundu. Ama, saraya son kez veda etmeye geldiğinde, rahibe saçı gibi kesilmişti. Bu çalıştığı son gün oldu. Yüzü de çok güzeldi.

Gosechi no Ben denilen biri var. Orta Danışman Taira no Korenaka tarafından evlat edinildiğini duymuştum. Resmedilecek kadar güzel bir yüzü var. Alnı oldukça geniş, oldukça çekik gözleri var. Yüzünde şurası şöyle denilecek bir nokta yok. Beyaz bir teni, güzel elleri ve kolları var. Saçları baharda, onu ilk gördüğümde boyundan iki karış uzundu ve gürdü. Ama şimdi şaşılacak şekilde sanki birisi koparmış gibi aralardan azalmış ama hâlâ uzun.

Komuma denilen hanımın saçları çok uzundu. Eskiden güzel, genç bir nedimeydi ama artık memleketine kapandı kaldı.

Bu şekilde onlardan bahsedip durdum ama gerçek kişiliklerini anlatmak çok zor. Herkesin kendine has bir tarafı var. Öyle çok kötü denilecek kimse de yok aramızda. Yine, farklılıkları anlatırken kullandığım, zekilik, çekingenlik, hoşluk, zevklilik, güvenilirlik gibi özelliklerin hepsine birden sahip olmak imkânsız. Her kişi farklı özellikte, çoğu zaman hangi açıdan ele alınacağına karar vermek de zor. Yine de biraz abartılı oldu galiba.

III. Kamo Tapınağı Rahibeleri ve İmparatoriçe'nin Nedimelerine Dair

Kamo Tapınağı yüksek rahibeleri arasında Bayan Chūjō[1] denilen birinin olduğunu duydum. Tesadüfen, birine yazdığı mektubu[2] alıp bana gösterdiler. Kendini muhteşem biri sanıyor, bu dünyadaki her şeyi sadece kendisi anlıyor sanki, çok zeki ve benzersiz olduğunu zannediyor. Dünyadaki herkesin duyarsız ve düşüncesiz olduğunu düşünüyor gibi. Yazdıklarını görünce çok öfkelendim, sıradan insanların dediği gibi, nefret duydum. Şunları yazmış: "Şiire gelince, tapınak başrahibemizden[3] daha iyisi var mıdır acaba? Bu dünyada şiirde yetenekli biri varsa, bunu sadece o anlayabilir bence."

Söylediğinde doğruluk payı olabilir. Sadece kendi tarafını bu kadar övüyor ama tapınak rahibelerinin arasında, şiirde öyle çok iyi denilebilecek kimse de yok. Açıkçası, tapınak rahibelerinin ortamı çok zarif ve kültürle dolu bir yere benziyor, bunu kabul

etmeli. Ama benim çevremdeki nedimelerle karşılaştırdığımda, oradaki rahibelerin daha üstün olduğu da söylenemez.

Tapınak rahibelerinin yanına öyle her zaman gidip gelen birileri de yok. O güzel mehtap gecelerinde, muhteşem şafaklarda, çiçekleri seyretmek ya da guguk kuşunu dinlemek müshebiyle yanlarına gittiğimde, başrahibenin çok zarif bir ruha sahip olduğunu gördüm. Bulundukları yer, dünyadan apayrı ve çok ruhaniydi. Dünyevi dertlerden uzaktılar. Bizim yapmamız gerektiği gibi, saraya çıkmak, Naip Hazretleri'nin ziyareti ya da gece görevleri gibi telaşeli hiçbir işleri yoktu. Üstelik sanatın kendiliğinden filizlendiği, güzelliğin ve zarafetin sınırsız olduğu bu yerde, neden sığ şiirlerle oyalanılsın ki?

Benim gibi kurumuş bir ağaç bile, başrahibenin yanında görev yapsaydı farklı olurdu sanki. O zaman, hiç tanımadığım bir adamla yazışıp, şiir göndersem de, insanların beni yüzeysel bir kadın olmakla itham etmeyeceklerinden emin olarak, kalbimin istediği gibi yazar, doğal ve zarif olmaya alışırdım herhalde. Görünüşünden, yaşından kaygısı olmayan genç nedimelerden her biri kalplerindeki aşk dolu duygularını şiire dökebilseler, diğerlerinden hiç de aşağı kalmazlardı bence.

Ama sarayda, her gün görüp, rekabet edilecek bir eş yok. Böyle olunca bizimle karşılaştırılabilecek ikinci bir eşin nedimeleri de yok tabii. Bu nedenle bizler, rekabet duygumuzu yitirmişiz sanki. İmparatoriçe Hazretleri'nin fikrince, aşk meşk ilişkileri düşüncesizlik olarak görüldüğünden, bir parça olsun göze batmamaya çalışan biri pervasızca davranıp, uluorta kendini göstermez. Rahat, utanç nedir bilmeyen, ona buna kafasını takmayan nedimeler de var tabii. Saraylı beyler, bu çeşit nedimelerle rahatça konuştuklarından, İmparatoriçe Hazretleri'nin nedimelerini yabani ya da düşüncesiz diye yargılıyor olmalılar. Üst ve orta sınıf soylu kadınlar kendilerini pek fazla üstün görüyorlarmış. Bu şekilde İmparatoriçe Hazretleri'nin maiyeti için hiç de hoş olmayan bir görüntü oluşturuyorlar, aslında nahoş kişiler olarak görülüyorlar.

Katlanır resimli paravan. (Fuzoku Müzesi)

Nedimeleri tanıyor gibi gözüküyorum ama aslında her biri kendine has. Birbirlerinden daha iyi ya da kötü bir yanları da yok. Bir bakımdan daha iyiyseler, bir başka yönden geride kalıyorlar. Ama genç nedimelerin bile ağırbaşlı, ciddi tavırları aslında güzel gözükmüyor ve uygun da değil. Bu tür şeylerin daha az katı olmasını isterdim.

IV. İmparatoriçe Hazretleri'nin Maiyeti

İmparatoriçe Hazretleri'nin bir tek noksan noktası bile yoktur. Çok zarif ve hoştur. Ancak biraz içine kapanıktır. Pek bir şey söylemez, bir şey söylese bile, güvenilir ve utanç vermeyen insanların çok az olduğunu düşünmeyi âdet haline getirmiştir. Gerçekten de, herhangi bir olayda, yapılmasa da olacak herhangi bir şeyi yapıvermek, iyi yapılmamış bir işten daha kötüdür. İmparatoriçe Hazretleri henüz çok gençken, hareketlerinde özensiz ve kendini beğenmiş bir nedimeyle ilgili hoş olmayan şeyler duymuş, bundan çok etkilenmişti. Bu kadın çeşitli kereler önemli olaylarda ağzından uygunsuz şeyler kaçırmıştı. Bu nedenle İmparatoriçe Hazretleri, artık herhangi bir yanlış yapmadan yaşamanın en iyisi olduğunu düşünüyor. Hepsi iyi ailelerden gelen bu

hanımlar, tam da İmparatoriçe'mizin kalbine uyup öyle hizmet ettiklerinden, her şey şimdiki halinde bence.

İmparatoriçe Hazretleri zamanla olgunlaşıp, dünyayı daha iyi idrak etmeye başladı. İnsan kalbinin iyiliğinin de, kötülüğünün de, aşırılıkların da, hataların da insana özgü olduğunu anlar hale geldi. Saraylı beylerin onun maiyetindekileri canlılıktan yoksun ve sıkıcı bulduğunu da çok iyi biliyor. Ancak böyle deyince buranın sadece zarafet ve incelikten oluştuğu da düşünülmesin, sıklıkla bazı hafiflikler de yapılabiliyor. İmparatoriçe Hazretleri de, hanımların o kadar da fazla ince ve zarif olmamaları gerektiğini düşünüyor ve söylüyor ama bu huyları çok kökleşmiş. Şimdiki genç soylular da buraya uyum sağlıyorlar. Burada hizmet edenler çok dürüst, sadık ve düzgün kişiler.

Bu beyler, Kamo Tapınağı yüksek rahibesinin maiyetindekilerle birlikteyken mehtaba bakıp, çiçeklere övgüler dizerek, tüm bu hoş şeyleri arzu edip, akıllarından geçeni söylüyor olmalılar. Ama saraylı beyler, sabah akşam gelip gittikleri, hiç de ilginç bir şeylerin olmadığı sarayda, gündelik konuşmalarda derinlik yaratacak, ya da beyler bir şeyler söyleyip, hoş şeylerden bahsettiklerinde, hakkıyla cevap verecek nedimelerin son zamanlarda gerçekten de çok az bulunur olduğunu söylüyorlarmış. Kendim görüp duymadım, o yüzden tam olarak bilmiyorum.

Soylu beyler uğradıklarında en kıymetsiz cevap verilse bile, mutlaka uygunsuz bir şeylere sebep oluyor, ne fena. Ne olursa olsun uygun bir cevap vermek için çok dikkat edilmesi gerek. Bu nedenle nedimelerin ruhu pek yok deniliyor olmalı. Neden mutlaka bir görüşte hoşlandığını belli etmeyip, kendini çekmek akıllıca olarak algılanıyor acaba? Yine neden fütursuzca onun bunun yaşamına burnunu sokmak iyi bir şeymiş gibi davranıyorlar? En uygun şekilde, zamana, duruma göre, dikkat ederek yaşamak çok zor bir şey.

Örneğin, İmparatoriçe Hazretleri'nin Başmabeyincisi İmparatoriçe'ye iletilecek bir mesajla çıkageldiğinde, üst düzey nedimeler o kadar nahif ve çocuksudurlar ki onu karşılamaya çık-

maya bile çekinirler. Cevap vermek için çıksalar da, öyle uygun bir şeyler söyleyemezler. Sözcükler yetmediğinden ya da nasıl davranacaklarını bilmediklerinden değil, ama utanıp sıkılıp, yanlış bir şey söylememeye çalıştıklarından, hiçbir şey söylemeden kendilerini mümkün mertebe silikleştiriyorlar.

Başka yerlerdeki nedimeler böyle değillermiş. Bu şekilde sarayda çalışmaya başladıktan sonra, en soylu ailelerden nedimeler bile bu dünyaya alışmaları gerektiği halde, hâlâ evlerinden ayrılmamış küçük kızlar gibi davranıyorlar. Başdanışmanlığa da atanmış olan İmparatoriçe Hazretleri'nin mabeyincisi Tadanobu, alt düzey kadınlarla konuşmanın uygun olmadığını düşünüyor olsa gerek, kıdemli nedimeler evlerine döndüğünden ya da odalarından çıkmadıklarından, ona cevap verecek uygun birini bulamayıp kimseyle görüşemeden döndüğü de olmuş. İmparatoriçe'yi ziyaret eden diğer soylular da mesajlarını İmparatoriçe'ye ileten bazı nedimelerle samimi olmuşlar, onlar olmadığında sıkılıp gidiyorlarmış. Durum böyle olunca, İmparatoriçe Hazretleri'nin maiyetinin cansız ve sıkıcı olduğunu söylemekte haklılar tabii.

Kamo Tapınağı yüksek rahibesinin maiyetindekiler bu yüzden bize tepeden bakıyorlar herhalde. Bu nedenle, "Sadece biz kıymete şayanız; diğer insanların gözleri bakmayı bilmiyor, zarafet nedir duymamışlar herhalde." diye düşünüp, başkalarına tepeden bakmak saçma. İnsanları eleştirmek kolay, ama kalbini doğru kullanmak zor. Bu gerçeği unutup en akıllı benim diye düşünmek, insanları hakir görmek, insanlar hakkında kötü sözler sarf etmek o insanın kendi seviyesini ortaya çıkarır.

Bu, çok göstermek istediğim bir mektuptu.[4] Ama, gizlice alıp bana gösteren kişi, mektubu geri aldı, ne yazık ki.

V. İzumi Shikibu, Akazome Emon, Sei Shōnagon

İzumi Shikibu[5] denilen kişi mektuplarında çok etkileyici şiirler yazıyormuş. Karakterinin, çok da saygı duymadığım bir tarafı var. Ama satırları ardı ardına kolayca yazıp en kıymetsiz söz-

cükleri bile ışıltılı göstermesini biliyor. Şiirleri pek güzel. Ancak eski şiir bilgisi ve şiirin teorisi açısından tam donanımlı bir şair olduğu söylenemez. Buna rağmen ağzından çıkan her şiirde mutlaka etkileyici bir nokta akılda kalıp ağızdan ağza okunur. Böyle birinin, başkalarının yazdığı şiirlere çamur atıp eleştirmesini anlayamıyorum. Ağzından kendiliğinden dökülüyor gibi söylüyor şiirleri. İnsana kendini eksik hissettirecek kadar üstün bir şair olduğunu sanmıyorum.

Tanba valisinin eşi, İmparatoriçe'nin sarayında Masahira Emon[6] olarak biliniyor. Özellikle çok parlak bir şair değil ama gerçekten sağlam karakterli biridir. Her gördüğü şey hakkında şiir yazmaz. Ama özel bir olay için yazdığı şiirleri de dahil, bilinen tüm şiirleriyle beni utandıracak ölçüde iyi bir şairdir. Bazı kişiler, acınası şiirler yazsalar da yine de pek önemli ve saygıdeğer biriymiş gibi davranıyorlar. Oysa ne kadar itici ve zavallılar.

Sei Shōnagon[7] da kendini pek beğeniyor. Çok zeki olduğunu sanıyor. Oysa yazdığı Çince yazılara dikkatlice bakılacak olursa, ne çok eksiği olduğu anlaşılır. Böyle, diğer insanlardan farklı olmaya çalışan biri, mutlaka daha kötü hale düşer, geleceği de öyle olur. İnsan açık saçık davranıp, en sebepsiz vesilelerle bile hüzne[8] bürünür, ilginç hiçbir şeyi kaçırmayayım diye çabalarsa, doğal olarak aklı bir karış havada gözükür. Böyle birinin akıbeti nasıl iyi olabilir ki?

II
Kendimi ve Kalbimi Düşünürken

I. Kalbimin Sesi

Bu şekilde ondan bundan bahsederek, kendisine ait hatırlanacak bir tek şeyi bile olmadan yaşayıp giden biri... Gelecekle ilgili beni avutacak bir beklentim de yok. Öyle çaresizce yaşadığımdan da değil ama bu duyguları hâlâ yok edemiyorum. Hüznün katmerlendiği bir güz akşamı, verandaya çıkıp gökyüzüne bakınca, içimdeki duygu daha da kesifleşti. "Eskiden de mehtaba methiyeler düzerler miydi acaba?" diyen eski bir şiiri hatırlarken, mehtabın ışığındaki halim de bu dizeleri mi çağrıştırıyor acaba, diye düşündüm. İnsanların aya bakmak uğursuzluk getirir diyerek, kaçındığı bir şeyi yapıp kötü şeyleri kendime mi çekiyorum diye aklıma gelince biraz içeri çekildim. Ama kalbimin içinde, ardı arkası kesilmeyen düşünceler devam edip duruyor.

Akşamın serin esintisinde, *koto*mu beceriksizce çalarken, birinin beni duyacağından ve her şeye nasıl da "hüzün kattığımı"[9] fark edeceğinden huzursuzdum. Ne kadar boş ve hüzünlü biri. Buna rağmen, kirli isli odamda, on üç telli[10] ve altı telli[11] *koto*m hazır bir halde öylece duruyor. "Yağmur yağdığı günlerde, tellerin köprüsünü çıkarın." demeyi unuttuğumdan, toz içinde, sunakla sütunun arasında kalıvermiş. Sağında ve solunda iki tane de *biwa*[12] var.

Bir çift büyükçe dolap da tıklım tıkış doluydu. Bir tanesinin içinde bulunan eski şiirler ve öyküler böcek yuvası haline gelmişti. Her tarafını böcekler sardığından kimsecikler açıp bakmıyordu içine. Dolapların bir diğerinde Çince kitaplar vardı. Onları özenle toplayan kişi[13] bu dünyadan göçtüğünden beri onlara elini süren kimse de yok. İçimin daraldığı zamanlarda bir iki tanesini çıkarıp baktığımda, nedimelerimin:

"Böyle yaparsa hanımımızın başına uğursuz şeyler gelecek. Nasıl bir kadın Çince yazılar okur ki? Eskiden kadınların *sutra*ları okumaları bile yasakmış."[14] diye kendi aralarında fısıldaştıklarını duyduğumda, "Tüm bu batıl şeylere inanıp da uzun yaşamış bir tek kişi bile tanımadım." diyesim geliyor. Ama bunu söylemek düşüncesizlik olur. Hem söylediklerinde doğruluk payı da var.

II. Kalbimin Hali

Binbir çeşit insan var. Kendinden hoşnut, iyi huylu ve iyi kalpli insanlar var. Bazılarıysa, her şeyden sıkılıp, yapacak bir şey bulamadıklarından, eski mektuplarla oyalanıp, kefaretler ödeyerek, ağızlarından dualar düşmeden, tespihlerini şakırdatıp dururlar. Hepsi de insanın içine fenalık veren şeyler. İnsanın tüm bu şeyleri içinden geldiği gibi yapması gerekir, ama nedimelerimin gözlerindeki onaylamaz ifadeyi gördüğümde, tüm bu duygularımı kalbime saklıyorum. Gitgide, sarayda insanların arasına karışıp söylemek istediğim çok şey birikti. Ama, söyleyeceklerimi nasılsa anlayamayacak insanlara bir şeyler anlatmaya çalışmak nafile. Başkalarını yargılayarak, sadece kendini düşünen insanların önünde, bir şeyler söylemek sadece sorun yaratır. Anlayışlı birilerini bulmak çok zor. Her şeyi sadece kendilerine göre yargılayıp, diğerlerini yok sayıyorlar.

Gerçek duygularımı göstermeye çekinerek, karşılarına istemeden de olsa oturduğum da oluyor. Her bir şeyi en küçük ayrıntısına kadar didikleyip, eleştiren bu insanların yanında, utanç duyduğumdan da değil ama rahatsız edici bulduğumdan giderek daha bunak biriymişim gibi davranır oldum. Hepsi de şöyle diyor:

"Hiç böyle birisi olduğunu düşünmemiştik. Hafifliklerden hoşlanmaz. Yanına yaklaşılması zordur. Hep soğuk davranır. Öykülere düşkündür. Soylu görünür. Her sebeple şiirler yazar, kıskançlık uyandırır ve kendini beğenmiştir; herkes onun hakkında böyle şeyler söylediği için öyle sanıp ondan hoşlanmamıştık ama tanıyınca şaşıracak derecede, kibar ve hoş biri olduğunu gördük. Anlatılanlardan tamamen farklı."

Ne utanç verici. Benim gerçekten öyle biri olduğumu mu düşünüyorlar? Ama ben buyum. İmparatoriçe Hazretleri de her fırsatta: "Senin yanında kendimi rahat hissedemiyordum ama giderek diğerlerinden daha yakın olduğum biri haline geldin." der. Sert mizaçlı biri gibi davranarak saygın nedimeleri kendimden uzak tutmasam keşke.

III. İnsanların Kalbinin Hali: Sonuç

Bir kadında zarafet ve çekiciliğin temeli, hoş, nazik, sakin ve kontrollü olmaktır. Ne kadar havai, hoppa olsalar da, sağlam karakterli olup, çevrelerindeki insanları zor duruma düşürmedikleri sürece kimse onlardan rahatsız olmaz.

Ancak kendini diğer insanlardan farklı gören ve öyle davranmayı alışkanlık haline getirmiş bazıları, bu hallerini başkalarını rahatsız hissettirecek kadar abartırlar. Böylece ne kadar dikkat ederlerse etsinler, kendileri de ilginin odağı olur. İnsanlar onların yaptıkları, söyledikleri her şeyde bir kusur arar, oturuşlarına, kalkışlarına kadar. Bunlar gibi, söyledikleri tutarsız, her şeyde hemen başkalarını suçlamayı alışkanlık haline getirmiş insanlar da aynı şekilde dikkatlice dinlenip izlenir. İnsanların, bu tür hataları olmadığı sürece, küçük dedikodulara kulak asmayıp nezaketen de olsa iyi davranmak geçer içimden.

Bir insana kötülük ederseniz; bilerek kırarsanız ya da düşüncesiz bir hareketinizle kötülük yaparsanız, başkalarıyla alay edip gülerseniz herkes sizden uzak durmaya çalışır. Bazı insanlar o kadar iyi niyetlidir ki, kendilerini hor gören kişileri bile önemserler. Ama bu herkesin yapabileceği bir şey değil.

Bağışlayıcılıkta sınırsız olan Buda Hazretleri bile, "üç hazineye"[15] kara çalmak günahların en kötüsüdür demişti. Kaldı ki, bizim bu karanlık dünyamızın insanlarının kötülüğe kötülükle cevap vermemelerini nasıl beklersiniz ki? Kimileri 'şuna cevabını vereyim' diye korkunç sözler sarf edip, birbirlerine dik dik bakarlar. Diğerleri gerçek amaçlarını saklar, görünüşte arkadaşça yaklaşırlar, ardından gerçek yüzleri ortaya çıkıverir.

IV. "Japon Vakayinamesinin Hizmetkârı"[16] Takma Adı ve Gençlik Anıları

Saemon no Naishi denilen bir kadın var. Özel bir sebebi de yoktu ama benim arkamdan ileri geri konuşmuş.

"Genji'nin Öyküsü" adlı eserim yüksek sesle okunurken, İmparator Hazretleri bunu dinlediği sırada:

"Bunları yazan kişi mutlaka 'Japon Vakayinamesini'[17] okumuş. Gerçekten çok bilgili." demiş. Saemon no Naishi bunu fırsat bilip, benden bahsederek "Çok bilgiliyim diye hava atıp duruyor." diye üst düzey saraylılara yaymış bunu. Böylece bir takma adım oldu: "Japon Vakayinamesinin Hizmetkârı". Ne kadar komik! Ben kendi nedimelerimden bile bunu saklarken, neden sarayda bilgiçlik taslayayım ki?

Şimdi Tören Bakanlığı Sekreterliğinde olan erkek kardeşim, Çince öğrenen genç bir çocukken, onun derslerini bir kenarda dinlemeyi alışkanlık haline getirmiştim ve genellikle onun kavrayıp aklında tutmaya zorladığı bölümleri, ben alışılmışın dışında bir kolaylıkla öğrenebiliyordum. Çince kitaplara düşkün olan babam, her zaman benim için: "Erkek olarak doğmamış olması ne yazık!" diye hayıflanırdı. Ama zaman ilerledikçe, insanların neler söylediğinin farkına vardım: "Bir erkeğin bile Çince bilgisiyle hava atması yeterince kötü. O nasıl bir kız öyle." Bunu fark ettikten sonra, en basit bir harfi bile yazmaktan vazgeçtim. El yazım acınası derecede kötüdür. Ayrıca, okumayı âdet haline getirdiğim klasik eserleri de elime almaz oldum. Buna rağmen böyle bir isim takıyorlar bana. İnsanların benim hakkımda söyledikleri şeylerden sıkıntı duymaya başladım. Sonunda katlanır

resimli paravanlardaki yazıları bile okuyamıyormuşum gibi yapmaya başladım. Sonra İmparatoriçe, Po-Chu-i'nin[18] Külliyatının çeşitli yerlerini ona okumamı buyurdu, çünkü bu tür konularda daha çok şey bilmek istiyordu. İki yaz öncesinden beridir, başka kadınların olmadığı zamanları özenle seçerek, İmparatoriçe'ye "Yeni Baladlar"ın[19] iki cildini yüksek sesle okuyup, öğretmeye başladım. Tabii ki gizlice!

İmparatoriçe Hazretleri de bu konuyu gizliyordu ama, Naip Hazretleri'nin de İmparator Hazretleri'nin de haberi vardı. Naip Hazretleri, İmparatoriçe'ye pek çok ünlü yazı ustasının elinden çıkmış değerli kitaplar hediye etti. Benim bu şekilde bu kitapları İmparatoriçe'ye okuduğumu, o dedikoducu Saemon no Naishi henüz duymamış olmalı. Bilse kim bilir ne kötü şeyler söyler. Ah, ne kadar karışık ve bezdirici bir dünya bu!

V. Kendini Dine Adama İsteği ve Tereddütler

Artık yanlış bir şeyler söylerim diye çekinmiyorum. Başkaları ne derse desin, Amida Buda'ya kendimi adayıp, *sutra*lar okuyacağım. Bu çirkin dünyanın hali bir parça bile beni çekmiyor. İnzivaya çekilip rahibe olsam bile bu yolda bazı tereddütlerim olacaktır. Belki kendimi dine adayıp, dünyaya arkamı dönsem de Budist yoluna giden bulutlara binmediğim sürece tereddütlerim de olabilir. Bu nedenle, bu kadar kafam karışık. Kendimi dine adamaya uygun bir yaştayım. Eğer çok yaşlı olsaydım, gözlerim zayıflayıp, *sutra*ları okuyamaz hale gelirdim, inancım da günbegün azalırdı. Sanki çok inançlı birine öykünüyormuşum gibi görünebilir ama artık sadece tüm bu dini şeyleri düşünüyorum. Benim gibi günahkâr biri kurtuluşa[20] ulaşamaz. Önceki yaşamlarımın günahlarını bana hatırlatan ne çok şey var, bu nedenle tüm bu şeyler bana hüzün veriyor.

VI. Saray Nedimeliğine Dair Notlar: Sonuç

Mektuba doğru düzgün devam edemeyeceğim ama, iyi şeyleri de kötü şeyleri de, dünyanın işlerini de, kendime dair endişelerimi de, hiçbir şeyi atlamadan öylece yazıyorum. Ama sevimsiz

biri hakkında bir şeyler yazmaya çalışırken, herkesin eline geçebilecek yazılı bir şeyler bırakmak doğru mu acaba diye aklıma geliveriyor. Sen de sıkılıyorsundur herhalde. Sen de benim sıkılıp duran kalbimi aklına getir lütfen. Ayrıca, düşündüğün her şeyi önemsiz bulsan da yaz lütfen. Eğer bu mektup başkasının eline geçerse ne fena olur. İnsanların her yerde kulakları var.

Son zamanlarda gereksiz mektupların hepsini yırtıp yaktım. Kalanını da geçen bahar, kızlar festivalinde bebek evi yapmak için kullandım. O zamandan beri de hiç mektup gelmedi zaten. Yeni bir kâğıda bilerek, göze batmamak için yazmıyorum, düşüncesiz olduğumdan değil yani. Özellikle böyle yapıyorum. Okuduktan sonra bana geri gönder lütfen. Okuması güç yerler, harflerin eksik olduğu yerler de var. Bunlara aldırmadan oku lütfen. İnsanların söyledikleri şeyleri de kafama takarak, yazdıklarımı şöyle bitireceğim: Kendimden vazgeçemem. Bu düşünce o kadar derin ki. Ne yapmalıyım acaba?

Üçüncü Cilt
Saray Yaşamına Dair Notlar

I
Kankō 5. Yıl 1008
5. Ayın 22'si, Tsuchimikado Konağına Dair

Yirmi ikinci günün şafağında, İmparatoriçe Hazretleri tapınağa gitti. Arabaya Naip Hazretleri'nin eşi de bindi. Nedimeler teknelerle karşı tarafa geçtiler. Ben geciktim, ancak akşam olduktan sonra gidebildim. Ayin yapılırken, Hieizan ve Miidera'da olduğu gibi, "büyük günah çıkarma" yapıldı. Beyaz pagoda resimleri yaparak, eğlenip, hoşça zaman geçirmişler. Ben gittiğimde, üst düzey soyluların çoğu ayrılmış, geriye az sayıda kişi kalmıştı. Sabahın erken saatlerinde, İmparatoriçe'nin onuruna ayin düzenlendi. Rahiplerin ayin yapma ve vaaz verme şekli birbirinden farklılık gösteriyordu. Yirmiden fazla rahibin her biri var güçleriyle İmparatoriçe'nin hamileliğinin selameti için dua ederlerken birbirlerinin sözünü kesmeleri gülüşmelere neden oldu.

Ayin bittikten sonra, üst düzey saraylılar teknelere binip, kürek çekerek müzik yaptılar. İmparatoriçe Hazretleri'nin Başmabeyincisi Tadanobu, tapınağının doğu ucunda, kuzeye bakan yan kapının önünde, gölete karşı yapılmış merdivenlerin korkuluklarına yaslanarak oturuyordu. Naip Hazretleri'nin, İmparatoriçe'nin yanına gitmesini fırsat bilen İmparatoriçe

Hazretleri'nin Başmabeyincisi Tadanobu, Bayan Saishō ile biraz konuştu. Biri bambu perdenin içinde, diğeri dışındaydı. İmparatoriçe Hazretleri'nin huzurunda bu şekilde göründükleri için tedirgin halleri ilginçti.

Bulutlarının arasından titrek ay ışığı kendini gösterdi. Genç soyluların teknede söyledikleri *imayo* şarkılarının neşeli sesi duyuluyordu. Hazine Müsteşarı Masamitsu da onlarla tekneye binmişti ama, yüksek sesle şarkı söylemeye çekiniyor olmalı ki, kıpırdamadan oturuyordu, bu hali çok komikti. Bambu perdenin iç tarafındaki nedimeler de buna bakıp fısıl fısıl konuşup, gülüşüyorlardı.

"Teknede yaşına ah ediyor mu acaba?" dediğimi duyan Başmabeyincinin, "Hsii Fu ve Wen Ch'eng boş konuşmaya başladılar."[1] diyen sesi, başka söze gerek bırakmayacak kadar muhteşemdi.

"Gölde dalgalanan otlar" diye şarkı sözleri duyuldu, eşlik eden bir flüt sesi şafak rüzgârın serinliğiyle derinleşiyordu sanki. En basit şeyleri bile zamana göre farklı algılıyoruz.

II
Kankō 5. Yıl 1008
Michinaga ile Tsuchimikado Konağında Şiir Değiştokuşu

I. Genji'nin Öyküsü'ne Dair

Naip Hazretleri İmparatoriçe Hazretleri'nin önünde "Genji'nin Öyküsü" eserimi görünce her zamanki gibi latifeler ederek, meyveli erik dalına iliştirilmiş bir kâğıda şöyle yazıp bana verdi:

adın çıkmış hoppa mayhoşa
bunu duyan
eğip dalını
tadına bakmadan geçmez bence

Bunun üzerine:

daha dalımı eğmedim kimseye
buna rağmen
bana böyle diyen
kim ola

"Ne yazık!" diye cevap verdim.

II. Koridordaki Odadaki Geceye Dair

Koridordaki odada uyuduğum gece, kapının çalındığını duydum. Korktuğum için cevap da vermeyip, şafağı bekledim. Ertesi sabah şu şiiri aldım[2]:

bütün bir gece su kılavuzundan[3]
daha çok inleyerek
edeyim sabahı diye
servinin kapısında tak tak, yanıp yakıldım.

sebepsizce kapımı çalan su kılavuzu yüzünden
açsam kapımı nasıl da hayıflanırdım kim bilir

diye cevap verdim.

III
Kankō 7. Yıl
Yeni Yılın İlk Üç Günü Pirinç Tatlısı Töreni

I. Yeni Yılın İlk Üç Günü, Prenslerin Pirinç Tatlısı Töreni

Bu sene yeni yılın üçüncü gününe kadar, "Pirinç Tatlısı Töreni" nedeniyle genç prensler[4] her gün saraya götürüldüler. Kıdemli nedimeler de onlara eşlik etti. Prensleri, Sol Kapı Muhafızlarının Komutanı Yorimichi kucağında taşıdı. Naip Hazretleri pirinç tatlısını İmparator Hazretleri'ne sundu. İmparator Hazretleri, çift bölmeli odanın doğu kapısının karşısında, genç prenslerin başlarına pirinç keklerini koydu. Prenslerin oraya çıkışları ve geri dönüş törenleri görülmeye değerdi. İmparatoriçe törende yer almadı.

Bu sene ilk gün, yemek sunumu görevini Bayan Saishō yaptı. Her zamanki gibi, kıyafetlerinin renk uyumu çok özel ve gerçekten mükemmeldi. Yanında, Takumi ve Hyōgo adlı iki yardımcı da vardı ama Bayan Saishō'nun yapılı saçları gerçekten göz alıcıydı, diğerleri arka planda kaldı. Baharatlı şarap[5] servisini Bayan Fumiya yaptı. İşgüzar ve mütehakkimdi. Şarabın sunulması her seneki gibiydi.

II. Yeni Yılın İkinci Günü, İlk Çocuk Günü[6]

İkinci günün akşamı, İmparatoriçe Hazretleri'nin vereceği şölen iptal edildiği için, konuklar her zamanki gibi doğu kanadın-

da ağırlandı. Üst düzey soylular, Veliaht Prens'in Hocası da olan Başdanışman Michitsuna, Sağ Üst Komutan Sanesuke, İmparatoriçe Hazretleri'nin Başmabeyincisi Tadanobu, Başdanışman Kintō, Orta Danışman Vekili Takaie, Orta Danışman Yukinari, Sol Kapı Muhafızlarının Komutanı Yorimichi, Danışman Arikuni, Hazine Müsteşarı Masamitsu, Sol Askeri Muhafızların Komutanı Sanenari ve Sol Baş Orta Komutan Yorisada vardı. Ayrıca, Orta Danışman Toshikata, Sağ Askeri Muhafızların Komutanı Yasuhira, Sol Muhafızların Orta Komutanı Tsunefusa ve Sağ Muhafızların Orta Komutanı Kanetaka üst düzey saraylıların önünde, en dış bölümde oturuyorlardı.

Naip Hazretleri Genç Prens'i kucaklayarak, misafirlerin olduğu bölüme çıktı. Misafirler Genç Prens'i selamlayıp, sevgilerini dile getirdikten sonra, Naip Hazretleri eşine,

"Şimdi de kardeşini getirelim." deyince, ağabeyi kıskançlık duyarak, mızıldanmaya başladı. Bunun üzerine ona daha önce sevgilerini gösteren kişiler "Aa, hiç öyle yapılır mı!" falan dediklerinde, Sağ Üst Komutan Sanesuke ve yanındakiler bunu komik buldular.

Ardından ana binanın olduğu bölüme İmparator Hazretleri'nin huzuruna çıkıldı. İmparator Hazretleri, üst düzey saraylıların bölümüne gelerek onları karşıladı. Müzik gösterisi yapıldı. Naip Hazretleri, her zamanki gibi çakırkeyif oldu. Endişe edip, gizlendiğimde,

"Neden? Senin baban[7] da, Naip Hazretleri İmparator huzurunda müzik dinlerken, iş yapmayıp, hemen kaçıyor muydu ki? Somurtuyor muydu?" diye ağır bir şekilde söylendi.

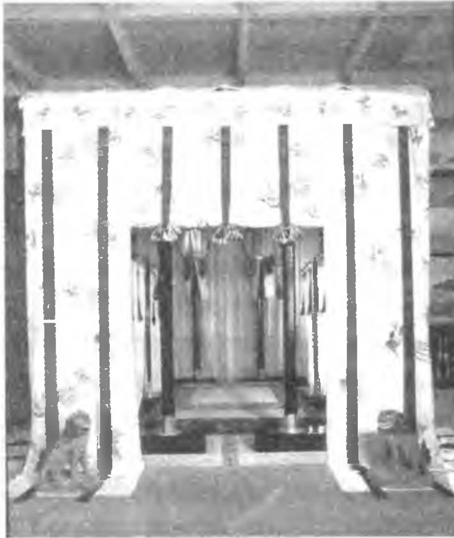
"Katlanılabilecek bir şiir oku bana, babanın yerine. Bugün ilk çocuk günü. Oku! Oku!" diye ısrar etti. Hemen o anda okusam pek de hoş olmayacaktı. İçmekten kendini kaybetmiş gibi görünmediğinden susmayı tercih ettim. Yüzünün rengi de çok güzeldi, mum ışıklarında muhteşem gözüküyordu.

"Birkaç yıl öncesine kadar, İmparatoriçe Hazretleri'nin yalnız ve tek başına olmasına üzülüp duruyordum ama artık endişeye

gerek yok. Sağ ve sol kolunda genç prensleri görmek ne güzel!" deyip perdeli sekinin ipek perdelerini defalarca açarak, uyumakta olan iki prense baktı durdu.

"Tarlalarda küçük çamlar olmasaydı..."[8] diye kendi kendine mırıldandı. Benim okuyacağım yeni bir şiirdense, Naip Hazretleri'nin tam da duruma uygun bu şiiri harikaydı bence.

Ertesi günün akşamı, gökyüzü aniden puslandı. Ancak saçaklar o kadar bitişik yapılmıştı ki, bunu, sadece koridorun üzerindeki ufak bir aralıktan biraz görebildim. Sütannesi Bayan Nakatsukasa'yla birlikteydim. Bir gece önce Naip Hazretleri'nin kendi kendine mırıldandığı şiiri gururla anlattım. Bu kadın çok duyarlı ve akıllı biri!

Perdeli seki.
(Fuzoku Müzesi)

III. 15. Gün, Prens Atsunaga İçin 50. Gün Törenleri

Bir süreliğine evime geri dönmüştüm. Ama İkinci Prens'in ellinci gün törenleri yeni yılın on beşinci günü yapılacağından, o gün şafakta geri döndüm. Ancak Bayan Koshōshō, gün tamamen doğup, tam da insanın kötü görüneceği bir zamanda döndü. Her

zamanki gibi, aynı odadaydık. Epey bir zaman önce odalarımızı birleştirmiştik. Bu sayede birimizden birimiz eve dönse bile öteki orada kalmaya devam edebiliyor. Aynı zamanda döndüğümüzde ise araya sadece perdeli paravanı koyuyoruz. Naip Hazretleri buna çok gülüyor.

"Diğerinin tanımadığı bir misafir davet ederseniz ne olacak?" diye pek de kulağa hoş gelmeyen şeyler söylüyor ama birbirimize çok yakınız, o yüzden içim rahat.

Gün yükseldiğinde, İmparatoriçe Hazretleri'nin yanına çıktık. Koshōshō Hanım, kiraz renklerinden kabartma desenli ipek iç giysi katları ve kırmızı harmani giymişti. Her zamanki baskılı etek kuyruğunu takmıştı. Ben koyu erik, sarı-yeşil tonlarında kat kat giysi, söğüt rengi harmani giydim. Etek kuyruğumdaki baskı desenler rengârenk olduğundan, tersten giysem daha iyi edecektim sanki, o kadar genç işiydi. İmparator Hazretleri'nin nedimelerinden on yedi kişi, İmparatoriçe Hazretleri'ne hizmet ediyorlardı. Bayan Tachibana, İkinci Genç Prens'in yemeğini sunmakla görevliydi. Yemeği getirme görevini, dışarıda Bayan Ko-dayū ve Genshikibu, iç bölümde Koshōshō Hanım yapıyorlardı.

İmparator ve İmparatoriçe Hazretleri perdeli sekinin içindeydiler. Sabah güneşi kadar parlak, göz kamaştıracak kadar harikaydılar. İmparator Hazretleri, saray kıyafetleri ve paça bölümü dar iç şalvarı giyiyordu. İmparatoriçe Hazretleri, her zamanki kırmızı tonlarında içlik, koyu erik, yeşil-mavi, söğüt, altın sarısı iç giysi katları ve kabartma desenli ipek koyu mor üstlük giyiyordu. Söğüt renginde en kaliteli cepken, deseni de rengi de az bulunur ve asriydi. Onların bulunduğu yer çok göz önünde olduğundan, arkalarda bir köşeye girip izledim.

Sütannesi Nakatsukasa Hanım, İkinci Prens'i kucaklayıp, perdeli sekinin aralığından doğu tarafına doğru gitti. Hiçbir şekilde resmi ya da görkemli değildi ama sakin ve ağırbaşlı gözüküyordu. Zeki ve iyi bir öğretmendi. Koyu mor renklerde kabartma ipek desenli cepken, desensiz yeşil üstlük, kiraz renklerinde harmani giyiyordu.

O gün, nedimelerin hepsi, en güzel giysilerine bürünmüşlerdi. Kol ağızlarının renk uyumu kötü olan iki nedime ne yazık ki, yemek servisi yapınca, çok sayıda soylu tarafından görülmüş oldular. Sonradan Bayan Saishō ve yanındakiler çok hayıflandılar. Ama o kadar da kötü bir şey değildi. Sadece katların renk uyumu zayıf kalmıştı. Bayan Ko-dayū kırmızı renkli astarsız içlik, açık-koyu erik tonlarında beş kat iç elbisesi, koyu erik renginde üstlük giymişti. Harmanisi kiraz tonlarındaydı. Bayan Genshikibu koyu erik tonlarında giysilerin üstüne, daha koyu erik renginde dantel işli üstlük giymiş. Harmanisinin kabartma desenli ipek olmaması yazık olmuş. "Yasak kumaşlardan" olduğu için yapılamamış. Kalabalıkların katıldığı törenler çok görkemli olduğundan en ufak bir dikkatsizlik bile hemen göze çarptığında bundan bahsetmek gereklidir belki ama bu seferki kıyafetleri birbiriyle karşılaştırmaya gerek yok.

İkinci Prens'e pirinç tatlısı sunma töreni bitip, yemek sehpası alındıktan sonra, dış odanın oradaki bambu perdeler yukarı katlandı. İmparator Hazretleri'nin nedimeleri, perdeli sekinin batı tarafına yerleştirildiler. Yan yana dizilip oturdular. Bayan Tachibana'dan başlayarak, üst düzey saray nedimeleri kalabalık bir şekilde orada yer almıştı.

İmparatoriçe Hazretleri'nin nedimelerinden genç olanlar ahşap kirişlerin altında, kıdemli olanlar doğudaki dış odada bambu perdenin yukarı katlandığı yerde oturdular. Perdeli sekinin doğusundaki aralıkta zaten çok dar olan yerde Bayan Dainagon ve Koshōshō Hanım oturdular. Ben oraya onları aramaya gittiğimde töreni görebildim.

İmparator Hazretleri kendi yerine geçti ve yemeği sunuldu. Yemek sehpası, sunum şekli o kadar harika gözüküyordu ki sözcüklerle anlatamam. Doğu verandasında doğudan batıya doğru üst düzey soylular dizilmişti. Aynı zamanda Sol Bakanı da olan Naip Hazretleri, Sağ ve Merkez Bakanları, Veliaht Prens'in Hocası Michitsuna, İmparatoriçe Hazretleri'nin Başmabeyincisi Tadanobu, Başdanışman Kintō vardı. Ondan ilerisini göremedim.

Müzik gösterisi yapıldı. Üst düzey saraylılar doğu kanadının güneydoğu yönündeki koridorda görev yaptı. Alt düzey soylular da her zamanki gibi bahçedeki yerlerindeydiler. İçlerinde Kagemasa, Korekaze, Yukiyoshi ve Tōmasa vardı.

Yukarıda Başdanışman Kintō çan tokmağıyla ritim tutuyordu. Denetçi müsteşarı ve görevlilerin başı Mabeyinci Michikata *biwa* çalıyordu. ***[9] *koto*, Sol Muhafızların Orta Komutanı Tsunefusa *shō* flütü[10] çalıyordu. İki sesli olarak "Ah ne kutsal", "Pirinç Tarlaları" "Bu Konak" gibi halk şarkıları[11] söylediler. "Kalavinka Kuşu"[12] dansının müziğini çaldılar. Dışarıda, bahçede de flütlerle eşlik edildi. Ritmi yanlış tuttuğu için İse valisini haşladılar. Sağ Bakanı Akimitsu,

"Japon kotosu çok harika!!" diyerek, övgüler düzmeye başladı. Başlangıçta şaka yapıyor gibi gözüküyordu ama sonunda kendini aptal yerine düşürüp, acınası göründü. Bunu gören insanların tüyleri diken diken oldu.

Naip Hazretleri'nin İmparatora "*iki dişli*" takma adlı flütü[13] hediye ettiğini gördüm.

EKLER

Notlar

Birinci Cilt: Prens Atsuhira'nın Doğum Kayıtları

1 Kankō: Japonya'da 1004-1012 yılları arasındaki döneme verilen isimdir. Japon takviminde yıllar, nengō adı verilen ve başlangıçta Çin'deki uygulamalarından alınan dönem isimleriyle adlandırılır. Bu sistem Japonya'da günümüze kadar kullanılagelmektedir ve resmi dairelerdeki yazışmalarda bu takvim temel alınmaktadır. İmparatorların saltanat dönemleriyle nengōlar değişebildiği gibi, altmış yıllık Çin astroloji döngüsünün uğursuz kabul edilen ilk ve 58. yılı göz önünde tutularak dönem devlet adamları tarafından belirlenirdi. Bir imparatorun saltanatı sırasında da farklı nengōlar olabilirdi. Kankō döneminde, İchijō-Tennō ve Sanjō-Tennō hükümdarlık yapmıştır.

2 İmparatoriçe'nin babası, Naip Fujiwara no Michinaga'nın yaşadığı konaktır. Konak, İmparatoriçe'nin annesi, Michinaga'nın eşi Rinshi'ye aitti. Ancak Michinaga 991'den itibaren burada yaşamaya başlamıştır. Heian dönemi geleneklerine göre doğum kirli kabul edilirdi. Bu nedenle İmparatoriçe doğum için saraydan babasının konağına dönmüştür.

3 Sutra: Budist duaları ve aynı zamanda Budist öğretilerinin bulunduğu yazılara verilen addır.

4 Godan mishuhō: Shingon Budist ayinidir. Shingon inancında, özel güçleri olan beş kutsal Buda; Fudō, Gōzanze, Gundari, Dai-itoku, Kongō Yasha için yapılırdı. Bu

Budaların, insanların dünyasıyla, Budist ruhların dünyasından ayrı bir yerde Budist cennetinde yaşadığına inanılırdı.

5 Özel güçleri olan beş Buda'dan biridir. Batı yönünü korur.

6 Wominaheshi (ominaeshi) çiçeği: Japon şiirinin klasik temalarından biri olan yedi hazan çiçeğinden biridir. Bu çiçeklerin şiirlere kattığı ana tema "mono no aware", "eşyanın hüznü"dür. Wominaheshi çiçeği ise, bu anlamın yanı sıra klasik Japon şiirinde sıklıkla kadın imgesine istiare yapmak için kullanılır. Bu çiçeğin Latince ismi Patrinia scabiosaefolia'dır. Özgün şiirdeki anlam bütünlüğünü korumak için, Türkçe'ye "hanım çiçeği" olarak çevrilmiştir.

7 Fujiwara Yorimichi (990-1074), Naip Michinaga'nın oğludur. Bahsedilen dönemde on sekiz yaşlarında olmalıdır. 1017'de babasının ardından naiplik görevine gelmiştir.

8 İmparatoriçe'nin nedimelerindendir. İsmi Fujiwara Toyoko'dur. Başdanışman Michitsuna'nın kızıdır. Michitsuna, Heian kadın edebiyatının ünlü eserlerinden Kagero Nikki'nin yazarının oğludur.

9 Hanım çiçekleri ne çok yakındaki tarlalarda / kalsam hiç yoktan adım çıkacak (Kokinshū 229 Ono no Yoshiki)

10 Çok eski bir geçmişi olan Çin kökenli bir strateji oyunudur. Satranç tahtasına benzer bir tahta ve siyah-beyaz taşlarla oynanır.

11 Go oyunu, şiir yarışmaları gibi yarışlarda kaybeden taraf kazanan için ziyafet verirdi.

12 Go sehpası, dört köşeli, dört ayaklıdır. Üzerinde dikey ve yatay on dokuzar çizgi bulunur. Üç yüz altmış bir karesi vardır. Bu tür vesilelerle yapılan go sehpaları özel biçimde dekore edilirdi.

13 Go taşlarından bahsedilerek, uzun bir hükümdarlık dönemine atıfta bulunulmaktadır.

14 Koto: Kanun gibi, dize ya da yere konularak çalınan telli, geleneksel Japon müzik aletidir. Tel sayısı on üç olmakla birlikte farklı türleri de vardır.

15 İmayo şarkıları 今様歌: Japonya'da Heian döneminin ortalarından Kamakura dönemine kadar popüler olan şiir türüdür. Sözcük anlamı "yeni biçim"dir. Genellikle 5-7-5-7-5-7 heceden oluşmakla birlikte farklı türleri vardır. Şiire, müzik ve dans eşlik eder.

16 Daha önce adı geçen Bayan Saishō'yla aynı kişidir.

17 Tütsü harmanlandıktan sonra özel kaplara konularak, suya yakın güneşli bir yerde toprağa gömülür ve günlerce bekletilirdi. Daha sonra çıkarılıp bir yarış havasında kontrol edilirdi. (Bowring 1996: 6)

18 Çin'den gelen eski Japon geleneği olarak, 9. ayın, 9. gününden bir gece önce krizantem çiçeği pamukla kaplanır, çiçeğin özü, kokusu çiyle pamuğa geçerdi. Ertesi sabah bu pamukla tüm vücut silinirdi. Böylece kişinin uzun bir yaşama sahip olacağına inanılırdı. (Bowring 1996: 7)

19 İmparatoriçe'nin nedimesidir.

20 Minamoto Rinshi (964-1053) Michinaga'nın birinci eşi ve İmparatoriçe'nin annesidir.

21 Bayan Dainagon, Bayan Saishō ile birlikte kıyafet başnedimesi (misushigedono) görevini yapıyordu. Bayan Koshōshō ise olasılıkla İmparatoriçe'nin refakatçisiydi. (Bowring 1996: xxxii)

22 Heian dönemi soylu kadınları, zarafetlerinin sembolü olan elbiselerinin güzelliğini göstermek için, paravanların altından çıkarır öyle otururlardı. Kat kat olan elbiseleri her bir katı görülebilecek şekilde özenle yerleştirilirdi.

23 Doğum nedeniyle kıyafetler ve dekorasyon beyaz renge bürünmüştür.

24 Ying yang kâhinlerinden bahsedilmektedir.

25 Beş koruyucu Buda'dan biridir. Bir ismi de Acalanatha'dır; bu sözcük kıpırtısız anlamına gelmektedir. Korkunç bir görüntüsü vardır. Sol elinde bir ip, sağ elinde kötü ruh öldürücü bir kılıç bulunur. İki uzun sivri dişi vardır. Arkasından alevler saçar.

26 Kaji Ayini: Shingon Budizm'de uygulanan bir ayindir. Gizemli düşünce gücüyle, büyüyle insanlara tanrının korumasını sunma amacını taşır.

27 Rinshi'nin amcasıdır. Bu sırada seksen dört yaşındaydı.

28 Rinshi'nin başka anneden ağabeyidir.

29 Bu tapınağın yapımına, İmparator Kōkō zamanında 886 yılında başlanmış, onun vasiyetiyle 888 yılında İmparator Uda döneminde yapımı tamamlanmıştır. Bu dönemden itibaren imparatorların ve soyluların himayesiyle varlığını sürdüregelmiştir.

30 Rinshi'nin kuzeni.

31 Miya no Naishi: İmparatoriçe'nin üst düzey nedimesidir. Eserde unvanıyla anılmıştır. Gerçek ismi Tachibana Yokiko'dur.

32 İmparator'un nedimelerindendir. İmparatoriçe'ye hizmet etmekle görevlendirilmiştir.

33 Michinaga'nın bu üç kızı bu sırada on beş, on ve iki yaşlarındaydılar.

34 Michinaga'nın yeğenidir.

35 Rinshi'nin yeğenidir.

36 Sadece hasta biri çok büyük tehlike altındaysa yapılan bu işlem, kişinin ölümden sonra diğer dünyada kendini dine adamış biri gibi hoş karşılanmasını sağlamak için uygulanırdı. (Omori 1920: 79)

37 İmparatordan prense gönderilen kılıçtan bahsediliyor.

38 İse Tapınağı: İmparator ailesinin onun soyundan geldiğine inanılan Tanrıça Amaterasu'ya adanmıştır. En eski bina MÖ. 5. yıla tarihlenir. Bu tapınak her yirmi yılda bir aynı biçimde yeniden yapılırdı. İmparator ailesine dair tüm önemli olaylar bir ulakla Tanrıçaya bildirilirdi. (Omori 1920: 82)

39 Top ipek ya da kâğıtlar hediye olarak sunulurdu. (Omori 1920: 82)

40 Doğum kirlilik olarak görüldüğü için, doğumun olduğu yerde bulunmuş olan ulak kirlenmiş sayıldığından saraya girememiştir. (Bowring 1996: 13)

41 Ayakta duruldduğunda kirliliğin bulaşmayacağına inanılıyordu. Buna benzer bir sahne, Genji'nin Öyküsü'nde Yugao'nun ölümünden sonra hastalanan Genji'yi ziyaret eden Orta Muhafızların Komutanının çizildiği resim rulolarında görülür.

42 Bahsedilen doğumdan sonra yapılan ilk yıkama değildir. Törensel olarak, davetli topluluğun karşısında yapılan banyo törenlerinden bahsedilmektedir. Bu törenler sabah akşam birer kez yedi gün sürerdi. Burada anlatılan ilk banyo törenidir.

43 6-7. seviyeden görevlilerin açık ve koyu yeşil tören giysisidir.

44 Sözü geçen dönemde Owari Valisi Nakakiyo'ydu. Bahsedilen kişi dokuma bürosunun şefi Chikamitsu olabilir.

45 Burada adı geçen dört hanım da İmparatoriçe'nin nedimeleridir.

46 Japonya'da kaplan yetişmez. Bu kafa olasılıkla en az iki yüz yıl önce Çin'den ya da Kore'den hediye olarak gönderilmiş olmalıdır. Olasılıkla kötü ruhları uzaklaştırmak için kullanılmıştır. (Bowring 1996: 14)

47 Kaihu deseni: Büyük dalgalar, istiridye, denize dökülen nehrin olduğu sahil, yosun gibi şeylerin resmedildiği desenin ismidir.

48 Tüm okunan şeyler Çince klasiklerden seçilirdi ve Çince-Japonca karışımı bir dille okunurdu. Metni bilmeden anlamak mümkün olmazdı. Burada bahsi geçen "Shiki" bilinen ilk Çin Tarihçesidir. Ssu-Ma Chi'en tarafından hazırlanmıştır. (Bowring 1996: 14)

49 Kōkyō sutrası.

50 Heian döneminin ünlü kadın yazar ve şairi Akazome Emon'un oğludur.

51 Banyo törenleri sırasında, Çince metinleri okuyan hocalar sırayla değişirdi.

52 Japon tarihine bakıldığında hangi mevkideki insanın hangi renk giysileri giyebileceğiyle ilgili kurallar vardır. Ancak dönemden döneme bu kurallar sürekli bir değişim göstermiştir. Bu konuyla ilgili bilinen en eski kaynak 1150 yılına tarihlenmektedir. Bu kaynağa göre, yeşil veya kırmızı renkleri sadece belli bir derecedeki kadınlar kullanabilirdi. Ancak bu kısıtlama kabartma ipek harmanilerle ve baskı desenli kuyruklarla sınırlıydı. Burada bahsedilen olayda ise herkes beyaz renk giydiğinden, olasılıkla kullanılan kumaşa getirilen yasaklardan bahsedilmektedir. (Bowring 1996: 15)

53 Soyluların çocuklarının doğumundan sonra 3., 5., 7. ve 9. gece yapılan kutlama yemeğidir. Akrabalar, tanıdıklar elbise, yemek gibi hediyeler gönderirlerdi. Her yemek bir başka kişi tarafından düzenlenirdi.

54 Uneme adı verilen bu hanımlar çeşitli eyaletlerden güzellikleri dolayısıyla seçilirlerdi ve özellikle İmparator ailesinin masasına hizmet ederlerdi. (Omori 1920: 79)

55 Mohitori, kuyular, soya sosu ve buzdan sorumlu olan görevlilere verilen addır. (Omori 1920: 88)

56 Michinaga'nın nedimelerindendir.

57 Komatsubara, Heiankyō'nun kuzeydoğusunda bir bölgedir. Genellikle şiirsel göndermelerde kullanılır. Bu desenin kökeni, Ki no Tsurayuki'nin ölümsüzlükten bahseden bir şiiri olabilir. (Bowring 1996: 18)

58 Michinaga'nın nedimelerindendir.

59 Da adı verilen zarla oynanan bir tür kumar oyunudur. Bu oyun günümüzde bilinmemektedir. (Omori 1920: 89)

60 Bu tür törenlerde içki dolu bir kadeh elden ele dolaşırdı. Kadehi eline alan kişi törenin anlamına uygun bir şiir okumak zorundaydı. Bu olayda, nedimelerin tarafına da bu kadehin gelebileceğini düşünerek, okuyabilecekleri şiirlerin hazırlığını yapıyorlar.

61 Genç Prens'in doğumunun kutlama içkisinden bahsediyor. Prens'in soyunun sonsuza kadar devam edeceğini ifade ediyor. Japonca şiirde iki anlama gelen sözcükler kullanılmıştır. Şiirin bir diğer anlamı da 'içki kâsesi boşalır boşalmaz dolup, elden ele dolaşsın'dır. (Omori 1920: 89)

62 Fujiwara no Kintō (966-1041) Heian döneminin en ünlü şairlerinden biridir. Murasaki Shikibu, Sei Shonagon gibi dönemin ünlü günlüklerinde kendisinden ve şiirlerinden bahsedilmiştir. Sanjūrokkasen denilen 'Otuz altı Ölümsüz Şair'den biri olarak kabul edilmektedir.

63 Miyagi no Jijū, Gosechi no Ben: İmparatoriçe'nin nedimelerindendir.

64 Fujiwara Korechika'nın büyük oğludur. On beş yaşındaydı.

65 825 yılında Fujiwara Fuyutsugu tarafından Fujiwara ailesinin gençlerini eğitmek için kurulmuş bir okuldur. (Omori 1920: 91)

66 Michinaga'nın oğlu, İmparatoriçe'nin kardeşi ve Veliaht Prens'in de amcasıdır. (Omori 1920: 92)

67 Hōrai Dağı, bir Çin efsanesine göre Doğu Denizi'nin ortasında, münzevilerin yaşadığı, yaşlılığın ve ölümün olmadığı ruhani dağa verilen isimdir. Ölümsüzlüğün ve sonsuzluğun sembolü olarak kullanılırdı.

68 Kuchigigata: Kurumuş ağaç deseni, perdeli paravanlarda, perdelerde kullanılırdı. Ölen ve bir daha görülmeyen ataları sembolize ederdi.

69 Bu olay Shōyūki'de de yer almaktadır. Aslında ayın 17'sinde olmuştur. Bayan Koma no Takashina adlı bir nedime sarhoş cümbüşüne denk gelmiş, Michinaga kıyafetlerinden birini çıkarıp bu nedimeye verecek kadar ileri gitmiştir. Nedime bunu önce reddetse de, sonra kabul etmek zorunda kalmıştır. Olasılıkla bunu nedimenin dairesine yapılan bir ziyaret izlemiş olmalıdır. (Bowring 1996: 21)

70 Prens Nakatsukasa (964-1009) İmparator Murakami'nin yedinci oğludur. (Bowring 1996: 22) Michinaga kendi oğlu

ile Prens'in kızının olası evlilikleri için Murasaki ile konuşuyordu. Murasaki'nin kuzeni Prens'in oğlunu evlat edinmişti. (Omori 1920: 91)

71 Ryōtō-gekisu: Heian döneminde soyluların bindiği gemilere verilen addır. Gemilerin uç bölümü ejderha kafası ve hayali bir su kuşu olan geki boynu şeklindedir. Özel günlerde, müzisyenler bu gemilere binerlerdi ve göletin içinde ilerleyen gemilerde müzik yapılırdı. Ejderha suda çok rahat ilerleyip, su kuşu çok güzel uçtuğundan sudaki tüm zorlukları alt edebilir düşüncesiyle gemiler bu şekilde yapılırdı.

72 İmparatorun nedimesidir, İmparatoriçe'ye hizmet etme görevi verilmiştir.

73 Mihakashi: İmparatorluğa delalet eden, tanrılar tarafından verildiğine inanılan üç hazineden (shingi) biridir.

74 Shirushi: Üç hazineden bir diğeridir.

75 Daha önce adı geçen Başnedime Saemon ve Başnedime Ben hanımlardan bahsediliyor.

76 Chikuzen ve Sakyō hanımlar.

77 Manzai-raku: Önceleri törenlerde yapılan, daha sonra ise içkili ziyafetlerde de yapılmaya başlanan gagaku denilen şarkılı saray danslarından birdir. İmparator ailesinin hükümranlığının sonsuz olması dileğini ifade eder. Çin'in T'ang Hanedanlığı kökenlidir. Dört ya da altı kişi dans eder.

78 Taihei-raku: Gagakulardan bir diğeridir. Üç parçalık giriş bölümünden sonra, zırhlı ve kılıçlı dört kişinin yaptığı danstır. Barış dileğini belirtir.

79 Katen: Bir diğer gagakudur. Dans sırasında miğfer takılır. Altı ya da dört kişi dans eder.

80 Chōgeishi: Gagakulardan biridir. Törenin bitiminde söylenip dans edilir. Minamoto no Hiromasa (918-980) tarafından oluşturulmuştur.

81 Japon bahçelerindeki suni tepelerin amacı, dağ manzarası görüntüsünü hatırlatmaktır. (Omori 1920: 100)

82 Fujiwara no Senshi (962-1002), Fujiwara no Kaneie'nın kızı, İmparator İchijō'nun annesi, İmparator En'yū'nun eşlerinden biridir.

83 Adı geçen kişi İmparator En'yū'dur. 970-984 yılları arasında hüküm sürmüştür. Olasılıkla bu hanımın onunla bir ilişkisi olmuştu. (Omori 1920: 100)

84 Manzai, sen shū: Bu şiir Fujiwara Kintō'nun derlediği "Wakan Rōeishū" adlı Çince-Japonca şiir antolojisinin "kutlama" bölümünde yer almaktadır. "Kutlama zamanının hazzında had yoktur / On bin yıl, bin güz sürüp gider"(Bowring 1996: 27)

85 Fujiwara Fuhito'nun (659-720) dört oğlu ailenin dört kanadını oluşturmuştur. Bu kollar İmparator'un hizmetindeydi, fakat birbirlerine rakiptiler. (Omori 1920: 101)

86 İmparator İchijō protokol gereklerini yerine getirmek zorundaydı ve kendi kararlarını veremiyordu. Bu nedenle ayrılık zamanını İmparator değil, protokol belirlemiştir. (Bowring 1996: xxv)

87 İmparatoriçe Shōshi (988-1074) İmparator İchijō'nun ikinci eşi olarak saraya 999 yılında girmişti. O zaman 11 yaşındaydı. İlk çocuğunu doğurduğundaysa yirmi yaşındaydı. Bu nedenle Murasaki Shikibu doğumu çok beklenilen olarak yorumluyor.

88 Kyō no tafutosa

89 Hina asobi: Heian döneminden itibaren, soyluların kız çocuklarının eğlencesidir. Oyuncak bebekler; giysiler ve oyuncak eşyalarla donatılırdı.

90 Mochi: Haşlanmış pirinç törensel bir şekilde iki kişi tarafından tahta tokmaklarla bir çeşit dibekte dövülür ve macun haline getirilir. Sonra da küçük şekerlemeler şeklinde biçim verilir. İçine katılan malzemeye göre farklı tatları olur. Yeni yıl törenleri, festivaller veya kutlamalar vesilesiyle yapılır. Burada elli günlük bir bebeğe dedesi tarafından pirinç tatlısı verilmesi törensel bir harekettir.

91 Monoimi: Tabu, perhiz, kaçınma dönemi. Bazı davranış veya yiyeceklerden uzak durup, ruhu ve bedeni arındırıp kirliliği engellemek için yapılan "perhiz" ya da uğursuz kabul edilen şeylerden, yerlerden veya yönlerden "kaçınma" dönemidir. Bugünlerde evden dışarı çıkılmazdı. Bugünler ya da yönler kâhinlerce belirlenirdi.

92 Sağ Bakanı Akimitsu altmış dört yaşındaydı.

93 Minoyama

94 Chitosei yorodzuyo

95 Murasaki Shikibu'nun yazdığı Genji Monogatari (Genji'nin Öyküsü) eserinin kahramanı 'Genç Murasaki'ye gönderme yapılmaktadır.

96 İmparatorluk sarayı 1005 yılında yandığı için, burada bahsedilen saray İmparator'un geçici bir süre için ikamet ettiği bir yerdi. (Bowring 1996: xxiv)

97 Özgün metinde ismen belirtilmemiş olsa da, burada bahsedilen roman olasılıkla, Murasaki Shikibu'nun ünlü eseri Genji'nin Öyküsü'dür (Genji Monogatari).

98 Miya no Senji: Ulak görevini yapan nedimedir. Üst düzey bir nedimedir. İmparatoriçe için görev yapmaktadır. İsmi eserin ilerleyen bölümlerinde Bayan Senji olarak çıkacaktır.

99 Özgün metinde bu isim Shikibu olarak geçmektedir ancak Naip Hazretleri'nin ulağı daha önce de adı geçen Ōshikibu'dur.

100 Babası 987'lerde toplum yaşamından çekilmişti. Annesi tarafından büyütüldüğü için, sarayda etkin erkek bir akrabanın eksikliği, onun iyi bir evlilik yapmasını engelleyen sebeplerden biriydi. (Bowring 1996: 36)

101 "Maziden ve Günümüzden Waka Şiirleri Antolojisi" Kokinshū (古今集): 905-920 yılları arasında derlenmiştir. İlk "saltanat antolojisi"dir. Şiir sayısı kesin olarak bilinmemekle birlikte pek çok kopyasında genellikle bin yüz on bir şiir bulunmaktadır.

102 "Sonradan Derlenmiş Waka Şiirleri Antolojisi" Gosenshū (後撰集): 951'de İmparator Murakami'nin emriyle derlenmiştir. Bin dört yüz yirmi altı şiirden oluşur.

103 "Arda Kalan Waka Şiirleri Antolojisi" Shūishū (拾遺抄): 1005-1007 yılları arasında derlenmiştir. Derleyicisi tam olarak bilinmemektedir. Bin üç yüz elli bir şiirden oluşur.

104 Fujiwara Yukinari (972–1027), ünlü Japon kaligrafi (shodō) ustasıdır. Heian döneminde yaşamıştır. İsmi Sei Shonagon'un "Yastıkname" adlı eserinde de geçmektedir.

105 Gosechi iki gün perhizden sonra yapılan bir festivaldir. Dans edenlerin hepsi yüksek düzey soyluların kızlarıdır. Günlükteki kızlardan üçü saraylı soyluların, biri ise eyalet valisinin kızıdır. Bu geleneğin İmparator Temmu zamanından geldiği düşünülür. Göksel hanımlar aşağıya inmiş, onun önünde göksel kuş tüyü elbiselerinin kollarını kanat gibi beş kere çarparak dans etmiştir. Dansın kökeni budur. (Omori 1920: 112)

106 Gosechi dansları her zaman 11. ayın sonlarında yapılır ve dört gün sürerdi. (Bowring 1996: 37)

107 Fujiwara Sanenari. Bu törende bir grup gosechi dansçısının hamisidir.

108 Fujiwara Kanetaka. Diğer bir grup gosechi dansçısının hamisidir.

109 Festivallerde kullanılan başlığın iki yanından sarkan bir çift başlık kordonudur.

110 Sorgucun üzerine konulan kıymetli metalden yapılmış erik dalı baş süsüdür.

111 Tanba Valisi Naritō. Başka bir grup gosechi dansçısının hamisidir.

112 Her bir dansçıya bir yardımcı refakat ederdi. Bazen bu yardımcılar üst düzey kimseler olabilirlerdi. Bu yardımcıların görevleri elbiseleri ve kuyruklarını düzenlemek, dans duruşunu ayarlamaktı. (Omori 1920: 113)

113 Owari Valisi Nakakiyo. Başka bir grup gosechi dansçısının hamisidir.

114 Bayan Sakyō: İmparator İchijō'nun bilinen altı eşinden biri olan Fujiwara Yoshiko'nun (974-1053) nedimeliğini yapmıştır.

115 Bir kişinin ya da evin kaçınma gününde olduğunu belirtmek için, erkeklerin şapkasına, hanımların saçlarına taktığı ya da evin dışına asılan yaftadır.

116 Kadın ne kadar gençse, tarağın kavisi de o kadar çok olurdu. (Bowring 1996: 41) Genç olmadığını ima etmek için genç işi bir tarak gönderiyorlar.

117 Bu şiirde 'hikage' sözcüğüyle cinas yapılıyor. Hem beyaz saç kordonu, hem de gölgeli geçmiş anlamında kullanılıyor.

118 İmparator İchijō'nun bilinen altı eşinden biri olan Fujiwara Yoshiko'nun nedimelerinden biridir.

119 İmparator İchijō'nun bilinen altı eşinden biri olan Fujiwara Yoshiko'nun bölümünden.

120 Omi no hi: Eski tanrılar festivalidir. Bir önceki gün "perhiz" yaparak hazırlanılırdı. (Omori 1920: 118)

121 Michinaga'nın ikinci eşi Meishi, babasına ait bir sarayın isminden dolayı Takamatsu olarak anılmaktadır. Michinaga'nın kızı Shōshi saraya döndükten sonra, çocukların, Michinaga'nın ilk eşinin ikametgahı olan Tsuchimikado'ya dönmelerine izin verilmiştir. Murasaki burada onlardan çocuk olarak bahsetse de o dönemlerde on dört, on altı yaşlarında delikanlılardı. (Bowring 1996: 43)

122 İmparator İchijō'nun bilinen altı eşinden biri olan Fujiwara Yoshiko'nun babasıdır.

123 Ayna, Japon kadının ruhunu sembolize eder. (Omori 1920: 119)

124 Ashidekaki: Sözcüklerin kaya, çam, şelaleler şeklinde yazıldığı, kamışlı su kenarı görüntülerini taklit eden bir kaligrafi türüdür.

125 Şu şiir yazıyordu: Ah, dalgalanan yosun aldatmış gözünü / parlak ayna asla solmaz / daha derin bakmalısın

126 Sarayda yıl boyunca yapılan merasimlerden sonuncusudur. Yeni yıldan bir gece önce, şeytanı kovup, salgın hastalıkları uzaklaştırmak için yapılırdı.

127 Heian kadınları demir ve toz haline getirilmiş mazı karışımını sirke veya çayda ıslatarak dişlerini siyahlatırlardı. Heian

döneminde soylu kadınlara ait olan bu gelenek, ilerleyen yüzyıllarda tüm ülkede kadınların evli olduğunu gösteren bir uygulamaya dönüştü. (Moris 1964: 204)

128 Bu bölümde, Murasaki Shikibu'nun üstü kapalı anlatımından dolayı ne olduğunun anlaşılması güç olsa da, iki nedimenin elbiselerinin çalınmasından bahsediliyor.

129 Murasaki Shikibu'nun erkek kardeşi Fujiwara Nobunori (974?-1011?). Bu olay geçtiği sırada Askeri Bakanlıkta görev yapıyordu.

130 Törenler üç gün sürerdi. (Omori 1920: 122) Törenler prens ve prensesler için, dört-beş yaşlarına gelene kadar, yeni yılda üç gün boyunca yapılırdı. Pirinç tatlıları çocuğun başına konur ve dualar okunurdu. (Bowring 1996: 46)

İkinci Cilt: Saray Nedimelerine Dair Kayıtlar

1 Bayan Chūjō, Kamo tapınağı başrahibesi Senshi'nin nedimelerindendir. Ünlü Japon yazar ve şairi İzumi Shikibu'nun yeğenidir. Murasaki Shikibu'nun erkek kardeşinin sevgilisi olduğu söylenir. Olasılıkla mektubu Murasaki'ye gösteren de kardeşidir.

2 Bu ve bir sonraki bölüm yazarın bu mektupta okuduklarına ve mektubun çağrıştırdıklarına bir cevap olarak yazılmıştır.

3 Daisaiin Senshi'den (Senshi Naishinno) (964-1035) bahsedilmektedir. Japonya'nın 62. imparatoru, İmparator Murakami'nin (926-967) en küçük kızıdır. On bir yaşındayken, Kamo Tapınağının "yüksek rahibesi" saiin unvanını almıştır. Bu tapınağın rahibeleri hep imparatorluk soyundan gelirlerdi. Genellikle bir imparatorluk dönemi boyunca burada kalır ve kendilerini dine adarlardı. Ancak daha sonra toplum yaşamına dönerlerdi. Oysa Senshi altmış beş yaşında hastalanana kadar buradaki görevini sürdürmüştür. Bu nedenle "büyük yüksek rahibe" daisaiin unvanını almıştır. Edebiyat konusunda çok önemli isimlerden biriydi. Onun

ve hizmetindekilerin yazdıkları şiirler iki ciltlik bir şiir antolojisinde toplanmıştır, ayrıca pek çok şiiri "saltanat antolojileri"nde yer almıştır. 1012 yılında yazdığı "İnancın Uyanışına Dair Şiir Antolojisi" Hosshin Wakashū en ünlü eseridir. İmparatoriçe Shōshi 39 yaşında kendini dine adayıp rahibe olunca, altmış iki yaşındaki Senshi ona şu şiiri göndermiştir: duydum ki sen de / doğruluğun yoluna girmişsin / bırakarak beni bir başıma / aldanışın sonsuz karanlığında (McCullough 1980: 715)

4 İki bölüm önce bahsedilen Kamo Tapınağı yüksek rahibeleri arasında Bayan Chūjō'nun yazdığı mektup.

5 İzumi Shikibu (和泉式部) (974?-1033?) Heian döneminin en ünlü kadın şairidir. Şiirleri kendisinden yüzlerce yıl sonra şiir antolojilerinde yer almaya devam etmiştir. Yaşadığı dönemde dedikodulara yol açan aşk ilişkileriyle ön plana çıkmıştır. Bu ilişkiler yüzyıllarca sonra bile Japon öykülerine konu olmuştur.

6 Akazome Emon (赤染衛門) (956-1041) Heian döneminin ünlü şairi ve tarihçisidir. Eiga Monogatari'nin (栄花物語) ilk ciltlerini onun tamamladığı düşünülmektedir. Murasaki Shikibu ile aynı dönemde saray hizmetinde bulunmuştur.

7 Sei Shōnagon (清少納言) (965?-1010?) Heian döneminin en önemli kadın yazarlarından biridir. Türkçe'ye Yastıkname adıyla çevrilen Makura no Sōshi (枕草子) adlı eseri, zuihutsu (fırçayı takip etmek) türünün ilk örneğidir. Murasaki Shikibu İmparator İchijō'nun ikinci eşinin sarayında nedimeydi. Sei Shōnagon İmparator'un ilk eşinin nedimeliğini yapmıştır. Ancak bu eser yazılmadan 8 yıl önce ilk imparatoriçe vefat ettikten sonra Sei'in akıbetinin ne olduğu hakkında kesin bir bilgimiz yoktur.

8 Mono no aware "eşyanın hüznü" Japon Heian edebiyatının ana temasıdır. Şeylerin geçiciliğine farkındalık ve bu geçiciliğe duyulan ince hüzün olarak açıklanabilir. (Esen 2007: 36)

9 Kokinshū'da yer alan Yoshimine no Munesada'nın bir şiirine gönderme yapıyor. Munesada Nara yolundayken köhne bir evde bir kadının koto çaldığını duyar ve ona şu şiiri yollar: hüzünle yaşayan birinin olduğunu düşündüğünüz bir yerde, şimdi kotonun sesini duyuyorum / her şeye daha da hüzün katan

10 So no koto: Günümüzde de kullanılan on üç telli kotodur.

11 Wagon: Japon kotosu. Japonya'ya özgü altı telli kotodur. Dinsel ve resmi törenlerde kullanılırdı.

12 Biwa: Uda benzeyen Japon çalgısıdır. Farklı çeşitleri vardır.

13 Eşi Fujiwara Nobutaka Çin edebiyatı uzmanıydı. 1001 yılında vefat etmiştir. Bu satırlar 1008 yılından sonra yazılmıştır. (Omori 1920: 133)

14 Çince metinleri okumak kadınlar için uygun görülmezdi, bu geleneğe karşı gelenlere kötü şans getirdiğine inanılırdı.

15 Budizm'in üç hazinesi: Buda, Budizm öğretileri ve rahipler.

16 Nihongi Tsubune, bu olaydan sonra Murasaki Shikibu'nun takma adı olmuştur. Çince bilgisinin kadınlara yakıştırılmayan bir şey olduğunu düşünürsek övgüden çok yergi içeren bir takma addı.

17 Nihongi (日本紀): Nihon Shoki (日本書紀) olarak da bilinir. 720 yılında tamamlanmış, Japon Tarihçesidir.

18 Po Chu-i (772-846) Heian dönemi Japonya'sında en tanınan ve sevilen Çinli şairdi. İsmin Japonca okunuşu Haku Kyoi'dir (白居易).

19 Gafu (新楽府) Po Chu-i'nin otuz beş yaşında tamamladığı şiir antolojisidir.

20 Kurtuluş sözcüğüyle, bu dünyadan sonraki yerden, nirvanadan bahsedilmektedir.

Üçüncü Cilt: Saray Yaşamına Dair Notlar

1 Burada, Çinli şair Po Chu-i'nin "Sonsuz Deniz" şiirinin ilk dizesine atıfta bulunan Murasaki'yi, mabeyinci şiirin devam dizesiyle cevaplıyor. Şiir ölümsüzlüğü getirecek iksiri ara-

mak için çıkılan deniz yolculuğundan bahsetmektedir. Şiirden alınan bu bölüm, gemidekilerin yaşlanarak boş konuşmaya başladıklarını ifade etmektedir. Yapılan atıf çok zekice ve yerine uygundur. Bu satırlardan Murasaki'nin Çince şiir bilgisi de anlaşılmaktadır.

2 Şiiri Michinaga yazmıştır.

3 Su kılavuzu kuşunun ötüşü tahtaya vurma sesi gibidir. (Bowring 1996: 61)

4 Michinaga'nın bu iki torunu da sırasıyla tahta geçmişlerdir. (Omori 1920: 140)

5 Toso: Yaşamı uzattığı düşünülen baharatlı yeni yıl içkisidir. (Omori 1920: 141)

6 Ne no hi: Yeni yılda yapılan ilk çocuk günü merasimidir.

7 Murasaki'nin babası Fujiwara Tametoki'dir. Fujiwara sülalesinin kuzey kolunun beşinci kuşağı ve dönemin en güçlü isimlerinden İmparator Naibi Fujiwara Michinaga'nın uzak bir akrabasıdır. Tametoki'nin ailesinin politik alandaki güçleri azdı ancak buna karşılık edebiyat alanında ses getiren pek çok üyesi vardı.

8 Mibu Tademine'nin bir şiirine gönderme yapılıyor: "Tarlalarda küçük çamlar olmasaydı, gelecek talihimize delalet ne olurdu bize?" (Bowring 1996: 63) Küçük çam sözcüğü genç prensleri ifade etmektedir.

9 Özgün metinde okunamıyor.

10 Shō no fue: Ağızdan L şeklinde bükülüp yukarı doğru duran bir flüttür.

11 Ana tahuto, Mushiroda, Kono tono

12 Kalavinka, Budist cennetinde yaşadığına inanılan insan yüzlü, kuş bedenli, güzel sesli kutsal kuştur.

13 Hafutatsu: Daha önce bu flütü Michinaga'ya önceki İmparator Kazan hediye etmişti. Müzik aletlerine takma isim vermek adettendi. Hafutatsu iki dişli demektir ama nedeni bilinmemektedir. (Bowring 1996: 66)

Kaynaklar

Esen, Esin, **Heian Dönemi Kadın Edebiyatı**, A.Ü. D.T.C.F. Japon Dili Ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, Ankara, 2007.

Gatten, Ailen, Murasaki's Literary Roots, **The Journal of the Association of Teachers of Japanese**, 1982, 17: 2.

Gotō, Kuniharu, **Rokujōin e Dekakeyō**, Japan, Fuzoku Hakubutsukan, 2005.

Gotō, Kuniharu, **Rokujōin no Seikatsu**, Japan, Fuzoku Hakubutsukan, 1998.

Imai, Takuji. Et al., **Joryū Nikki Bungaku Kōza**, C.1-6, Tōkyō, Bensei 1990-1991.

Knee, Donald, **Seeds In The Heart**, New York, Columbia University Press, 1999.

Konishi, Jin'ichi, **A History of Japanese Literature**, Lawrenceville, Princenton University Pres. 1984.

Kubota, Jun. Et al., **Iwanami kōza Nihon Bungakushi** C.2, 9, 10-seiki no bungaku, Tōkyō, Iwanami Shoten, 1995-1997.

Kubota, Jun. Et al., **Iwanami kōza Nihon Bungakushi** C.3, 11, 12-seiki no bungaku, Tōkyō, Iwanami Shoten, 1995-1997.

McCullough, William H. Et al., **A Tale of Flowering Fortunes**, U.S.A., Stanford University Press, 1980.

Michitsuna no Haha, **The Kagerō Nikki**, Çev. Seidensticker, E., Tokyo, The Asiatic Soc. of Jap, 1955.

Miner, Earl, **Japanese Poetic Diaries**, Los Angeles, University of California Press, 1969.

Moris, Ivan, **The World of the Shining Prince**; USA, Alfred A.Knopf, 1964.

Mulhern, Chieko I., **Japanese Women Writers**, London, Greenwood Press, 1994.

Omori, A.S. Et al., **Diaries of Court Ladies of Old Japan,** Tokyo, Kenkyusha, 1935.

Shikibu, Murasaki, **The Diary of Lady Murasaki**, Çev. Bowring, R., England, Penguin, 1996.

Shōnagon, Sei, **Yastıkname**, Çev. Kitap Çevirmenleri Girişimi, İstanbul, Metis, 2006.

Rohlich, Thomas H, Murasaki Shikibu: Her Diary and Poetic Memoirs, **The Journal of Asian Studies,** 1984, 43: 3.

Rohlich, Thomas H., Untitled Review, **Journal of Japanese Studies**, 1988, 14: 1, s. 125-131.

Shafer, Lynda N. Et al.; Murasaki and Comnena: Two Women and Two Themes in World History, **The History Teacher**, 1986, 19: 4, s. 487-498.

Ury, Marian; The Real Murasaki, **Monumenta Nipponica**, 1983, 38: 2.

Murasaki Shikibu (970?-1014?): Doğum ve ölüm tarihleri gibi gerçek adı da bilinmemektedir. Murasaki, büyük ün kazandığı romanı Genji Monogatari*'deki kadın kahramanlardan birinin adıdır, Shikibu ise babasının unvanıdır. Japon edebiyatının en ünlü klasik romanı sayılan* Genji Monogatari*'den başka, Murasaki Shikibu'nun 128 şiirini topladığı bir eseri ve 1008-1010 yılları arasında yazdığı bir günlüğü vardır.* Murasaki Shikibu'nun Günlüğü*'nde canlı bir şekilde anlatılan dönemin saray yaşamı ve törenlerin yanı sıra hakkında çok az bilgiye ulaşılan bu ünlü yazarın yaşamına dair önemli ipuçları da yer alır.*

Esin Esen (1969): Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı, Ankara Üniversitesi Japon Dili ve Edebiyatı bölümlerinden mezun oldu. 90'lı yılların başından beri İspanyolca, İngilizce ve Japonca dillerinde tercümanlık yapıyor. Şu sırada Klasik Japon Edebiyatı ve Heian Dönemi üzerine çalışmalarını sürdürüyor.

KDV dahil fiyatı
12 TL